

Lietuvos Respublikos
Seimo
neeilinė sesija

2017 m. vasario 14 d.
28 ir 29 posėdžiai

Stenogramos

ISSN 2538-6638

Elektroninis leidinys leidžiamas nuo 2016 m. lapkričio 14 d., Nr. 1

E. leidinį parengė

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
DOKUMENTŲ DEPARTAMENTO STENOGRAMŲ SKYRIUS

TURINYS

NEEILINĖ SESIJA

2017 m. vasario 14 d.

Rytinis posėdis Nr. 28

Informaciniai pranešimai	1
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo neeilinės sesijos darbų programos“ projekto Nr. XIIIIP-335(2) pateikimas, svarstymas ir priėmimas (M. Adomėnas)	1
Šio nutarimo priėmimas	2
2017 m. vasario 14 d. (antradienio) posėdžių darbotvarkės tikslinimas ir tvirtinimas	8
Baudžiamojo proceso kodekso 186, 280 ir 283 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-330(2) pateikimas (R. Svetikaitė)	8
Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo gynybos srityje ratifikavimo“ projekto Nr. XIIIIP-342(2) pateikimas (V. Umbrasas)	12

Diskusija dėl vaiko teisių apsaugos tobulinimo

Socialinės apsaugos ir darbo ministro L. Kukuraičio kalba	15
Vaiko teisių apsaugos kontrolierės E. Žiobienės kalba	17
Generalinio prokuroro E. Pašilio kalba	20

Seimo narių diskusija

Seimo nario A. Verygos kalba (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos vardu)	28
Seimo nario M. Majausko kalba (Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos vardu)	29
Seimo narės R. Šalaševičiūtės kalba (Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos vardu)	29
Seimo nario P. Gražulio kalba (frakcijos „Tvarka ir teisingumas“ vardu)	30
Seimo narės R. Tamašunienės kalba (Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcijos vardu)	32
Seimo nario R. Šarknicko kalba	32
Seimo nario R. J. Dagio kalba	32
Seimo nario J. Oleko kalba	33
Seimo nario T. Tomilino kalba	34
Seimo nario M. Adomėno kalba	35
Seimo nario V. Rinkevičiaus kalba	36
Seimo nario P. Saudargo kalba	37
Seimo nario J. Sabatausko kalba	38
Seimo nario E. Pupinio kalba	38

Vakarinis posėdis Nr. 29

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 6, 10, 49, 56, 57 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 2 ¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIIIIP-113(3) svarstymo tęsinys ir priėmimas	40
Seimo nario R. J. Dagio kalba	40
Šio įstatymo priėmimas	43

Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo gynybos srityje ratifikavimo“ projekto Nr. XIII-342(2) svarstymas ir priėmimas	43
Šio įstatymo priėmimas	44
Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-354, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo įgyvendinimo tvarkos įstatymo Nr. I-1235 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIII-355, Civilinio kodekso 3.151, 3.153, 3.163, 3.172, 3.176, 3.182, 3.183, 3.209, 3.210, 3.211, 3.212, 3.217, 3.218, 3.219, 3.220, 3.223, 3.224, 3.226, 3.253, 3.254, 3.257, 3.259, 3.260, 3.262, 3.264, 3.266, 3.267 ir 3.269 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-356, Civilinio proceso kodekso 28, 282, 404, 407, 481, 482, 483 ir 487 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-357, Socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 2, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ir 34 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-358, Šeimynų įstatymo Nr. XI-681 2, 4, 5, 9, 12 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-359 ir Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-360 pateikimas (D. Šakalienė)	44
Darbo kodekso patvirtinimo, išgaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. XII-2603 1 straipsniu patvirtinto Lietuvos Respublikos darbo kodekso 133 ir 134 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-290(2), Išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-291(2), Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 5, 20, 22, 23 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-292(2) ir Socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 2, 9, 13, 18, 19, 34 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 19 ¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIII-293(2) svarstymas	53
Baudžiamojo proceso kodekso 186, 280 ir 283 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-330(2) svarstymas ir priėmimas	55
Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo Nr. XI-1425 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-331 pateikimas (M. Majauskas)	56
Baudžiamojo kodekso 129, 140 ir 163 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-327 pateikimas (L. Kasčiūnas)	57
Seimo nutarimo „Dėl Seimo laikinosios tyrimo komisijos dėl efektyvaus vaiko teisių apsaugos užtikrinimo sudarymo“ projekto Nr. XIII-328 pateikimas (R. Andrikis)	60
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 22 d. nutarimo Nr. XIII-35 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Savižudybių prevencijos komisijos sudarymo“ pakeitimo“ projekto Nr. XIII-340 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (M. Majauskas)	64
Šio nutarimo priėmimas	68
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 24 d. nutarimo Nr. XIII-54 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komisijų pirmininkų ir jų pavaduotojų patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto Nr. XIII-341 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (M. Majauskas)	68
Šio nutarimo priėmimas	68
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. XIII-13 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų narių skaičiaus“ pakeitimo“ projekto Nr. XIII-351 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (R. Baškienė)	68
Šio nutarimo priėmimas	69
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. XIII-14 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto Nr. XIII-352 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (R. Baškienė)	69
Šio nutarimo priėmimas	69
<i>Seimo narių pareiškimai</i>	
Seimo Pirmininko V. Pranckiečio perskaitytas Lietuvos Respublikos parlamentinių politinių partijų susitarimas dėl bendrų veiksmų dėl nesaugios Astravo atominės elektrinės	69
PAVARDŽIŲ RODYKLĖ	71

SANTRUMPOS

- LLRA-KŠSF – Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcija
- LSDPF – Lietuvos socialdemokratų partijos frakcija
- LSF – Liberalų sąjūdžio frakcija
- LVŽSF – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcija
- MSNG – Mišri Seimo narių grupė
- TS-LKDF – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcija
- TTF – Frakcija „Tvarka ir teisingumas“

A – alternatyvus teisės aktas

ES – su Europos Sąjungos teise susijęs teisės aktas

GR – Respublikos Prezidento grąžintas Seimui pakartotinai svarstyti įstatymas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

NEEILINĖS SESIJOS RYTINIO POSĖDŽIO NR. 28 STENOGRAMA

2017 m. vasario 14 d.

*Pirmininkauja Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas V. PRANCKIETIS
ir Seimo Pirmininko pirmoji pavaduotoja R. BAŠKIENĖ*

PIRMININKAS (V. PRANCKIETIS). Gerbiami Seimo nariai! Seimo nariai surinko parašus, todėl sušaukta neeilinė 2017 m. vasario 14 d. sesija, ir šį posėdį pradėdame. (*Gongas*)

Giedamas Lietuvos valstybės himnas

Gerbiami Seimo nariai, gavome daugelio organizacijų kreipimąsi „Užtikrinkime saugią vaikystę kiekvienam vaikui“. Surinkti 32 tūkst. parašų. Matuką, Germaną, mergaitę, nesulaukusią vardo, ir dar 20 vaikų praradome per praėjusius metus. Kviečiu pagerbti.

Tylos minutė

10.06 val.

Informaciniai pranešimai

Dėkoju. Noriu paskelbti Seimo nario B. Matelio pareiškimą dėl pasitraukimo iš Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos: „Aš, Seimo narys B. Matelis, prašau nuo šių metų sausio 26 dienos manęs nelaikyti Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos nariu.“ Pasirašo B. Matelis.

Kitas skelbimas. Turime ir linksmesnių progų. Leiskite visų mūsų vardu pasveikinti A. Bilotaitę ir V. Alekną su jų gimtadieniais. (*Plojimai*)

Pirmas klausimas dėl... Teisingai, kviečiame visus registruotis.

Užsiregistravo 111 Seimo narių.

10.08 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo neeilinės sesijos darbų programos“ projektas Nr. XIIIIP-335(2) (*pateikimas, svarstymas, priėmimas*)

Pirmas klausimas – Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo neeilinės sesijos darbų programos“ projektas Nr. XIIIIP-335. Kviečiame pranešėją M. Adomėną.

M. ADOMĖNAS (*TS-LKDF*). Gerbiamas Pirmininke, gerbiami kolegos, ką tik nuskambėjo baigiamieji mūsų himno žodžiai – „vienybė težydi“. To linkiu ir mums šią neeilinę sesiją, kad neeilinė sesija duotų tikrai neeilinių rezultatų. Džiaugiuosi, kad siūlymą sušaukti šių tragiškų Kėdainių įvykių išprovokuotą sesiją pasirašė 82 mūsų kolegos. Būtų ir daugiau, bet ne visi buvo Seime.

Tada trumpai pristatau neeilinės sesijos darbų programą. Kaip matote, iš pradžių yra socialinės apsaugos ir darbo ministro, vaiko teisių apsaugos kontrolierės ir generalinio prokuroro atsakymai į Seimo narių klausimus, po kurių išsami diskusija dėl sisteminių problemų vaiko teisių apsaugos srityje. Į neeilinės sesijos darbų programą įrašėme visus tuo metu, kol buvo svarstoma ir renkami parašai, registruotus teisės aktus, susijusius su vaiko teisių apsaugos problemomis, tai: Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimo ne vienas projektas, Civilinio kodekso, Baudžiamojo kodekso pakeitimai, Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo pakeitimo projektas, Seimo nutarimas „Dėl laikinosios tyrimo komisijos „Dėl efektyvaus vaiko teisių apsaugos užtikrinimo“ sudarymo“, Savižudybių prevencijos komisijos sudarymo pakeitimo projektas, taip

pat du projektai, atsiradę dėl Seimo darbo ir susiklosčiusių netikėtų aplinkybių, tai: Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo gynybos srityje ratifikavimo projektas ir Statuto projektas dėl Lietuvos Respublikos Seimo komisijų pirmininkų ir jų pavaduotojų patvirtinimo, pakeitimo, atsiprašau, Seimo nutarimo projektas. Taigi tokį nutarimą dėl neeilinės sesijos darbų programos ir teikiame jums pritarti.

PIRMININKAS. Klausti niekas neužsirašė, siūlau pritarti po pateikimo. Ar galime bendru sutarimu? (*Balsai salėje*) Ačiū. Pritarta.

Svarstymas. Užsirašusių nėra. Ar galime pritarti bendru sutarimu? Po svarstymo pritariame. Ar galime priimti tokią programą bendru sutarimu? (*Balsai salėje*) Negalima. Balsuojame.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 117 Seimo narių: už – 117. Taigi nutarimas (projektas Nr. XIIIIP-335(2) priimtas.

10.12 val.

2017 m. vasario 14 d. (antradienio) posėdžių darbotvarkės tikslinimas ir tvirtinimas

Darbotvarkės 2 klausimas – darbotvarkės tvirtinimas. Ar yra pastabų? R. Žemaitaitis.

R. ŽEMAITAITIS (*TTF*). Ačiū, posėdžio pirmininke. Gerbiami kolegos, aš siūlyčiau 1-5 klausimą – Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo gynybos srityje ratifikavimo projektą perkelti iš karto po darbotvarkės patvirtinimo prieš diskusijas. Kadangi prašoma taikyti ypatingą skubą, bus reikalingos trys valandos, tai kol bus diskusijos ar ką, komitetas galės susirinkti ir svarstyti. Aš manau, būtų protingiausia ir idealiausia, galėtume bendru sutarimu šitą dalyką perkelti. (*Balsai salėje*)

PIRMININKAS. Dėkoju. Ar yra kitų pasiūlymų? R. Baškienė. Prašau.

R. BAŠKIENĖ (*LVŽSF*). Gerbiamieji kolegos, R. Žemaitaitis pamiršo paminėti kartu ir kitą įstatymo projektą Nr. XIIIIP-330 – Baudžiamojo proceso kodekso pateikimą. Prašytume taip pat jį kartu pateikti prieš diskusiją.

PIRMININKAS. Dėkojame. Ar galime bendru sutarimu pritarti šitiems pakeitimams? Ar galime pritarti darbotvarkei? Ačiū, darbotvarkė patvirtinta.

10.14 val.

Baudžiamojo proceso kodekso 186, 280 ir 283 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-330(2) (*pateikimas*)

Baudžiamojo proceso kodekso 186, 280 ir 283 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-330. Pranešėja – R. Svetikaitė, Lietuvos Respublikos Prezidento vyriausioji patarėja.

R. SVETIKAITĖ. Gerbiamas Seimo Pirmininke, gerbiami Seimo nariai, dėkoju už suteiktą galimybę anksčiau pristatyti įstatymo projektą – būtent Lietuvos Respublikos Prezidentės 2017 m. vasario 1 d. inicijuotą Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 186, 280 ir 283 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą.

Nuo nusikalstamų veikų nukentėjusių vaikų skaičius Lietuvoje kasmet auga. Vien pernai tokių vaikų buvo beveik 3 tūkst. Daugiau nei tūkstantis vaikų per metus patiria fizinį smurtą, kas trečias vaikas nukenčia nuo jam artimiausių žmonių. Augantys nukentėjusių vaikų skaičiai lemia tai, kad neišvengiamai vis daugiau jų tampa baudžiamojo proceso dalyviais – nukentėjusiais ir liudytojais.

Akivaizdu, jog dėl savo raidos ypatumų, amžiaus ir patirtų išgyvenimų vaikai yra specifiniai proceso dalyviai ir jų teisių apsaugai valstybė turi skirti ypatingą dėmesį, tačiau šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas neleidžia visapusiškai užtikrinti vaiko teisių apsaugos baudžiamajame procese. Vaikai yra apklausiami tam nepritaikytose patalpose, apklausose dalyvauja tiek pareigūnai, tiek ir vaikus nuskriaudę asmenys. Dažnai be psichologų ir profesionalių vaiko teisių

apsaugos specialistų dalyvavimo atliekamos vaikų apklausos proceso metu neleidžia užtikrinti ir visapusiškos informacijos apie nusikalstamą veiką surinkimo, todėl ikiteisminiai tyrimai yra nutraukiami arba atliktos apklausos yra kartojamos ir vaikai pakartotinai traumuojami.

Šios priežastys paskatino teikiamo įstatymo projekto parengimą. Jo tikslas yra užtikrinti tinkamą nepilnamečių liudytojų ir nukentėjusiųjų apsaugą apklausų per baudžiamąjį procesą metu. Pataisomis yra siūloma nustatyti, kad nepilnamečių nukentėjusiųjų ir liudytojų apklausos būtų vykdomos tik specialiai tam pritaikytose patalpose ir tai būtų daroma visais atvejais privalomai dalyvaujant psichologui, kuris padėtų vaiką apklausti, ir vaiko teisių apsaugos specialistui, kuris stebėtų apklausą. Šias priemones būtinomis pripažįsta tiek teisėsaugos pareigūnai, tiek vaiko teisių apsaugos specialistai ir psichologai.

Noriu paminėti, kad dar 2012 metais vaiko teisių apsaugos organizavimo efektyvumo auditaž atlikusi Valstybės kontrolė atkreipė dėmesį, kad vaikų teisės baudžiamajame procese neužtikrinamos, vaikai dažnai apklausiami nedalyvaujant vaiko teisių apsaugos specialistams ir psichologams.

Siekiant užtikrinti vaiko teisių apsaugą baudžiamojo proceso metu, viena iš Valstybės kontrolės pateiktų rekomendacijų ir buvo nustatyti privalomą vaiko teisių apsaugos specialisto, o nukentėjusio vaiko ar liudytojo apklausoje – ir psichologo dalyvavimą vaiko apklausoje. Šios rekomendacijos yra aktualios ir šiandien, todėl teikiamos pataisos yra būtinos siekiant sumažinti neišvengiamą baudžiamojo proceso poveikį jame dalyvaujančiam vaikui, apginti jo interesus, užtikrinti sudėtingų, specialių žinių reikalaujančių ikiteisminių tyrimų kokybę, nepilnamečių apklausos profesionalumą, galinti turėti ir lemiamą įtaką smurtautojo nuteisimui.

Todėl kviečiu jus, gerbiami Seimo nariai, palaikyti teikiamą iniciatyvą, kad baudžiamajame procese dalyvaujančių nepilnamečių nukentėjusiųjų ir liudytojų teisės būtų deramai apsaugotos. Ačiū už jūsų dėmesį.

PIRMININKAS. Dėkojame. Nori paklausti. Klausia Seimo narys E. Pupinis, ruošiasi M. Majauskas.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Gerbiama pranešėja, savaime suprantama, svarbu, kad yra reakcija į neordinarius įvykius. Jūs savo aiškinamajame rašte minite, kad vis dėlto tai pareikalaus atitinkamų finansinių resursų. Kadangi įstatymas įsigalios nuo rugsėjo, jūs siūlote, kad įsigaliojtu, kaip jūs ruošiatės spręsti tą finansavimo problemą, nes, žinia, biudžetas, ko gero, nebus peržiūrėtas viduryje metų? Ar nenukentės kitos sritys, iš kur tie finansai bus paimti ir išspręsta ši problema? Ačiū.

R. SVETIKAITĖ. Dėkoju. Keletas dalykų. Tie pinigai, kurie yra reikalingi šitų neatidėliotinių priemonių įgyvendinimui, nėra tie dideli pinigai, kurie, pavyzdžiui, išleidžiami viešiesiems pirkiams. Tai vienas dalykas.

Kitas dalykas. Ir šiandien teismuose ir kitose įstaigose yra įrengti, kaip mūsų siūloma, kad būtų atliktos apklausos apklausų kambariuose, tie kambariai yra įrengti, galbūt ne visur jie yra iki galo įrengti. Tai tą reikia sutvarkyti. Parengtų psichologų taip pat yra. Teismų duomenimis, penki teismų psichologai per 2016 metus atliko, dalyvavo vidutiniškai 500 nepilnamečių apklausose. Vadinasi, tai nėra neįveikiamas uždavinys.

O šiuo atveju dėl biudžeto lėšų, tai iš tikrųjų galima diskusija. Tai nėra esminis, sakykim, dalykas, kad įstatymo įsigaliojimas galimas ir nuo sausio mėnesio, šiuo atveju svarbu, kad įstatymas būtų priimtas, būtų laiko pasirengti jam įgyvendinti ir priimti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narys M. Majauskas. Ruošiasi I. Šiaulienė.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Dėkoju pranešėjai. Iš tikrųjų labai graži ir sveikintina iniciatyva, gal šiek tiek glumina jūsų pasakymas apie tai, kad psichologų yra. Aš nežinau, kokiais jūs skaičiais remiatės, bet tiek, kiek girdėjome apie įvairius atvejus, tai tiek policija, tiek prokuratūra kalba apie tai, kad, norint deramai atlikti ikiteisminį tyrimą, tenka laukti psichologų ir tų psichologų trūksta. Tai galbūt yra iš dalies pasekmė to, kad Lietuvoje psichologinės problemos, emocinės problemos yra gydomos medikamentais, o ne psichoterapija ir kad psichologų trūksta. Ar nema-

note, kad reikėtų keisti psichologų apmokėjimą, reikėtų aiškiai reglamentuoti Psichologo veiklos įstatymu, jį priimti ir taip pat psichologus rengti, nes vien tik pasakymas, kad reikia psichologų, tos problemos neišspręs.

R. SVETIKAITĖ. Dėkoju už jūsų klausimą. Iš tikrųjų aš turėjau omenyje, kad parengtų psichologų, tai yra studijų metu parengtų psichologų, universitete, yra. Problema yra šiek tiek kita. Problema yra specializacija, tai yra psichologas turi būtent specializuotis tokio pobūdžio srityje, t. y. vaikus būtent apklausiant, bendraudamas su vaikais. Šiuo atveju vėlgi per įgyvendinimo laikotarpį mes turime išspręsti, ar turi būti įsteigti psichologų etatai konkrečiuose teismuose, ar turi būti sudarytas koks nors sąrašas taip, kaip mes turime teismo mediatorių sąrašą, mes turime teismo ekspertų sąrašą ir panašiai. Šiuo atveju, be abejo, tie klausimai turi būti išspręsti, bet tam būtent ir yra pasirengimo laikotarpis.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narė I. Šiaulienė. Ruošiasi A. Skardžius.

I. ŠIAULIENĖ (LSDPF). Dėkoju, gerbiamas Seimo Pirmininke. Gerbiamoji pranešėja, aš manau, kad jūs esate susipažinusi su Teisės departamento pastabomis dėl teikiamo įstatymo projekto. Manau, kad jos yra vertos dėmesio, juolab kad jie akcentuoja, kad reikėtų kažkaip, matyt, tikslinti, kokios bus vaiko teisių apsaugos institucijos atstovo stebėjimo teisės, ką apima tas stebėjimas. Ar yra tik dalyvavimas, ar jie dalyvaudami dar turėtų turėti, na, konkrečias teises, ar nemanytumėte, jog, kitaip sakant, įstatymo projektas turėtų, kadangi jau imamės, būti dar preciziškiau patobulintas?

R. SVETIKAITĖ. Dėkoju už jūsų klausimą. Mes esame susipažinę su Teisės departamento pastabomis, ne visos jos yra pagrįstos. Apie tas pastabas, apie kurias kalbate jūs, galiu tik pasakyti, kad mes nesurašysime visų baudžiamojo proceso galimybių, kokias teises turi vaiko teisių apsaugos specialistas stebėdamas vaiko apsaugą. Pagrindinė jo užduotis stebint yra užtikrinti, kad nebūtų pažeidžiamos vaiko teisės, visa kita yra įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų reguliavimo dalykas. Kitas dalykas, kitos Teisės departamento pastabos yra pakankamai keistos, atsižvelgiant į tai, kad Teisės departamentas siūlo, kad būtų užtikrinta vaiko akistatos su smurtautoju galimybė. Tokia pastaba kelia daugiau nei nuostabą ir jai tikrai nepritariame.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narys A. Skardžius. Ruošiasi A. Dumbrava.

A. SKARDŽIUS (LSDPF). Ačiū, gerbiamasis Pirmininke. Gerbiamoji pranešėja, aš vis dėlto norėčiau jūsų paklausti. Na, šis Baudžiamojo proceso kodekso kai kurių straipsnių pakeitimo projektas, vis dėlto nesant jam, kurį jūs dabar teikiate, ar galėjo būti taikomas vadovaujantis, na, sakykime, tvarkomis, įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų tvarkomis, ir būti įgyvendintas? Ar būtinai reikia dabar šitą įstatymą priimti, kad, sakykime, apsaugotume vaiką apklausos metu, kad galėtų dalyvauti psichologas ir taip toliau? Na, man kažkaip skamba taip, kaip panašiai, na, rašyti naudojimosi kastuvu instrukcija ir įtraukti į įstatymą. Kita vertus, norėčiau jūsų klausti, Psichologinės praktinės veiklos įstatymas kažkodėl blokuojamas Seimas, ar jūs nemanote, kad jis turėtų būti teikiamas kartu, paraleliai?

R. SVETIKAITĖ. Visų pirma dėl pirmos klausimo dalies, dėl to, ar galėjo būti įgyvendintas. Galiu pasakyti galbūt taip, kad mūsų teismų praktika rodo, kad vis dėlto nėra visada įgyvendinamas taip įstatymas, kaip yra. Jeigu yra neparašyta, kad visais atvejais, vadinasi, tas paprastai pavirsta į tai, kad paprastai ne. Tas paprastai turėtų pavirsti į paprastai taip. Tam, kad tai nebūtų interpretuojama kiekvienu konkrečiu atveju, reikia tiesiog tai užtikrinti visais atvejais, būtent psichologo dalyvavimą, juo labiau kad tai nėra kokia nors naujovė, kurią mes siūlome. Tai yra pripažįstama ir užsienio valstybėse, tai yra, kaip aš minėjau, jau rekomendavusi ir Valstybės kontrolės, tos rekomendacijos nėra iš piršto laužtos, jos yra teikiamos remiantis tarptautiniais tyrimais.

Dėl kitos klausimo dalies. Tai yra tikrai Seimo apsisprendimo klausimas, būtent dėl psichologų veiklos reglamentavimo. Kiek aš žinau, įstatymų projektai yra, galbūt dėl jų atsiras ir politinė valia.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo nario A. Dumbrava. Ruošiasi D. Šakalienė.

A. DUMBRAVA (TTF). Dėkoju. Gerbiamoji pranešėja, jeigu suklysiu, jūs mane pataisykite, bet prieš keletą metų, gal prieš septynerius, buvo kalbama apie vaikų specializuotą advokatą. Na, gerai, atstovauja Vaiko teisių apsaugos skyriui darbuotojai, bet ar jie turi pakankamą teisinį išsilavi-

nimą? Psichologas tai galbūt čia tik šalia gali būti, bet ar nereikėtų?.. Jūs sakote, kad vaikų psichologas, teisingai, turi būti vaikų, kaip ir pediatrai yra vaikų ligų, taip ir advokatai, manyčiau, turėtų būti, kurie išmanytų tą specifiką. Kaip jums atrodo, ar nėra tokios praktikos pasaulyje? Ačiū.

R. SVETIKAITĖ. Iš tiesų dėl tokios praktikos negalėčiau atsakyti, bet iš esmės tam tikra specializacija visada, aišku, teikia tam tikrų privalumų, tiek kalbant apie teisėjų, kurie nagrinėja bylas, specializaciją, tiek ikiteisminio tyrimo teisėjų žinios irgi turėtų būti būtent susijusios su tuo, kaip klausimą pateikti, tiek ir tam tikrų kitų ikiteisminio tyrimo pareigūnų. Jūsų teisinga pastaba, taip.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narės D. Šakalienė. Ruošiasi J. Sabatauskas.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Visų pirma iš tikrųjų labai džiaugiuosi šiomis pataisomis. Absoliučiai joms pritariu ir jas palaikau savo ruožtu iš esmės noriu padaryti pastabą: mūsų Teisės departamentui tikrai reikia mokymų vaiko teisių klausimais, nes mes jau ne vieną matėme pastabą, kuri iš esmės prieštarauja Vaiko teisių koncepcijai.

Dėl Psichologų praktinės veiklos įstatymo, tai tikrai jis yra įstrigęs. Savo ruožtu noriu jūsų paprašyti irgi bendradarbiavimo ir palaikymo, kad mes pagaliau galėtume šitą klausimą išspręsti, licencijuoti psichologus ir normaliai reglamentuoti psichologų veiklą. Tikrai turime jų ir daugiau turėti, jų darbas turi būti normaliai apmokamas.

R. SVETIKAITĖ. Dėkui.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys J. Sabatauskas.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas Pirmininke. Aš tikrai nenoriu klausti dėl turinio, tiesiog dėl aiškinamajame rašte išsakytų minčių, atkreipdamas dėmesį į Teisėjų tarybos atsiliepimą dėl šio projekto, kad iš tikrųjų šiandien mes turime penkiuose apygardų teismuose po vieną psichologą, policija turi iš viso šešis, bet jie skirti darbui su pareigūnais, kurie irgi pakliūna į stresines situacijas, kitaip sakant, jų psichologinei reabilitacijai. Realiai *de facto* veikiančių psichologų mes neturime. Tie psichologai, kurie dalyvauja apklausiant vaikus ir teismuose, jūs pati puikiai žinote, na, turbūt tam reikalui visiškai neparengti, nes iš tikrųjų turi būti specializacija tiek dirbti būtent su nepilnamečiais baudžiamajame procese, tiek dirbti su nukentėjusiais, tiek su liudytojais, tiek su kaltinamaisiais, įtariamaisiais. Taigi tie psichologai, kurie šiandien tą per prievartą atlieka, aš taip supratau, kurie tam visiškai neparengti, turi būti išmokyti specialiai, turi būti specializacija, ir ryškiai reikia daugiau lėšų. O šiaip tai įstatyme privalomas psichologų dalyvavimas tikrai sveikintinas.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausimų laikas išseko. Motyvai už, motyvai prieš. Motyvai už – Seimo narys M. Majauskas.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Dėkoju, Pirmininke. Aš tik dar kartą noriu pakartoti. Tai nėra Prezidentės iniciatyva, reikalas rengti Psichologų praktinės veiklos įstatymą ir taip pat rengti psichologų apmokėjimą. Šiandien jų iš tikrųjų trūksta, ką girdėjome iš Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininko, ką matome iš praktikos, jų trūksta, nes nėra pakankamai apmokamas jų darbas, nes paprastai emocinio sutrikimo problemos ir panašios gydomos medikamentais, o Psichologų veiklos įstatymas stringa. Tai yra mūsų, gerbiamieji Seimo nariai, iniciatyva užbaigti tą projektą ir pateikti Seimui svarstyti. Taip pat peržiūrėti psichologų apmokėjimą. Tik tokiu būdu galėsime užtikrinti pakankamą psichologų pasiūlą, tam jau galėtų tarnauti tokie rengiami įstatymai.

PIRMININKAS. Dėkojame. Motyvų prieš nėra. Balsuojame. Kas už tai, kad pritarėtume po pateikimo?

Balsavo 116 Seimo narių: už – 116. Vienbalsiai. Ačiū.

Respublikos Prezidentė siūlo svarstyti ypatingos skubos tvarka.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Tiesiog neįskaitytas mano balsas. Prašau įskaityti už balsavimą. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Balsuojame dėl ypatingos skubos.

Dėkoju. Už balsavo 116 Seimo narių. Vienbalsiai.

Priėmimas po trijų valandų. Darome šio klausimo svarstymo pertrauką. Ar reikia komiteto? Yra Teisės departamento išvada. Siūlome skirti Teisės ir teisėtvarkos komitetą. Ar galime bendru sutarimu? Ačiū.

10.34 val.

Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo gynybos srityje ratifikavimo“ projektas Nr. XIII-P-342(2) (pateikimas)

Darbotvarkės 1-5 klausimas – įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo gynybos srityje ratifikavimo“ projektas Nr. XIII-P-342. Pranešėjas – viceministras V. Umbrasas.

V. UMBRASAS. Gerbiamasis Seimo Pirmininke, gerbiamieji Seimo nariai, Vyriausybės nariai, leiskite pristatyti Lietuvos Respublikos Prezidentės teikiamą ratifikuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimą dėl bendradarbiavimo gynybos srityje, kurį 2017 m. sausio 17 d. šalių Vyriausybių vardu pasirašė Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadorė Lietuvoje E. Hol ir krašto apsaugos ministras R. Karoblis.

Gyvename neramioje saugumo aplinkoje. Rusijai aneksavus Krymą, toliau pažeidinėjant tarptautines teisės normas, vykdant neregėto masto propagandinę kampaniją, kibernetines atakas, kyla reali grėsmė mūsų šalies saugumui, todėl turime dėti visas pastangas, kad mūsų šalies ir žmonių saugumas būtų užtikrintas. Tam reikalinga tiek mūsų pačių politinė valia ir pastangos, tiek sąjungininkų parama atgrasyti, o prireikus ir kartu kovoti. Visų pirma Jungtinių Amerikos Valstijų parama. Neabejotinai Jungtinės Amerikos Valstijos yra pagrindinis mūsų saugumo garantas ir Lietuvos strateginė partnerė gynybos ir saugumo srityje.

Po Rusijos agresijos Ukrainoje 2014 metais Jungtinės Amerikos Valstijos pirmosios į Lietuvą atsiuntė papildomus oro policijos naikintuvus bei kuopas tęstiniam buvimui, taip patvirtindamos, jog Lietuvos saugumas rūpi ir JAV. Per pastaruosius dvejus metus gynybinį bendradarbiavimą su JAV sustiprinome dar labiau. Jungtinių Amerikos Valstijų kariai nuolat dalyvauja Lietuvos Respublikoje rengiamose karinėse pratybose, remia mūsų karinių pajėgumų vystymą, infrastruktūros modernizaciją, vykdo kitas saugumo užtikrinimo priemones. Šiandien Prezidentės teikiama ratifikuoti sutartis tik įrodo, kad strateginė partnerystė su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis įgavo kokybiškai naują lygmenį. Dėl pasikeitusio JAV karinio buvimo ir veikos regione apimčių ir pobūdžio, natūralu, jog turime atsakyti ir į daugelį su tuo susijusių teisinių klausimų. Iki šiol Lietuva vienos sutarties, apibrėžiančios Jungtinių Amerikos Valstijų pajėgų ir ginkluotės buvimą Lietuvoje, neturėjo ir vadovavosi 1951 m. birželio 19 d. Šiaurės Atlanto sutarties šalių susitarimu dėl jų karinių pajėgų statuso, taip sakant, vadinamojo NATO SOFA. Šiuo metu JAV įgyvendinami Lietuvos Respublikos karinės infrastruktūros gerinimo projektai, vykdomi remiantis 2015 m. birželio 18 d. Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybių susitarimu dėl galimybės patekti į Lietuvos Respublikoje esančius karinės infrastruktūros objektus ir zonas, sudarytų dvejų metų laikotarpį, pasikeičiant diplomatinėmis notomis. Tačiau tiek prieš daugiau nei 50 metų sudarytas susitarimas, tiek trumpalaikiai susitarimai neapima visų šiuolaikinio karinio bendradarbiavimo formų ir neužtikrina reikiamo bendradarbiavimo tęstinumo.

Šiandien teikiamas Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valstijų naujasis susitarimas dėl bendradarbiavimo gynybos srityje papildo naujomis nuostatomis, o kai kuriais atvejais pakeičia buvusius susitarimus ir suteikia vieningą teisinį ir ilgalaikį pagrindą reguliuoti JAV karių, civilio komponento ir asmenų, dirbančių pagal sutartis su JAV ginkluotosiomis pajėgomis, statuso Lietuvos Respublikoje klausimus. Tokių susitarimų sudarymas yra įprasta Jungtinių Amerikos Valstijų karinio bendradarbiavimo praktika. Pavyzdžiui, juos yra sudariusi Lenkija, Bulgarija, Vokietija, Ispanija, kiek žinau, jau teikia ratifikuoti Latvija ir Estija. Iš viso Jungtinės Amerikos Valstijos yra sudariusios virš 100 tokių susitarimų su įvairiomis šalimis. Susitarimas supaprastina tam tikras administracines procedūras, kurios iki šiol gerokai apsunkindavo ir, drįstu pasakyti, sulėtindavo mūsų gynybos potencialo stiprinimą. Susitarime detaliam aptariami Jungtinių Amerikos Valstijų karių, civilio komponento, rangovų statuso klausimai Lietuvos Respublikoje, tokie kaip atvykimas, išvykimas, galimybė patekti į karinės infrastruktūros objektus karinio bendradarbiavimo tikslais, mokesčiai, jurisdikcija, karinis paštas, vairuotojo pažymėjimo pripažinimas, transporto priemonių registracija, judėjimas ir kiti dalykai.

Manau, kad saugumo situacijai negerėjant, svarbu saugumo užtikrinimo ir atgrasymo tikslais sudaryti sąlygas galimam Jungtinių Amerikos Valstijų karinių vienetų nepertraukiamam buvimui Lietuvos Respublikoje, taip pat skatinti Jungtinių Amerikos Valstijų tęstinį investavimą į Lietuvos Respublikos karinę infrastruktūrą, kuria naudojasi ir mūsų kariai, bei siekti JAV gynybinių įsipareigojimų stiprinimo.

Gerbiamieji Seimo nariai, prašau pritarti sutarties ratifikavimui. Dėkoju už dėmesį.

PIRMININKAS. Dėkojame. Užsirašė klausti Seimo narys K. Masiulis. Ruošiasi L. Kasčiūnas.

K. MASIULIS (TS-LKDF). Nereikia, ačiū.

PIRMININKAS. L. Kasčiūnas. K. Masiulis atsisakė.

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Gerbiamasis viceministre, aš pirmiausia raginu visus balsuoti už jūsų pateiktą sutartį, tai yra ją patvirtinti, ratifikuoti. Iš tikrųjų mes sulaukėme į savo pašto dėžutes tokių žinučių, neva čia steigama yra kažkokia užsienio šalies karinė bazė ir panašiai. Gal jūs galėtumėte labai aiškiai tiesiog paaiškinti, kas čia vyksta teisiškai, kad panaikintume visokias interpretacijas, paaiškinti visuomenei, paaiškinti ir visiems Seimo nariams, kokia čia yra teisinė procedūra, kas čia teisiškai vyksta? Ir galų gale turbūt reikėtų vieną kartą pabaigti šitas keistas interpretacijas, kai mes tik priename, priartėjame prie mūsų sąjungininkų pozicijų Lietuvoje, sakyme, sustiprinimo, kai atsiranda vis kalbančių apie neutralitetą, apie tai, kad mes turime būti kažkur tarp Rytų ir Vakarų. Galų gale turbūt artėja tas laikas, kai turime suvokti labai aiškiai, kad Jungtinės Amerikos Valstijos yra mūsų esminis strateginis partneris ir strateginis garantas, ir turime daryti viską, kad jos čia būtų kuo daugiau. Tai, gerbiamas viceministre, keletą tokių jūsų išvalgų dėl tų teisinių interpretacijų. Ačiū.

V. UMBRASAS. Dėkui už klausimą. Iš tikro šio susitarimo tikslas yra susitarti dėl bendradarbiavimo gynybos srityje. Apie jokiais karines bazes ar jų steigimą šiame susitarime nekalbama. Tai nėra susitarimo tikslas. Ir ši sutartis iš tikro neprieštarauja nei Konstitucinio Teismo nutarimui „Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo“, nusteigia JAV bazių, o tik padeda tiesiog aiškų teisinį pagrindą dvišaliam bendradarbiavimui karinėje srityje. Mes panašaus lygio susitarimo su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis neturėjome. Yra sudaryti susitarimai tik tarpžinybiniu lygmeniu.

Konstitucijos 137 straipsnis ir taip pat Lietuvos Respublikos konstitucinis aktas „Dėl Lietuvos Respublikos nesijungimo į postsovietines Rytų sąjungas“ – ten vartojamas terminas „karinė bazė“. Ir nors šio termino vartoseną nėra visiškai identiška, nėra galbūt ir unifikuoto termino, tačiau norėčiau pabrėžti, atsakydamas į jūsų klausimą, kad karinė bazė nėra bet koks užsienio pajėgų dislokavimas. Tai yra tam tikras ilgalaikis dislokavimas tam tikru teisiniu pagrindu, kuris ir turėtų būti apibrėžtas, jeigu taip būtų daroma. Tačiau, kaip minėjau, tai yra susitarimas dėl bendradarbiavimo gynybos srityje, ir bet koki karinį vienetą, karinį junginį pavadinti baze iš tikro nėra tikslu.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narys A. Ažubalis. Ruošiasi L. Balsys.

A. AŽUBALIS (TS-LKDF). Ačiū, Pirmininke. Viceministre, noriu paklausti jūsų, kiek teisūs yra tie, kurie priešinasi šitai sutarčiai ir teigia, kad šia sutartimi Lietuva atsisako savo teisinės jurisdikcijos ir kad nuo šiol teisės veiksmus, jeigu jų prireiktų, vykdys išskirtinai Jungtinių Amerikos Valstijų karo policija ar jų administracija? Ačiū.

V. UMBRASAS. Dėkui už klausimą. Iš tikro aš nežinau, kas priešinasi, man sunku atsakyti, tačiau noriu tik pabrėžti, kad Prezidentės teikiama ratifikuoti sutartis, susitarimas yra parengtas darbo grupės, kurioje dalyvavo daugelio institucijų atstovai, tarp jų ir Teisingumo ministerijos, Muitinės, Užsienio reikalų ir t. t. Ir teisinio pagrindo abejoti kokiais nors mūsų įstatymų pažeidimais aš nematau.

Turbūt jūs turite daugiau omenyje gal baudžiamąją jurisdikciją, kur pirminė teisė yra perduodama Jungtinėms Amerikos Valstijoms. Iš tikro Jungtinės Amerikos Valstijos, įsipareigodamos ginti tam tikrą šalį, nori ir tam tikrų dalykų, taip sakant, saugumo garantijos už tam tikrą statusą JAV kariams. Ir čia yra susitarta dėl tam tikros pirminės baudžiamosios jurisdikcijos perdavimo JAV, tačiau Lietuva gali bet kuriais atvejais ją atsiimti. Ir tai yra numatyta. Galiu pacituoti susitarimą: „Konkrečiais Lietuvos Respublikai ypač svarbiais atvejais Lietuvos institucijos gali

panaikinti šį teisės atsisakymą kompetentingoms JAV karinėms institucijoms pateikdama rašytinį pareiškimą bet kuriuo metu, ne vėliau nei per 21 dieną nuo šio straipsnio 2 dalyje nurodyto pranešimo gavimo dienos. Lietuvos institucijos gali pateikti pareiškimą ir nelaukdamas minėto pranešimo.“

Kiek žinau, šitokia sąlyga visiškai nenusideda ir Baudžiamajam kodeksui, nes ten yra numatyta, kad tarptautinių sutarčių pagrindu yra galimybė būtent tokiam susitarimui, o šitas susitarimas ir turi tarptautinės sutarties statusą.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narys L. Balsys. Ruošiasi A. Anušauskas.

L. BALSYS (MSNG). Ačiū, Pirmininke. Gerbiamasis viceministre, aš tiesiai prieš jus. Aš iš esmės palaikau ir pritariu šitai sutarčiai, raginu kolegas balsuoti už ratifikavimą. Tai reikalinga ir gera sutartis Lietuvai.

Tačiau norėčiau jūsų paklausti kitko. Sutartis pasirašyta sausio 17 dieną. Šiandien yra vasario 14 diena. Prezidentei prirėkė trijų savaitių, kol ji su savo komanda išstudijavo šią sutartį ir pasirašė dekretą teikti ratifikuoti vasario 6 dieną. Mums, Seimo nariams, paliekamos trys valandos išnagrinėti šią sutartį, apsispręsti ir už ją balsuoti. Aš manau, kad tai yra nepagarba Seimui ir atrodo nesolidžiai. Norėčiau jūsų paklausti, kodėl jūs, sausio 17 pasirašę šią sutartį, nepateikėte nei Seimui paaiškinimų, išsamios informacijos? Per tą laiką, kol jūs to nedarėte, kiti padarė provokacinius pareiškimus, kuriuose bando diskredituoti šią sutartį. O jūs dabar stovite tribūnoje ir aiškinatės, užuot iš anksto visiems suteikę tą informaciją, kurios reikia ir Seimo nariams, ir visuomenei. Ačiū.

V. UMBRASAS. Gerbiamasis Seimo nary, dėkui už klausimą. Kaip minėjau, Prezidentė teikia ratifikuoti šią sutartį. Man dabar būtų sunku pasakyti, kaip buvo su Seimo sesija, kokie buvo tariamaisi su Seimo nariais dar greičiau ją teikti. Aš galiu tik paagituoti priimti skubos tvarka dėl labai svarbių politinių, teisinių ir praktinių argumentų.

Politinė situacija, kaip minėjau, yra tokia, kad mums reikia regione tam tikro paramos, JAV paramos užtikrinimo. Ir tai tikrai atitinka mūsų užsienio politikos tikslus ir prioritetus. JAV tai pati pasiūlė. Procesas buvo gal net šiek tiek ilgesnis. Nebuvo jis toks greitas. Turbūt ir derybos, ir kontaktai vyko nuo vasaros ir rudens. Paskui buvo sudaryta darbo grupė. Ne visuomet turbūt įmanoma labai staigiai tą padaryti, derinant ir su Seimu. Tai tiek galėčiau pasakyti.

Kalbant apie teisinius argumentus, kaip minėjau, mes neturime tokio bendro susitarimo su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis. Vadovaujamės jau besibaigiančiais susitarimais, kurie apima tik kažkokius dalinius komponentus – arba logistiką, arba infrastruktūrą, arba kitus. O jau turime nemažai Jungtinių Valstijų karių ir civilinio komponento krašte, ir reikia sutvarkyti tuos klausimus. Aš galiu pasisakyti tik už tą skubos ir ypatingos skubos tvarką. Dėl kitų dalykų iš tikro negaliu atsakyti, kodėl Seimas tik dabar svarsto.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narys A. Anušauskas. Ruošiasi R. Juknevičienė.

A. ANUŠAUSKAS (TS-LKDF). Gerbiamasis viceministre, norėjau šiek tiek pasitiksinti. Yra A priedas, kur yra nurodyta infrastruktūros objektai, zonos, dėl kurių susitariama. Ten yra trylika išvardinta. Keturioliktas – parašyta, kad ir kiti objektai. Kaip dėl jų bus susitariama, dėl tų kitų, jeigu prireiks? Koks nors papildomas priedas atsiras ar dar kas?

V. UMBRASAS. Taip, iš tikro sąrašas nėra baigtinis, dėl to taip yra numatyta, nes mes negalime numatyti visų atvejų, kaip ir tai, kad po šio susitarimo dar bus, matyt, ne vienas žemesnio lygmens teisės aktas, kur bus numatyta, pavyzdžiui, sakykime, kas mokės „Sodros“ mokesčius Lietuvos piliečių, kurie jeigu dirbtų, būtų samdomi? Jungtinės Valstijos, Lietuva, pats mokėtojas? Sakykim, bus turbūt dar tariamasi dėl tam tikrų garantijų sveikatos apsaugos ar aplinkos apsaugos srityse. Tai bus tokių žemesnio lygio teisės aktų. Dėl daug ko dar bus tariamasi. Čia yra numatyti pagrindiniai dalykai. Keliuose jau Jungtinės Amerikos Valstijos investuoja į infrastruktūrą. Bus atskira kalba, atskiras derėjimasis, jeigu bus tokių. Tiesiog susitarimas palieka teisę įtraukti dar daugiau objektų.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narė R. Juknevičienė.

R. JUKNEVIČIENĖ (TS-LKDF). Gerbiamasis viceministre, mano gal ne tiek klausimas, kiek dėmesio atkreipimas. Visada tokios sutartys, klausimai, susiję su NATO, su Jungtinėmis Amerikos

Valstijomis, kiek pamenu, dirbdama šiame Seime, visada sulaukdavo tam tikrų propagandinių dalykų, ir šį kartą mes sulaukėme laišku. Jų, tiesa, nėra labai gausiai, yra tik keletas, bet vis dėlto nemanau, kad tai yra tikrai tam tikrų pavienių žmonių iniciatyva, ypač kai stebi Kremliaus tam tikrus propagandinius interneto puslapius. Faktiškai tai visiškai sutampa tai, kas mums, Seimo nariams, yra pateikiama. Mane vakar ypač sudomino laišakai, kuriuose į vieną laišką sudėtas siūlymas nepriimti Vaiko teisių apsaugos įstatymo ir šitos sutarties. Kai pasižiūri Kremliaus televizijas, tai ten irgi būtent apie tai kalba. Aš norėčiau atkreipti jūsų dėmesį, gal turite ką ir pakomentuoti, vis dėlto tarnybos galėtų pasižiūrėti, iš kur tie daigai dygsta.

V. UMBRASAS. Ačiū už pastabas ir tam tikrą klausimą. Kokie čia galėtų būti komentarai? Tai yra iš tikro labai svarbus klausimas mums, saugumo klausimas, ir natūralu, kad galbūt bus visokių nuostatų, nuomonių, manymų, bet, kaip minėjau, tikiuosi ir viliosi gerbiamo Seimo pritarimo dėl šios sutarties ratifikavimo.

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjui. Klausimų laikas baigėsi. Nuomonės už, prieš. Nuomonė už – Seimo narys E. Vareikis.

E. VAREIKIS (LVŽSF). Labai ačiū. Kalbant apie tokią sutartį ir jos ratifikavimą, procesas man primena šiek tiek mūsų kai kurių žmonių, ekonomistų, šnekas apie tai, kad mums reikia pritraukti užsienio investicijas. O tam, kad pritrauktume užsienio investicijas, mes sugalvojame visokių dalykų: kaip sumažinti mokesčius, atleisti nuo tam tikrų pareigų ir t. t. Visa tai yra neblogai – pritraukdami investicijas, mes duodame investuotojams tam tikrų nuolaidų. Šiuo atveju mes kalbame apie valstybės saugumą. Tokios sutarties ratifikavimas būtų tam tikras saugumo investicijų pritraukimo mechanizmas. Jeigu mes tai šaliai, kuri duoda mums saugumą, suteikiame tam tikras privilegijas, aš nematau čia nieko blogo, tai yra kaip tik saugumo pritraukimas. Labai dažnai mūsų visuomenėje yra šnekama, ar Amerika mus gins, negins, kaip čia bus, bus ar nebus. Aš ir sakau paprastai, kad neklauskime, ką mums Amerika duos, bet pagalvokime, ką mes Amerikai galime suteikti. Šiuo atveju mes Amerikai iš tikrųjų galime suteikti galimybę geriau realizuoti savo saugumo interesus visame pasaulyje, taip pat ir mūsų šalyje. Taigi labai pritariu ir ratifikavimui, ir skubos tvarkai. Labai ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Nuomonių prieš nėra. Siūlau balsuoti po pateikimo.

Balsavo 112 Seimo narių: už – 112. Labai vienbalsiai. Ačiū.

Respublikos Prezidentas siūlo svarstyti ypatingos skubos tvarka. Ar galime pritarti bendru sutarimu? Dėkoju. Pritarta. Konsultavomės su Užsienio reikalų komiteto pirmininku J. Bernatoniū, kadangi Teisės ir teisėtvarkos komiteto išvada yra teigiama, komiteto posėdžio nesiūlome, netikslinga. Ačiū.

10.54 val.

Diskusija dėl vaiko teisių apsaugos tobulinimo

Svarstysime darbotvarkės 1-3 klausimą – diskusija dėl vaiko teisių apsaugos tobulinimo. Pranešėjas – socialinės apsaugos ir darbo ministras L. Kukuraitis. Kviečiame.

L. KUKURAITIS. Gerbiamas pirmininke, gerbiami Seimo nariai, pirmiausia nuoširdžiai dėkoju, kad šią dieną, skirtą meilei, skiriate vaiko teisių saugumo klausimams, iš tiesų labai uždelstas. Visi suvokiame, kad situacija yra grėsminga, ir čia reikia ne tik skubos, bet ir išminties bei meilės, kad taikliausiai spręstume vaiko teisių klausimus.

Perreikšminti vaiko saugumo klausimų neišeina, nes tai – kalba apie pažeidžiamiausią mūsų visuomenės grupę, taip pat ir mūsų visos tautos ateitį. Pirmiausia norisi kalbėti apie du požiūrius. Tiek savo socialinio darbo, tiek trumpoje politinėje karjeroje atpažįstu, kad prie tos dramatiškai uždelstos situacijos šalia mūsų, atsakingų suaugusių, nedovanotino neveiklumo šioje srityje prisidėjo du labai stipriai vienas kitą stabdantys požiūriai, kuriais persismelkęs ir Seimas, ir visuomenė. Ne veltui mes turėjome dvi mitinguojančias grupes apibrėžimo apie smurtą atidėjimo dieną.

Yra vaikocentris požiūris ir šeimocentris požiūris. Pirmasis atstovauja tokiam požiūriui, kad vaikas turi augti palankiausioje jam aplinkoje. Antrasis – šeimocentris požiūris atstovauja,

kad šeima yra palankiausi aplinka ne tik vaikui, bet ir visiems jos nariams. Kaip matome, šitie du požiūriai tarpusavyje turi labai daug susietumo. Deja, deja, mūsų šie du požiūriai vienas kitą stabdo ir slopina.

Jeigu kalbame apie vaiko teisių apsaugos ir šeimos stiprinimo politikas, jos abi yra labai labai silpnos. Tiek vaiko teisių apsaugos politika silpna, tiek šeimos stiprinimo politika yra silpna. Tikrai yra erdvių, kur šios politikos susikerta, ir reikia ieškoti susitarimo. Tačiau kaip svarbu unikaliuose situacijose leisti viena kitai skleistis ir stiprėti. Mums visiems reikia stiprios vaiko teisių apsaugos, mums visiems reikia stiprios šeimų stiprinimo politikos.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, mano galva, yra išskirtinai vaiko teisių apsaugos teritorija. Reikia, kad jis užtikrintų bazinę funkciją – apsaugotų labiausiai pažeidžiamus visuomenės asmenis. Labai vertinu, kai šitie du požiūriai suranda sutarimus. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje įvykusi diskusija dėl smurto apibrėžimo parodė, kad šiais dviem požiūriais galima susitarti. Kad jūs būtumėte matę euforiją po susitarimo, kai žmonės įvardijo, kad tai yra istorinis momentas, kad mes ne tik galime susitarti, bet ir tarp šitų dviejų grupių gali atsirasti sinergija, viena kitą stiprinanti ir papildanti.

Šeimocentrinio požiūrio į Vaiko teisių apsaugos įstatymą mes įdėjome tiek, kiek galime, tačiau nebedėkime daugiau, nes jis skirtas pirmajam vaiko teisių apsaugos požiūrio įtvirtinimui, ką tikrai daryti reikia paraleliai: vystyti šeimos stiprinimo politiką, gal net priimti šeimos stiprinimo įstatymą.

„Mato reforma“ – taip pavadinčiau tai, kas šiandien vyksta Seime. Atsakingų struktūrų darbe šiuo metu matome, kaip policija, vaiko teisių apsauga ir visos kitos struktūros yra susitelkusios ir visoje visuomenėje. Šiam berniukui dar esant gyvam pažadėjau, kad darysime viską, kad vaiko teisių apsauga mūsų šalyje sustiprėtų. Kartais, kai būna sudėtingos situacijos (netgi prieš šitą kalbą), pasikalbu su juo. Sakau: šventas Matai, dirbk savo darbą, kad kitiems vaikams Lietuvoje būtų geriau.

Taigi Mato atvejis. Sisteminiai trūkumai, kuriuos atpažinome, juos būtų galima įvardyti trimis lygiais: makro-, mezo-, mikro-. Makrolygmuo – kad vaikocentrinio požiūrio trūksta visais trimis lygmenimis tiek mūsų įstatymuose, tiek savivaldoje, tiek tiesioginiame darbe. Makrolygmeniu taip pat trūksta bendros smurto sampratos, unifikuotų, standartizuotų vaiko teisių apsaugos funkcijų, instrumentų, kompetencijų ir veikimo algoritmų, ir nacionalinio lygmens tarpžinybinio bendradarbiavimo standartų bei bendrai skiriamų resursų.

Mezolygmeniu, aš turiu galvoje savivaldą, trūksta nepriklausomo ir šimtaprocentinio atstovavimo vaiko balsui, aiškaus bendradarbiavimo tarp vietos struktūrų algoritmo ir priėjimo prie arba keitimosi svarbia informacija apie šeimą ir vaiką.

Mikrolygmeniu ten, kur yra dirbamas tiesioginis darbas su vaiku, trūksta sureikšminto požiūrio į smurtą bei smurto riziką, asmeninės tarnautojų, taip pat ir bendruomenės atsakomybės ir vienintelio galutinio atsakingo asmens už atvejį. Neretai vaikas paskęsta tarp tarnautojų, taip pat skubios ekspertinės intervencijos.

„Mato reforma“ siekiama penkių tikslų, pirmiausia – vaikocentrinio požiūrio įtvirtinimas. Tai sudarytų smurto prieš vaiką formos įtvirtinimas įstatyme, vaiko teisių apsaugos tarnybų centralizavimas, išgrynintos ir standartinės funkcijos bei unifikuoti rizikos vertinimo ir veikimo instrumentai.

Antroji reformos dalis yra atvejo vadybos modelis. Jis užtikrina tai, kad kiekvienas vaikas, kiekviena šeima turės už juos visiškai atsakingą asmenį – tarnautoją, ir situacija nebus palikta savieigai.

Trečiasis – tarpžinybinės informacijos perdavimas yra reikalingas tiek nacionaliniu lygiu, tiek savivaldos.

Ketvirtasis – privalomo bendradarbiavimo tarp žinybų algoritmai.

Penktasis, kaip jau minėjau, šeimocentrinio požiūrio užtikrinimas ir pagalba šeimai sistema bendruomenėje.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pastanga – tai, kas jau šiuo metu yra padaryta. Pastaruosius keletą mėnesių, o ypač pastarąsias kelias savaites, tikrai vyko labai didelis, intensyvus

darbas. Dalyvavo apie 100 skirtingų žmonių, ne tik ministerijos atstovų, taip pat ir Seimo nariai bei jų komandos (norisi padėkoti, kas dalyvavo tai sprendžiant), nevyriausybinių organizacijų ekspertai, tėvams atstovaujančios organizacijos, vaiko teisių apsaugos skyrių atstovai, taip pat Savivaldybių asociacijos atstovai.

Kas yra nuveikta? Sutarėme dėl kompromisinės smurto prieš vaiką sampratos, sutarėme dėl pagalbos vaiko algoritmo smurto ir kitos grėsmės atveju, ir tai įtraukta į šiandien teikiamo Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pataisas. Išgryninome centralizuotus Vaiko teisių apsaugos tarnybos ir savivaldos vaidmenis pagalbos vaikui ir šeimos procese. Tai taip pat įtraukta į įstatymo pataisas. Atpažintos būtinos naujos formos: atvejo vadyba, privalomas pagalbos planas, privalomas tarpžinybinis susirinkimas ir mobili komanda. Šitie dalykai taip pat įtraukti į įstatymą.

Prie ko toliau dirbama? Unifikuoti staigaus vaiko situacijos vertinimo ir bazinio šeimos vertinimo instrumentai, labai stipriai dirbama su nevyriausybėmis organizacijomis, kurios yra parengusios tuos instrumentus, bandome juos pritaikyti visai Lietuvai ir patvirtinti. Kovo mėnesį ministerija tai patvirtins. Tarpinstitucinės informacijos perdavimo schemas turėtume patvirtinti Vyriausybės nutarimu kovo mėnesį. Tarpžinybinio bendradarbiavimo, teikiant kompleksines paslaugas šeimai ir vaikams schemą ir algoritmus, taip pat turėtume patvirtinti Vyriausybės nutarimu kovo mėnesį.

Buvome susitikę su švietimo ir sveikatos ministrais, kalbėjome apie kompleksines paslaugas šeimai. Matome, kiek yra dubliavimo savivaldos lygiu, kiek yra nebendravimo, ir darysime viską, kad sutelktume ir savivaldai padėtume sutelkti pastangas, kad tai būtų pakeista.

Priėmus įstatymo pakeitimus, bus labai daug praktinio darbo tiek dėl vaiko teisių apsaugos centralizavimo, tiek dėl tarpžinybinio bendradarbiavimo savivaldoje skatinimo ir paslaugų šeimai vystymo, plėtros.

Pabaigoje kviečiu jus leisti stiprėti vaikocentriniam požiūriui, balsuoti už šiandien pateikiamas pataisas. Kaip minėjau, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme jau įdėjome nemažai šeimocentrinių nuostatų, tačiau jas reikia stiprinti bendra tarpministerinės pagalbos šeimai politika ir atskiru įstatymu. Labai ačiū. (*Plojimai*)

PIRMININKAS. Dėkojame. Iš klausysime visus pranešėjus, tada klausime.

Kviečiame vaiko teisių apsaugos kontrolierę E. Žiobiene.

E. ŽIOBIENĖ. Gerbiamas Seimo Pirmininke, gerbiami Seimo nariai! Pirmiausia norėčiau jums padėkoti, kad, nors ir labai sunkiom aplinkybėm ir dėl labai skaudžios nelaimės, mes visi esame čia. Ačiū jums už tai, kad susitelkėme prie vaiko teisių klausimų. Nenoriu nieko kaltinti ir nenoriu nieko sakyti apie tai, ką mes darėme ar nepadarėme anksčiau. Iš tikrųjų vaiko teisių klausimų reglamentavimas yra kompleksinis, tikrai labai sudėtingas klausimas ir gana dažnai tie klausimai, kartais ir požiūriai išsiskiria. Šiuo atveju iš tikrųjų kviesčiau jus visus vieningai, nepaisant politinių interesų ar skirtingų politinių požiūrių vaiko teisių klausimais, susitelkti ir ieškoti bendro vardiklio.

Per laikotarpį nuo 2010 metų teikiau įvairias iniciatyvas vaiko teisių apsaugos srityje, tuos klausimus, kuriuos reikia reglamentuoti. Atkreipiu dėmesį – Vaiko teisių pagrindų įstatymo pataisos rengtos nuo 2010 metų. Įvairios redakcijos atskirų straipsnių, viso įstatymo komplekso ėjo per ministeriją, Vyriausybę, 2013 metais pateikta Seime, perėjo kelis komitetus, sugrįžo atgal į ministeriją. Šiandieną mes vėl esame toje pačioje nulinėje situacijoje ir vėl reikia svarstyti iš naujo.

Kviečiu visus racionaliai įsigilinti į teikiamas įstatymo pataisas. Atkreipkite dėmesį, kad iš tikrųjų procesai užtrunka kartais tikrai ne vienerius metus. Pavyzdžiui, esu išbandžiusi skirtingus kelius Civilinio kodekso ir Civilinio proceso keitimo situacijų.

Pirmas variantas – per Teisingumo ministeriją teikiant Kodekso priežiūros komitetui. Pateikus 2012 metais, pereinama komiteto peržiūra, ministerijos, Vyriausybės, pasiekia Seimą. Seimas priima 2012 metais, įsigalioja 2017 metais. Tai yra ketveri metai.

Kitas variantas – pateikėme pastabas Žmogaus teisių komitetui. 2012 metais registruoja Seimo nariai. Šiandieną dar tie projektai yra nepriimti Seime. Tikėtina, priimsite 2017 metais, įsigalios 2018 metais.

Tiktai išskirtiniais, atskirais atvejais lydi sėkmė, pavyzdžiui, pateikus Civilinio kodekso pakeitimą dėl *ad hoc* globėjų, TTK klausymuose sėkmė įvyksta iš karto, čia pat ir tais pačiais metais yra priimamas įstatymo pakeitimas. Visais kitais atvejais tai trunka trejus, ketverius, penkerius ir daugiau metų.

Šiandieną, kai mes kalbame apie psichologų įstatymo praktinį... apie psichologų būtinumą baudžiamajame procese, aš norėčiau jums priminti – 2010 metais, prieš ratifikuojant Lanzarotės konvenciją, mes diskutavome čia, Seime, kaip reikėtų įtraukti psichologus į baudžiamuosius procesus, kaip reikėtų padėti vaikams ir teisėsaugai juos apklausti. Pasiekėme, kad apygardose atsirastų penki psichologai. Tik penki psichologai! Tam reikėjo tiktai 300 tūkst. Lt, kurių šiame Seime mes ieškojome dvejus metus. Suradome. Atsirado penki psichologai. Šiandien visi teisėjai sako: trūksta, mažai, neužtenka. Jeigu mes laikysimės to, kad šiandieną teisėsauga pasitelks bet kokį žmogų, kuris turi psichologijos diplomą, to bus negana. Mes turime sugrįžti atgal ir kviečiu jus sugrįžti. Ne viena kadencija svarstė Psichologų praktinės veiklos įstatymą. Tai yra labai svarbu. Svarbu dėl vaikų, kas vaikus apklaus – švietimo psichologas ar vis dėlto klinikinis psichologas, kuris specializuojasi būtent toje srityje? Tai yra labai svarbu.

Kitas dalykas, kuris irgi ne vienus metus Seime svarstomas ir nepasiekia dienos šviesos, tai yra privaloma mediacija. Dauguma šeimų šiandieną išgyvena skyrybų traumas. Apie 50 % šeimų santuokų baigiasi skyrybomis. Iš esmės visose yra vaikai. Vaikai išgyvena labai siaubingus psichologinius stresus. Jiems reikia paslaugų. Kur šiandien surasti psichologų? Faktiškai šitos veiklos nėra. Nėra ne todėl, kad universitetai neparengia psichologų, nėra todėl, kad šios paslaugos nėra atlygintinos, šios paslaugos nėra teikiamos savivaldos lygmeniu, šios paslaugos nėra reglamentuotos teisės akte, kas yra būtina šiandien padaryti.

Atkreipčiau dėmesį, kad iš tikrųjų nemažai buvo nuveikta baudžiamojo proceso srityje, tačiau to yra maža. Labai dažnai mūsų valstybė susikoncentruoja į pastatus, į sienas. Atkreipkite dėmesį – apklausos kambarių šiandien įrengta ne vienas, Socialinės apsaugos ministerija įrengė atskirą centrą „Užuovėja“ dėl seksualinių nusikaltimų nukentėjusiems vaikams teikiamos pagalbos. Pastatai gražūs. O žmonės, komandos, kurios dirba? Ar mes jas turime? Faktiškai paslaugų nėra.

Gana dažnai remiamės tik tuo, kad tas procesas juda į priekį, bet jis juda visiškai kitaip. Globos namus taip pat sutvarkėme, sienas, investuoti dideli pinigai, europiniai pinigai ir Lietuvos pinigai – 20 % visais atvejais. Ką sutvarkėme? Sistemos nesutvarkėme.

Deinstitucionalizacijos procesas taip pat stringa. Stringa todėl, kad mes ginčijamės vis dar Seime, ir tai jau nemažai metų, dėl budinčių globėjų, profesionalių globėjų, šeimų, kurios galėtų paimti laikinai vaikus, laikinai globai. Tai procesai, kurie yra būtini. Ir tol, kol tie procesai nepereina Seime, jie nevyksta kitur.

Šiandien Europos Sąjungos struktūriniai pinigai yra šioms deinstitucionalizacijos procesų sritims užlopyti, galėtume sakyti. Bet jeigu nėra teisės akto, kuris nustatytų, kas gi tie žmonės galėtų būti, tai neverta investuoti pinigų.

Labai nemažai sričių yra reformuojama. Aš norėčiau atkreipti dėmesį, kad iš tikrųjų viena iš Seimo funkcijų yra ne tik įstatymų leidyba, bet ir biudžetas. Įprasta teisės aktų sąvoka, atkreipkite dėmesį, ypač dėl vaikų srities, – „iš vidinių resursų“. Ką reiškia iš vidinių resursų? Vadinasi, neskirsime pinigų. Iš principo vaikams pinigų šioje valstybėje yra minimaliai arba jų nėra. Jeigu paklausite, kiek kainuoja vaiko globa, pavyzdžiui, kūdikio globa institucijoje, mes esame suskaičiavę, tai maždaug apie pusantro tūkstančio eurų, litais tuo metu buvo 4–6 tūkst. Lt vienam vaikui. O iš tikrųjų, jeigu pažiūrėsite, kur tie pinigai išleidžiami, tai yra vaikų kankinimas. Rūbams beveik nulis, sauskelnių – vienos per parą. Tie, kas augino vaikus, žino, kad ne vienų sauskelnių reikia per parą. Visa tai yra gaunama iš labdaros, iš gerų piliečių, kurie ištisia ranką. Valstybė ne taip turi rūpintis savo vaikais.

Atkreipčiau dėmesį, nors ir kokią sritį mes paimsime, sveikatos srities reformą – ko sumažėjo? Pediatrų. Sutaupėme vaikų sąskaita. Sveikatos metmenyse vaikų, kaip pacientų, grupę buvo bandoma išbraukti. Man, kontrolierei, neturinčiai medicininio išsilavinimo, teko kovoti su sveikatos sistema. Gražinkime.

Šiandien džiaugiamasi policijos reforma. Suprantu, kad policija veža labai daug, bet iš kitos pusės, jeigu policija atsisako specializacijos, prevencijos vaikų srityje, kas perims šitą funkciją? Savivaldybės? Jos yra pasirengusios? Ne. Kur dings tie vaikai, kurie galėtų būti netinkamo, probleminio elgesio, kas su jais dirbs? Jeigu policija to nedarys, kažkas kitas turi daryti.

Labai dažnai dėl reformų yra pasakoma – racionaliai. Taip, žiūrime tos vienos srities, bet žiūrėjime masto, žiūrėjime į visus ir į kiekvieną. Kas atsitiks? O atsitiks blogai. Atsitiks blogai, nes vaikui paslaugų nebelieka. Nebelieka pačiai sunkiausiai, pačiai siauriausiai sričiai. Dėl to ir Europos Komisija, ir Jungtinių Tautų vaiko teisių komitetas ne kartą kreipėsi į valstybes nares: atkreipkite dėmesį, net ir tada, kada yra sunkiausi laikai, ekonominė krizė, netaupykite vaikų sąskaita.

Šiandien mokytojai gali streikuoti dėl savo atlyginimų ir tada mes peržiūrime atlyginimus. O vaikams? O vaikams paslaugos kur? Toje pačioje mokykloje ką vaikai gauna? Jeigu vaikas yra specialiųjų poreikių, ar jis gauna paslaugas? Kokias paslaugas? Turime pedagogines ir psichologines tarnybas, yra tikrinami vaikų įgūdžiai. O toliau kas su jais dirba? Viskas yra su tokiu gražiu fasadu. Visi turi fasadą, visi gali papasakoti, kokias paslaugas teikia, bet kai ateisite prie kiekvieno konkretaus vaiko, paaiškės, kad nelabai, kad nėra tų paslaugų tokių, kokios turi būti. Tokių, kokių mes tikimės.

Šiandien socialinės apsaugos ministras kartu su Seimo nariais teikia naują įstatymų paketą. Jeigu atkreipsite dėmesį, atsiranda atvejo vadybininkas. Labai gerai, jeigu taip bus. Bet mes šiaandien to neturime. Mes juk šiaandieną turime socialinius darbuotojus, kurie dirba su socialinės rizikos šeimomis. Kiek jų yra? Dešimt tūkstančių. Tai kiek yra socialinių darbuotojų Lietuvoje? O kiek jų reikės, jeigu dirbs su kiekvienu atveju? Tai yra lašas jūroje.

Atkreipčiau dėmesį, kad visais atvejais, kada yra svarstomas biudžetas, reikėtų atkreipti dėmesį – Jungtinių Tautų vaiko teisių komitetas atskiras rekomendacijas biudžeto klausimu yra pateikęs visoms valstybėms. Atkreipkite dėmesį ir žiūrėkite. Tai, ko reikia vaikams, tai, ko reikia visuomenei.

Ypač atkreipčiau dėmesį. Kada mes nusileidžiame į savivaldos lygmenį, turbūt iš savivaldos pusės atrodo, kad yra vaiko teisių skyriai, kurie dirba su vaikais. Bet to negana, yra visi kiti skyriai, kurie dirba tiesiogiai su vaikais. Jeigu pažiūrėsite į kompleksinę pagalbą iš vaiko perspektyvos, kada jam nereikia atskirai sveikatos ar atskirai švietimo, šeima turi žinoti, kur galėtų su tuo vaiku nueiti, kur yra mokamos paslaugos, kur yra nemokamos paslaugos. Deja, žmogui to nesuprasti. Lyg ir atrodytų, kad kažką turime, bet realiai nieko. Jeigu šiaandien reikėtų vaikui psichologo, taip, yra psichikos centrai, taip, yra Pedagoginė ir psichologinė tarnyba, bet jų nėra, tų konkrečių, kur galėtų šeima ir vaikas apsilankyti, to juk nėra.

Kitas dalykas. Iš tikrųjų, kada žiūrime į sudėtingiausias situacijas, į baudžiamuosius nusikaltimus, kurie yra tiriami, institucijų bendradarbiavimas būtinas. Jeigu bendradarbiavimo nėra, tai turbūt yra sudėtingiausia. Patikėkite, ne kartą esu taikiusi vaiko teisių specialistus kartu su prokurorais ar su policija, sprendusi jų tarpusavio santykių, nors jie vaikšto ta pačia gatve, pastatas yra prieš pastatą ir turėtų dirbti visi bendram labui.

Atkreipčiau dėmesį, kad iš tikrųjų yra situacijų, kada turbūt vieni patys nieko negalėtume nuveikti. Tikrai dėkoju Respublikos Prezidentei už ne vieną iniciatyvą ir pateiktus įstatymo projektus.

Šioje situacijoje priminčiau – institucinė kūdikių globa. Atlikome du didelius tyrimus, deja, Seime jokios iniciatyvos nejudėjo. Institucijų pertvarka faktiškai nekvepėjo, išskyrus tai, kad Prezidentės iniciatyva buvo pakeistas Civilinis kodeksas. Dabar vaikai turėtų pirmiausia keliauti į šeimas.

Kviesčiau visus konstruktyvaus darbo ir kartu norėčiau atkreipti dėmesį. Kiekvienais metais kaip vaiko teisių apsaugos kontrolierė pateikiu ataskaitą. Su ataskaita Seimo salėje esu buvusi vieną kartą. Faktiškai tai apsiriboja tik dviem komitetais: Socialinių reikalų ir darbo komitetu ir Žmogaus teisių komitetu. Anksčiau pagal kontrolieriaus ataskaitą buvo rengiami Seimo nutarimai Vyriausybei, ką reikėtų padaryti. Tos pastabos yra ilgalaikės. Perverčiau visas savo ataskaitas. Nuo 2010 metų kiekvienoje ataskaitoje yra parašyta: „Būtina uždrausti fizinės bausmės.“ Tas buvo, tas buvo visada. Taip pat kiekvienoje ataskaitoje eina įvairūs kiti pasiūlymai dėl to paties Civilinio kodekso tobulinimo, dėl Baudžiamojo kodekso. Tai, į ką reikėtų įsiklausyti. Todėl kons-

truktyviai kviesčiau jus leisti pusdienį, dieną skirti vaiko teisėms, kartą per sesiją ar kartą per metus aptarti vaiko teisių klausimus čia, Seimo salėje, įstatymus, kuriuos reikėtų pakeisti, ką reikėtų tobulinti ir ką reikėtų atlikti parlamentinei kontrolei. Tai yra labai svarbu.

Kitas dalykas, turime instituciją – Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą, vyriausybę instituciją, kuri yra labai svarbi mums, kuri surenka visą statistiką apie visus ypatingus atvejus. Reikia juos išgirsti čia, reikia pagal tai priimti sprendimus. Kviečiu jus dirbti konstruktyviai. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Kviečiu generalinį prokurorą E. Pašilį.

E. PAŠILIS. Gerbiamas posėdžio pirmininke, gerbiami Seimo nariai, esu pakviestas atsakyti į man pateiktus penkis klausimus. Taip pat norėčiau pasisakyti dėl ikiteisminio tyrimo problematikos ir aktualijų.

Pirmas klausimas yra toks. „Kėdainių tragedijos atveju ne sykį išsakyta nuomonė, jog šią tragediją iš dalies lėmė ir prokuratūros darbo trūkumai. Kokius prokuratūros darbo trūkumus šiuo atveju matote jūs ir kokius sisteminius pokyčius planuojate atlikti, kad tokios tragedijos nesikartotų ateityje?“

Antras klausimas. „Prokuroro institucija gina viešąjį interesą. Gal galite patikslinti, kiek smurto prieš vaikus atvejų 2016 metais policijos perduota tirti prokuratūroms ir kaip baigėsi šie tyrimai?“

Trečias klausimas. „Ar Generalinė prokuratūra peržiūrėjo visus nutrauktų ikiteisminių tyrimų dėl smurto prieš vaikus atvejus, kiek iš jų yra atnaujinta?“

Ketvirtas klausimas. „Kokių priemonių planuojama imtis siekiant užtikrinti, kad visi tyrimai dėl smurto prieš vaikus ir smurto artimoje aplinkoje būtų atlikti kokybiškai?“

Ir paskutinis. „Ar turite pasiūlymų dėl teisės aktų pakeitimų, kurie padėtų užtikrinti sklandesnę tyrimų eigą smurto prieš vaikus ar smurto artimoje aplinkoje atvejais?“

Į visus šiuos klausimus pasistengsiu kuo nuosekliau ir išsamiai atsakyti per man skirtą laiką, kartu pristatydamas smurto artimoje aplinkoje ikiteisminio tyrimų problematiką, aktualijas, išskirdamas tuos atvejus, kai esama įtarimų, kad nukentėjo nepilnamečiai.

Analizuojant penkerių metų duomenis matyti, kad kasmet nuo įvairių nusikalstamų veikų vidutiniškai nukenčia apie 2800 nepilnamečių, iš jų artimoje aplinkoje, tai yra nuo tėvų, patėvių ir įtėvių, artimų giminaičių, nukenčia apie tūkstantį vaikų iki 18 metų, dar apie keturis šimtus vaikų nukenčia nuo nepažįstamų asmenų. Duomenys rodo, kad apie tūkstantį nepilnamečių kasmet patiria vienokį ar kitokį fizinį smurtą, apie du šimtus – seksualinio pobūdžio prievartą, dar šimtas – psichologinę. Dažniausia nusikalstama veika prieš mažametį vaiką yra fizinio skausmo sukėlimas arba nežymus sveikatos sutrikdymas. Šių veikų kasmet vidutiniškai užregistruojama apie devynis šimtus. Sunkių sveikatos sutrikdymų nusikalstamų veikų registre užregistruojama trys penki atvejai per metus, per penkerius metus artimoje aplinkoje buvo nužudyti šeši mažamečiai, iš jų – penkiolika naujagimių.

Nusikalstamumo tendencijos taip atrodo, kad sunkių nusikaltimų prieš nepilnamečius šiek tiek mažėja, bet vis daugiau užregistruojama lengvų nusikalstamų veikų, tokių kaip fizinio skausmo sukėlimas ar nesunkus sveikatos sutrikdymas. Tokie yra statistiniai duomenys.

Pastarąsias savaites, analizuodami itin tragiškų įvykių aplinkybes ir vertindami, ką galėjome padaryti kitaip ir ką dar turime pakeisti, kad vaikai mūsų valstybėje būtų saugesni, ne formaliai, o realiai, priėmėme keletą sprendimų, apie kuriuos norėčiau informuoti atsakydamas į su tuo susijusius gerbiamųjų Seimo narių klausimus.

Visų pirma nedelsiant buvo pradėtas kompleksinis veiklos patikrinimas Kauno apylinkės prokuratūros Kėdainių ir Jonavos skyriuje, jo rezultatų tikimės netrukus. Tuo pačiu metu buvo pradėtas ir visų šiomet bei pernai nutrauktų ikiteisminių tyrimų, kurių metu buvo tirtos aplinkybės, susijusios su galimai nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjusiais nepilnamečiais, patikrinimas, kuris dar nėra baigtas. Kelių itin rezonansinių ikiteisminių tyrimų medžiagos buvo peržiūrės Generalinėje ir apygardų prokuratūrose. Šiuo metu du anksčiau nutraukti ikiteisminiai tyrimai yra atnaujinti, dar vienas ikiteisminis tyrimas perduotas organizuoti kitam prokurorui. Trijų prokurorų darbą konkrečiose bylose pavesta įvertinti Vidaus tyrimų skyriui.

Dėl nutraukto ikiteisminio tyrimo, kuris šiuo metu sujungtas su tyrimu dėl tyčinio mažamečio nužudymo Kėdainiuose, jau pradėtas atskiras ikiteisminis tyrimas dėl tarnybos pareigų neat-

likimo. Siekiant, kad tokio pobūdžio ikiteisminiai tyrimai būtų atliekami kiek įmanoma kokybiškiau ir išsamiau, šiuo metu baigiamas rengti generalinio prokuroro rekomendacijų papildymas, kuriuo aukštesniajam prokurorui bus nurodyta privaloma tvarka atlikti tokių nutrauktų ikiteisminių tyrimų patikrinimą. Taip pat nedelsiant visose penkiose apygardų prokuratūrose be jau numatytų šia tema mokymų 2017 metais buvo surengti papildomi mokymai, kuriose didžiausias dėmesys skirtas fizinio smurto identifikavimui ir vertinimui, psichologo dalyvavimui apklausoje. Norėčiau priminti, kad dar ir iki visus mus sukrėtusių įvykių baudžiamasis persekiojimas dėl nusikalstamų veikų, nuo kurių nukentėjo vaikai, buvo nustatytas kaip vienas iš prokuratūros veiklos prioritetų ateinantiems ketveriems metams.

Nepilnamečių justicija (tas reiškia, kad šio pobūdžio nusikalstamas veikas tiria specializuoti prokurorai) prokuratūroje jau yra kelis dešimtmečius. Šiuo metu turime apie 70 specializuotų prokurorų, matome tokios specializacijos plėtojimo prasmę ir naudą ne tik ikiteisminio tyrimo institucijose, bet ir teismuose. Pripažinsiu, kad tam tikri teismų sprendimai, kuriuose fizinis smurtas prieš nepilnamečius traktuojamas kaip tėvų teisė tokiu būdu auklėti savo vaikus, prokurorams kelia klausimų. Vienas iš tokių pavyzdžių būtų 2016 m. vasario 24 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, kuri paliko galioti išteisinamąjį nuosprendį savo vaiką sumušusiam tėvui. Kitas pavyzdys – Kauno apygardos teismo teisėjų kolegijos išteisintas tėvas, kurio daugkartinio smurtinio pobūdžio veiksmus traktavo kaip pastangas auklėti ir ugdyti savo sūnų paauglystės laikotarpiu. Tikimės, kad po Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pataisų priėmimo šių klausimų dėl teisės auklėti vaikus fizinėmis bausmėmis nebeliks.

Atsakydamas į gerbiamųjų Seimo narių klausimus dėl priemonių ir siūlymų, susijusių su šių ikiteisminių tyrimų kokybe bei šiuo metu svarstomais teisės aktų pakeitimais, norėčiau atkreipti jūsų dėmesį į keletą, prokuratūros nuomone, itin svarbių ir tik šiems tyrimams būdingų veiksnių. Visų pirma tai nepilnamečių apklausa. Šiomis savaitėmis labai intensyviai kalbama apie tai, kad kiekviename ikiteisminiame tyrime nepilnametis privalo būti apklaustas psichologo. Prokuratūra palaiko šią nuostatą ir, svarstant pateiktą projektą, aktyviai teikia pastabas bei siūlymus, tačiau turiu atkreipti jūsų dėmesį į tai, kad net tragiškų įvykių fone, skubiai prireikus šios srities specialistų, išskirtinio tyrimo metu atlikdami neatidėliotinus proceso veiksmus, patiriame labai daug trukdžių ir nesklandumų. Akivaizdu ir tai, kad psichologų, turinčių reikiamas kompetencijas atlikti vaiko apklausą, trūksta, šiuo metu penki psichologai dirba visų apygardų teismuose, taip pat keturiose iš 60 savivaldybių vaiko teisių skyriuose.

Priminsiu, kad vien nukentėjusių vaikų, kuriuos kasmet reikėtų apklausti, yra beveik trys tūkstančiai, tačiau nepilnamečiai būna apklausiami ir kaip liudytojai, ir kaip įtariamieji, ir tai dar keli tūkstančiai vaikų. Tinkamų vaikų apklausoms patalpų ikiteisminio tyrimo įstaigose, galima sakyti, taip pat nėra. Turiu pabrėžti, kad, norint atlikti kuo mažiau vaiką traumuojančią ir kuo kokybiškesnę, informatyvesnę tyrimui nepilnamečių apklausą, reikalingos tiek specialios žinios, tiek tikslingai išmokyti psichologai, nes apklausa iš esmės skiriasi nuo psichologų konsultacijos, kas buvo pabrėžta ir teikiant pastabas dėl svarstomo Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimo projekto.

Ieškodama įsisenėjusių problemų dėl nepilnamečių apklausų sprendimo prokuratūra ne kartą rašė atsakingoms institucijoms, įskaitant Švietimo, Vidaus reikalų ministerijas, atskirų vaiko teisių apsaugos skyrius, tačiau tenka pripažinti, konstruktyvių pokyčių, neradus sutarimo, po to neįvyko.

Kitas šių ikiteisminių tyrimų ypatumas yra Vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistų dalyvavimas baudžiamajame procese. Deja, tyrėjai, prokurorai sako, kad VTAS'o atstovai ikiteisminiame tyrime dalyvauja itin nenoriai, dažnai nesuteikia teisėsaugos institucijų teismui išsamios, tikslios informacijos apie nepilnamečių gyvenimo, auklėjimo sąlygas, šeimą, nepakankamai rūpinasi vaiko teisių apsauga proceso metu, o dalyvaudami procese dažniausiai apsiriboja tiesiog buvimu patalpoje, kurioje vyksta nepilnamečių apklausa ir kitas proceso veiksmas. Susidaro įspūdis, kad ta specialistė menkai įsivaizduoja savo vaidmenį ir kompetencijos ribas baudžiamajame procese, nors jis gana detalčiai reglamentuotas dar 2016 m. gegužės 17 d. patvirtintose rekomendacijose šiuo klausimu.

Manytume, kad tiek dėl tokio specialisto požiūrio, tiek dabar svarstant teisės aktų pakeitimus turi atsirasti nuostata dėl proaktyvaus vaiko teisių apsaugos užtikrinimo, o ne pasyvaus stebėjimo, kaip yra dabar, ir kad tai buvo prokuratūros pastaba dėl Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimo projekto. Pasakysiu, kad šie specialistai labai dažnai yra pripažįstami ir nuo artimųjų nukentėjusio vaiko atstovais pagal įstatymą, o tai reiškia, kad konkretaus vaiko teisių apsauga visiškai priklauso nuo konkretaus specialisto kompetencijos ir požiūrio į savo pareigas.

Taip pat norėčiau atkreipti dėmesį į dar vieną dokumentą, t. y. net keturių ministrų pernai liepos 14 dieną pasirašytą bendro darbo su šeimomis tvarkos aprašą, kuriame detalai ir aiškiai nustatyta, kas, kada ir kaip turi veikti, teikdami pagalbą šeimai, vertindami galimas rizikas. Apraše, be visų kitų gana detalių reglamentavimų, numatyta ir VTAS'o budėjimo ne darbo metu galimybė, ir prievolė reaguoti nedelsiant, galimybė gauti duomenis apie asmens probaciją. Aprašas yra, bet susidaro įspūdis, kad apie jį nežino net tie, kas turėtų juo vadovautis ar jį vykdyti.

Šiomis dienomis gana dažnai pabrėžiama, kad be visuomenės pilietiško, budrumo, aktyvaus pranešimo apie pastebėtus įtartus smurto prieš vaikus atvejus jokių asmeninių permainų tikrai neįvyks. Tai yra iš tiesų labai svarbus veiksnys, nes smurto artimoje aplinkoje atvejus tiriančių pareigūnų patirtis rodo, kad skriaudžiamas vaikas dažnai negali tikėtis pagalbos iš pačių artimiausių, nes jų tėvai ir mamos, gyvenantys su sugyventiniais, kurie yra svetimi vaikams, ne tik nepraneša apie sugyventinių naudojamą psichinį ir fizinį smurtą, bet ir stengiasi tai nuslėpti, o smurtui išaiškėjus padeda savo sugyventiniams išvengti baudžiamosios atsakomybės, apkaltindami savo nepilnamečius vaikus, meluodami ar panašiai. Svarstyтина, ar tokie veiksmai neturėtų būti nepaliekami be dėmesio ir be atsakomybės. Visgi baudžiamasis procesas toli gražu nėra toji priemonė, kuri gali išspręsti smurto artimoje aplinkoje problemas. Kaip neretai įsivaizduojama, baudžiamasis persekiojimas yra kraštutinė priemonė, kaip ne kartą ir Konstitucinis Teismas paminėjo, jog tai yra *ultima ratio*, ir reagavimas į pasekmes, išskirtinis, jau įvykusios situacijos vertinimas, kuris vyksta vadovaujantis labai griežtais teisės principais ir tikrai ne visada taip, kaip mums atrodo teisinga. Todėl dar kartą norėčiau pabrėžti, kad vadovautis vien tik ikeiteisminio tyrimo duomenimis bei rezultatais, sprendžiant, ar vaikui yra saugu šeimoje, ar šeimai nereikalinga psichologinė ar kitokia kompleksinė pagalba, tikrai negalima. Dėkoju už dėmesį.

PIRMININKAS. Dėkojame. Prieš atsakymus į klausimus norime sugrįžti dar prie ankstesnio klausimo dėl sutarties su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis ratifikavimo. Norime paprašyti Užsienio reikalų komiteto teikti išvadą Seimui. Ačiū. Ar pritariame bendru sutarimu? Ačiū. Pritarta.

Klausėjai turėtumėte klausti, visi atsakytojai į klausimus sėdės čia, o klausiančiųjų prašyčiau pasakyti, kam teikiate klausimą. Klausia Seimo narys R. Šarknickas. Ruošiasi Seimo narys R. J. Dagys.

R. ŠARKNICKAS (LVŽSF). Laba diena. Klausimą noriu užduoti gerbiamajam ministrui. Visų pirma aš jums dėkoju. Per visą Lietuvos Vyriausybės istoriją esate pirmas ministras, kuris taip ryžtingai ėmėtės veiksmų įgyvendinimo. Nuoširdžiai dėkoju. Klausimas būtų šalia dėl vaikų globos namų ir kūdikių namų. Vaikai, kurie gimsta ir metus nėra lankomi tėvų, ką jūs manytumėte dėl įvaikinimo? Teismo sprendimu tai būtų, galimybė greičiau tiems vaikams atsidurti meilės guolyje, jeigu tėvai ignoruoja, nelanko metus, o po metų ateina ir vėl negali mylintys žmonės įsivaikinti vaikų. Dėkoju.

L. KUKURAITIS. Labai ačiū už klausimą. Tikrai, ypač kūdikiai, o ir kiti vaikai, jeigu tėvai nerodo jokių ženklų rūpesčio, turėtų kiek galima greičiau atsidurti šeimos aplinkoje. Kiek aš žinau, dar su gerbiamąja kontroliere aptarėme, kad Prezidentės pataisose jau yra numatyta tokių atvejų, jeigu metus nelanko, iš karto atiduodame įvaikinimo procedūroms. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narys R. J. Dagys. Ruošiasi R. Šalaševičiūtė.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Mano klausimas ministrui. Jūs mėginote vaiko centrizmą, šeimos centrizmą iškelti kaip klausimą. Man atrodo, kiekvienas tėvas yra pakankamai vaikocentriškas, kai jis savo vaiką žiūri. Vis dėlto turbūt diskusija yra ne čia, o kas geresnis auklėtojas, ar šeima kaip tokia, ar mūsų valdininkai.

Bet klausimas būtų susijęs su jūsų įstatymu, kurį pateikėte. Suprantama, kad jo turinys labai svarbus ir detalės labai svarbios. Dabar mes jį gavome trijų Seimo narių, jis nėra derintas su Vy-

riausybė, nes komitetas kaip tik ir pasiūlė, kad ateitų Vyriausybės projektas. Ten bus klausimas, kodėl jis tokios būklės ir ar tikrai suderintos visos sąvokos, visi dalykai, kad paskui mes vėl neklaidžiotume po nereikalingus ginčus ir neturėtume daug daug pataisų. Ir kartu, kada jūs žadate peržiūrėti šeimos stiprinimo įstatymą, nes mes turime tik senos Vyriausybės išvadas?

L. KUKURAITIS. Tikrai reikia pasakyti, kad šis įstatymas, teiktas Seimo narių, yra darytas, kurtas greituoju būdu. Kaip matėte, dirbome dieną, naktį, savaitgaliais ir t. t. Jis reikalingas detalio peržiūrėjimo, mes tikimės, kad tai vyks Seimo komitetuose, ir, jeigu reikės, taip pat ir Vyriausybės suderinimo būdu. Dėl šeimos stiprinimo, kaip minėjau, šalia reikia vaiko teisių apsaugos stiprinimo, šeimos stiprinimo. Turime tikrai... Tik išeisime iš šitų degančių klausimų, turėsime imtis ir šeimos stiprinimo klausimo. Ačiū už klausimą.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narė R. Šalaševičiūtė. Ruošiasi V. Čmilytė-Nielsen.

R. ŠALAŠEVIČIŪTĖ (LSDPF). Gerbiamasis Pirmininke, aš užsiregistravau kalbėti frakcijos vardu, ne klausti. Gal vėliau, po klausimų, galėsiu išreikšti frakcijos nuomonę?

PIRMININKAS. Gerai. V. Čmilytė-Nielsen. Ruošiasi R. Tamašunienė.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (LSF). Ačiū, gerbiamasis posėdžio pirmininke. Mano klausimas yra socialinės apsaugos ministrui. Gerbiamasis ministre, jeigu turėtumėte keliais žodžiais apibūdinti dabartinį vaiko teisių apsaugos modelį, tikriausiai tai absoliuti koordinacijos tarp institucijų stoka ir aplaidumas? Susidaro įspūdis, kad tik reaguojame į krizines situacijas ir reaguojame dažnai neefektyviai, lėtai ir biurokratiškai. Jūs daug kalbėjote apie mobilių komandų kūrimą, kurios, be abejo, būtinos krizės atveju. Tačiau tai tik reakcija į jau įvykusias krizines situacijas. Akivaizdu, kad šiandien gyvybiškai trūksta prevencinės grandies. Prieš vaikus smurtaujantiems suaugusiems vyrams ir moterims, tėčiams, mamoms patiems gyvybiškai reikalinga pagalba. Taigi norėčiau jūsų paklausti, kaip bus užtikrinamas prevencinis darbas su šeima, kilus įtarimui dėl smurto prieš vaiką, kokių veiksmų bus imtasi nustačius smurto faktą ir kaip užtikrinsite, kad informacija apie tai pasiektų institucijas ir tos šeimos gautų prevencines paslaugas, reikalingas konsultacijas, visokeriopą pagalbą, kuri galėtų užkirsti kelią tragedijoms ateityje? Ačiū.

L. KUKURAITIS. Ačiū už klausimą. Tikrai labai aktualu, paslaugų trūkumas yra didžiulis tiek savivaldos, tiek seniūnijos lygmeniu, šeimos kitą kartą turi laukti eilėse, kad gautų paslaugas. Ką jau kalbėti apie priklausomybių gydymą, kiek reikia stovėti eilėse. Tas klausimas iš dviejų dalių. Pirmasis buvo apie pasikeitimą informacija, kad įstaigos tarpusavyje bendradarbiautų. Šiuo metu, kaip minėjau, buvome susitikę su sveikatos ir švietimo ministrais ir kalbėjomės apie bendrą algoritmą įstaigų bendradarbiavimo, teikiant kompleksinę pagalbą šeimai savivaldoje. Ten ir turėtų būti visi algoritmai, kaip informacija vaikšto, kad žmonės, kurie veikia, ne dubliuotų, o prisidėtų prie bendros pagalbos šeimai.

Kitas klausimas, kaip padauginti prevencinių paslaugų? Jau yra struktūrinės paramos lėšos, skirtos kiekvienai savivaldybei, 21 mln. eurų visoje Lietuvoje bendruomeninėms paslaugoms. Ir savivaldybės sprendžia, kokių paslaugų joms reikia, įtraukdamos nevyriausybines organizacijas. 75 % tų lėšų skiriama nevyriausybinių organizacijų veiklai, kad jos užtikrintų bendruomenines paslaugas. Ką dar reikia daryti? Tai didinti pačios bendruomenės seniūnijų lygmeniu suvokimą, kad mums reikia paslaugų. Čia Socialinės apsaugos ir darbo ministerija per bendruomenių tarybas, kurios jau yra finansuojamos, norėtų sustiprinti lėšomis tam, kad vietos bendruomenių tarybos skirtų lėšų, matydamos vietos šeimų poreikius, juos atliepti, ar samdyti psichologą, ar pozityvios tėvystės mokymus pirkti, ar dar kažką. Tai, kad seniūnijose būtų resursų, kur žmonės galėtų patys spręsti, ko jiems reikia, ar vaikų dienos centrą kurti. Yra numatytos kryptys, yra skiriama šiek tiek resursų, bet, sakau, trūksta paslaugų, trūksta dar ir supratimo, kompetencijos savivaldos lygmeniu, kokios tos paslaugos turėtų būti. Ir čia turime keisti požiūrį visi. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausia Seimo narė R. Tamašunienė. Ruošiasi P. Gražulis.

R. TAMAŠUNIENĖ (LLRA-KŠSF). Ačiū gerbiagam Pirmininkui. Gerbiamasis ministre, aš noriu užduoti klausimą dėl centralizavimo ir noriu, kad jūs mane įtikintumėte, kad tai bus efektyvu, nes, mano įsitikinimu, šiuo metu paimti vaiką iš šeimos priima sprendimą administracijos direktorius, ir tai vyksta gana greitai, pateikus įsakymo projektą direktoriui pasirašyti Vaiko teisių ap-

saugos tarnybos darbuotojams. Pagal naują sistemą numatoma, kad tai priims teismas. Mano įsitikinimu, teismas sprendimą priims ilgiau, negu administracijos direktorius, vienas dalykas. Taip pat centralizuota institucija, mano įsitikinimu, – tai papildomi biurokratiniai kaštai. Reikia efektyvinti darbą, kuris jau įgavęs pagreitį dabar. Ar jūs manote kitaip?

Dar kita klausimo dalis dėl gausių šeimų vaikų, paimamų iš šeimų. Ar iš tikrųjų mes ilgai nieiui atsisakome institucinės globos? Ką mes darysime su šešiais broliais, seserimis, su vaikais, paaugliais ir elgesio sutrikimų turinčiais vaikais, kurių nenorės paimti globėjai?

L. KUKURAITIS. Ačiū už klausimą. Centralizavimas. Tikrai daug diskusijų keliantis klausimas – Vaiko teisių apsaugos tarnybų centralizavimas. Pagrindinis motyvas yra tai, kad šiuo metu vaiko balsui atstovaujama 60 skirtingų būdų, nes yra 60 skirtingų savivaldybių, 60 skirtingų nusi-stovėjusių tvarkų. Deja, reikia prisiimti ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai atsakomybę, kad nebuvo laiku pateikti privalomi reglamentai, kaip turėtų būti dirbama, ir tie instrumentai, apie kuriuos kalbame dabar. Tai tam, kad tas 60 skirtingų tvarkų suvienodintume, šiuo metu mes centralizuojame ir užtikriname nepriklausomą atstovavimą vaiko teisėms savivaldoje, nepriklausomą nuo administracijos direktoriaus, nuo savivaldybės tarybos. Kaip ir saugumo klausimais policija yra centralizuota, ji nepriklauso savivaldai, taip ir vaiko klausimais irgi reikia struktūros, kuri atstovautų vaiko centriniam požiūriui.

Dėl kaštų centralizacijos. Mes skaičiuojame, kad prisidėtų šiek tiek kaštų, ypač kai norime papildyti vaiko teisių apsaugos funkcijas budėjimo ir nedarbo metu, ir mobilios komandos, kurios būtų regioninio lygmens, tai pridėtų kaštų. Skaičiuojame, kad papildomai 20 % nuo dabar turimos sumos, apie 6 mln. skiriama vaiko teisių apsaugai, tai iki 8 mln. eurų sistema turėtų funkcionuoti su pakeistomis funkcijomis.

Dėl teismo. Ten yra, kad ne teismas sprendžia, bet teismo leidimu, kaip suprantu. Tiesiog užtikriname tarptautinę praktiką. Labai ačiū.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys P. Gražulis, bet nematau. Per šoninį kalbėkite. Ruošiasi V. Rinkevičius.

P. GRAŽULIS (TTF). Aš norėjau paklausti generalinio prokuroro. Gerbiamasis generalinis prokuroras, po įvykio Kėdainiuose yra jau paimta daugiau kaip dešimt vaikų ir įstatymai nepakeisti. Ar čia įstatymų problema, ar požiūrio problema, ar didesnė institucijų bendravimo problema? Kodėl pagal tuos pačius įstatymus buvo vienaip elgiamasi iki Kėdainių įvykio, vaiko nužudymo, kai tėvai nužudė, o po to su tais pačiais įstatymais prokuratūra ir kitos institucijos elgiasi visiškai skirtingai?

E. PAŠILIS. Ačiū už klausimą. Aš manau, kad svarbiausia tokiais atvejais yra identifikuoti, kad yra tikrai problema, ir pagal baudžiamąjį procesą greitai taikyti kardomąją priemonę, kad būtų arba vaikas, arba smurtaujantis tėvas ar motina paimti iš šeimos. O pats procesas čia nėra taip, kad būtinai per kelias dienas turi įvykti nuosprendis. Turime tokių atvejų, kai ir po nuosprendžio žmogus užmuša žmogų. Gerai, kad tie įstatymai yra tobulinami, bet šiandien, manyčiau, institucijų glaudesnis bendradarbiavimas, informacijos pateikimas. Kaip minėjau, ir pernai turėjome susitarimą, reaguodami į įmestus į šulinį vaikus, po tos tragedijos, bet kažkodėl įvyksta, kaip įvyksta. Pagal baudžiamąjį procesą, dar kartą kartoju, svarbiausia greitas kardomosios priemonės pritaikymas. Jeigu tai būtų pagal Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą, gyvenimo skyrium ir jos taikymas tol, kol reikia.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys V. Rinkevičius.

V. RINKEVIČIUS (LVŽSF). Ačiū, Pirmininke. Aš norėjau klausimą vaiko teisių apsaugos kontrolierei E. Žiobienei. Problema neatsiranda per dieną. Ji formuojasi dešimtmečius. Mes šiandien reaguojame į rezonansinį įvykį. Labai daug neigiamos informacijos vaikai gauna socialinės rizikos šeimose, bet taip pat labai daug neigiamos informacijos gauna visi vaikai iš laidų, iš žiniasklaidos, televizijos. Tenka kartais įsijungti vaikams laidas – ten eina *multifilmiai* rytais, pačiu žiūrimiausiu laiku, ir norom nenorim kartais minutę pažiūri, ką ten rodo. Daugiausia – smurtas, šaudymas, žudymas, prievarta ir t. t., tokie dalykai. Tai tą mato vaikai nuo pat kūdikystės, žiūri tas laidas. Daliai vaikų gal vienintelė galimybė pamatyti, kokių nors pramogų gauti.

Ar jums neatrodo, kad tokiu būdu mes irgi formuojame, ugdome tokią žudymo, smurto, prievartos, patyčių aplinką nuo pat kūdikystės ir vaikystės? Yra kažkokie mechanizmai, kurie tą lyg ir reglamentuoja, bet, mano nuomone, jie neveikia. Ar nereikėtų toje srityje mums irgi griežtinti, žiūrėti ir stiprinti tą sritį, daugiau apsaugoti vaikus nuo tos neigiamos informacijos? Ypač, kaip minėjau, socialinės rizikos šeimose jie pakankamai to gauna namuose, kad negautų iš aplinkos, iš svetur, iš kitur. Tai labai svarbu. Sakau, tai dešimtmečiais. Ir dabar tie Kėdainių įvykiai. Tie tėvai, kurie padarė tą, galbūt prieš 20 metų prisižiūrėjo tų kino filmų. Dabar gal šiek tiek mažiau. Anksčiau tai buvo masinis reiškinys.

E. ŽIOBIENĖ. Labai ačiū už jūsų klausimą. Žiniasklaidos sritis yra tikrai labai sudėtinga. Ir jeigu žiūrėtume iš Vaiko teisių apsaugos konvencijos pusės, taip, toks reikalavimas yra valstybei. Valstybė privalo užtikrinti vaikų apsaugą nuo neigiamos informacijos ir kartu teikti pozityvią informaciją. Tą dalį apie neigiamą informaciją mes esame įgyvendinę, nes įstatymą turime ir jį prižiūri Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba.

Kaip vaiko teisių apsaugos kontrolierė aš tegaliu kreiptis į žurnalistų etikos inspektore. Faktiškai visais atvejais, kada toks atvejis būna, mes visada kreipiamės. Bet tai yra jau kitos institucijos veiklos sritis.

Kitas dalykas, atkreipčiau dėmesį, kad šiuo atveju jūs kalbate apie neigiamą informaciją, bet pozityvios informacijos, tai, ką valstybė turėtų daryti, mes irgi neturime. Tai yra dar didesnis turėtų minusas.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narė M. Navickienė. Ruošiasi J. Sabatauskas.

M. NAVICKIENĖ (TS-LKDF). Laba diena. Mano klausimas būtų gerbiamam ministrui. Šiandien mes girdėjome iš jūsų visų trijų pasisakymų daugiau bendro pobūdžio pasvarstymų apie tai, kad sistema neveikia arba yra netobula, kad institucijos tarpusavyje nesusikalba. Aš manau, kad visi čia susirinkę Seimo nariai ir neabejingi Lietuvos piliečiai, kurie stebi šitą posėdį, gali tam priartinti ir tikrai nereikia papildomų išvalgų tai konstatuoti.

Po visų tragedijų, ypač po Saviečių tragedijos, mes matėme panašų susidomėjimą ir tada jau kalbėjome apie mobilių komandų reikalingumą ir kitų institucinių pertvarkų būtinumą. Bet ką šiandien matome? Mes vėl kalbame apie tuos pačius dalykus. Matome šiandien socialinius darbuotojus, kurių atlyginimai yra tokie menki, kad jeigu yra dviejų socialinių darbuotojų šeima, auginanti du vaikus, paprastai ji patenka į valstybės remiamų sąrašą. Matome tuos socialinius darbuotojus nemotyvuotus, tinkamai neišmokytus ir niekaip neskatinamus. Mano klausimai jums būtų du. Ar ketinate peržiūrėti socialinių darbuotojų motyvavimo ir finansinio skatinimo klausimą? Ir antrasis dalykas: mes, matydami dažną politinės valios stoką Seime, galbūt sulauksime jūsų, kaip ministro, iniciatyvos peržiūrėti ir finansinius resursus, kad vėl neatsiremtume į situaciją, kai išivardijome, kas yra blogai, tačiau nieko negalime pakeisti, nes trūksta lėšų? Jūs, kaip Vyriausybės narys, galbūt galėtumėte siūlyti ir inicijuoti biudžeto pakeitimo projektą? Ačiū.

L. KUKURAITIS. Ačiū už klausimą. Tikrai opi problema. Socialiniai darbuotojai tikrai uždirba labai labai nedaug. Siekiant atlikti tą kompleksinį, tikrai sudėtingą darbą, kurį jie turi atlikti, pirmiausia reikia tinkamai diagnozuoti situaciją ir padėti šeimoms, kuriose problemos įsisenėjusios, tai yra tikrai labai aukštos kvalifikacijos darbas. Nuo 2011 metų socialiniais darbuotojais dirba tik aukštąjį universitetinį arba neuniversitetinį išsilavinimą turintys asmenys. Ministerija rūpinasi, kad socialiniai darbuotojai turėtų supervizijos galimybę tokiame sudėtingame darbe, bet, aišku, tos priemonės, kurios šiuo metu skiriamos socialiniams darbuotojams padėti tinkamai atlikti darbą, yra per mažos. Pirmiausia, kalbant apie socialinių darbuotojų funkcijas, norisi jas suklasifikuoti, sukategorizuoti. Atvejo vadybininkas, kuris įtrauktas į Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą, mūsų galva, turėtų būti socialinis darbuotojas, tas, kuris koordinuotų ir kitų specialistų veiksmus, t. y. nebūtų vienas teritorijoje, šalia turėtų kitų specialistų. Jo veiklą taip pat sustiprintų socialinio darbuotojo padėjėjai, kurie tiesiogiai eitų į šeimą atlikti konkrečią funkciją, pavyzdžiui, padėtų išsivirti valgyti, mokintų išsivirti valgyti, padėtų vaikui ruošti pamokas ir panašiai. Tokiu atveju ne vienas socialinis darbuotojas būtų atsakingas už šeimą, bet būtų tarpžinybinė specialistų komanda ir padėjėjai. Jau sustiprintume jo darbą.

Kalbant apie finansavimą, tikrai socialinių darbuotojų darbo užmokestį reikia kelti klasifikuojant darbą, atvejo vadybininkai, kuriems reikalinga aukštesnė kompetencija, turėtų gauti daugiau, tie, kurie tik teikia konkrečias paslaugas, turėtų gauti mažiau. Pagal šią diferenciaciją tikrai norisi didinti darbo užmokestį.

Dėl resursų ieškojimo. Čia buvo klausimas, ar šiemet persvarstysime biudžetą? Šiemet norisi persvarstyti biudžetą arba iš socialinės apsaugos ir darbo resursų surasti vaiko teisių apsaugos pokyčiui, o dėl socialinių darbuotojų, kurie susiję su savivalda, reikia antru etapu. Visko vienu etapu nepadarysiu, nes bus taip, kaip pernai. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkoju. Seimo narys J. Sabatauskas. Nematau. Tada A. Dumbrava. Prašom klausti.

A. DUMBRAVA (TTF). Dėkoju, pirmininke. Norėčiau gerbiamosios Monikos klausimą pratęsti. Labai opus klausimas. Gerbiamas ministre, jūs savęs labai neplakite. Jūs žiūrite per savo prizmę, bet šiandien visi kalbėjo, kad nėra net socialinės apsaugos, jūs labai jautriai viską priimate, ir labai smagu. Bet kur yra Finansų ministerija, kur yra Sveikatos?.. Aš manau, jos yra, jos girdi, ir tuos dalykus reikia labai derinti.

Dabar dėl finansavimo. Kada valstybę ištinka pavojus (mes tą matom, ar ne?), mes pinigų atrandame, be jokių diskusijų atsiranda didžiuliai pinigai. Ar jums neatrodo, kad atėjo tas laikas, kada turėtų būti partijų susitarimas dėl vaiko teisių apsaugos srities, stiprus monitoringas, Vyriausybė turi būti... ne prie kokio nors ministro sudaryta darbo grupė, bet turi vadovauti premjeras, nuolatos susitikinėti? Mes turime krūvas audito išvadų, Generalinės prokuratūros rekomendacijų, vaiko teisių apsaugos kontrolierės, bet viskas stovi. Kaip įkasta stovi, kol neatsitinka atsitikimas, tada mes pabundame ir ką nors darome. Turi būti nuolatos dirbama. Ir tikrai aš norėčiau, kad galbūt jūs inicijuotumėte, mes visi jums padėsime, kad būtų partijų susitarimas dėl finansavimo. 2 %, 1 %, 0,5 %, bet turi būti. Labai ačiū. Ką jūs manote?

L. KUKURAITIS. Ačiū. Kai Seimo nariai kelia klausimą apie partijų sutarimą, suprantu, kelia klausimą sau, vieni kitiems dėl bendro sutarimo. Ta iniciatyva gali būti ir jūsų. Žinau, kad yra pakankamai valios čia. Kai mes kalbėjome apie vaiko teisių tarnybos vietą sistemoje, ar ji turėtų būti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, ar Vyriausybės lygmeniu, kol kas pamatyta Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Bet suprantu, kad Seime jūs galite daryti įtaką ir nuspręsti kitaip, taip pat ir keisdami įstatymą, teikdami įstatymus ir komitetuose ieškodami vietos. Jeigu Seimas matys, kad tai yra Vyriausybės lygmens, darinys turėtų būti. Aš asmeniškai tam pritarčiau.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narė D. Šakalienė. Ruošiasi M. Adomėnas.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Dėkui. Mano klausimas yra generaliniam prokurorui. Iš tikrųjų tai mes turime rimtą problemą dėl smurto prieš vaikus statistikos. Turbūt visi tą labai gerai suprantame, kad mes iš esmės matome tą aisbergo viršūnę, bet vis dėlto jūs minėjote, kad nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjo 1 tūkst. vaikų. Taip pat žinome, kad vien per praėjusius metus mes turėjome užfiksuota maždaug 40 tūkst. smurto atvejų artimoje aplinkoje, beveik 11 tūkst. tapo ikiteisminiais tyrimais. Ką jūs galėtumėte padaryti, kad tie tyrimai būtų atliekami kokybiškiau, nes vis dėlto praktika rodo, kad kai artimoje aplinkoje smurtaujama prieš suaugusį asmenį, maždaug 40 % atvejų tiesiogiai smurtą patiria vaikas? Jau nekalbame apie tuos atvejus, kurie reglamentuoti Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme, kad smurto stebėjimas vaikui yra tokia trauminė patirtis, kad prilyginama smurtui. Realiai vertinant maždaug 15 tūkst. atvejų, jau dabar fiksuojamų atvejų, turėtų apimti kaip nukentėjusius asmenis vaikus, vietoj dabar esančių tik 7 %. Kaip jūs manote, ką jūs savo ruožtu galėtumėte padaryti, kur dar reikia įstatymų galios reglamentavimo ir mūsų, kaip Seimo, pagalbos?

E. PAŠILIS. Ačiū jums. Turbūt sutiksite, kad per šiuos tyrimus turi būti neabejotinai ikiteisminio tyrimo pareigūno aukšta kokybė, prokuroro ir, žinoma, ką šnekėjome, kad geriausia, kai dalyvauja psichologai, ypač tais atvejais, kai jie turi dalyvauti, nes aš žinau, kad kiekvienu atveju vertina, ar vaiką pristatyti ikiteisminio tyrimo teisėjui, ar bus galimybė tai padaryti ir panašiai. Aišku, šiais atvejais ir pilietiškumas, atrodo, toks paprastas dalykas, bet šis atvejis parodė, kad po įvykio labai daug kas žino, daug ką girdėjo, bet visiškai kitaip šneka, patikėkite, rašant apklausos protokolus, faktiškai nieko nešneka. Matyt, čia turime tiek patys keistis, tiek požiūrį keisti.

Generalinėje prokuratūroje pernai buvo sustiprintas mokymo skyrius, jo anksčiau iš viso nebuvo, dabar yra įsteigtas mokymo padalinys, yra intensyviai keliami kvalifikacija. Kaip minėjau, yra pavesta patikrinti visus pernai nutrauktus ikiteisminius tyrimus. Bandysime išvelgti, ar mes nedarome sisteminių klaidų, kaip jūs minėjote, gal mes tikrai nesugebame ir nekokybiškai tai darome. Kaip minėjau, visas kompleksas tų veiksmų, psichologo dalyvavimas, visuma ir duotų tą gerą kokybę.

Kitas dalykas. Aš jau minėjau ir savo kalboje, kad yra baigiamos rengti rekomendacijos, kad kiekvienu atveju aukštesnis prokuroras turėtų peržiūrėti nutrauką tyrimą. Gal jis atliktas nekokybiškai, gal kas nors neapklausta, gal dar galima dirbti su ta byla ir panašiai. O šiaip, kaip minėjau, yra baudžiamojo proceso kryptis ir yra socialinės apsaugos kryptis. Tai jos, patikėkite, ne visuomet yra greta ir viena kitą galbūt papildo, bet prokuroras vėlgi žvelgia į baudžiamosios bylos perspektyvą atiduodamas į teismą. Jeigu specialisto išvada yra tokia, kuria tikrai sunku pasiremti teisme, liudytojų nėra... Mes turime atvejų, kai buvo perduota ne viena byla remiantis tik vaikų parodymais ir baigėsi išteisinimais. Matyt, tiek.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausimų laikas baigėsi. Paskutinis klausia M. Adomėnas.

M. ADOMĖNAS (TS-LKDF). Gerbiamas Pirmininke, aš turiu po svarbų klausimą visiems trims atsakinėtojams. Aš pasistengsiu juos labai labai lakoniškai užduoti, bet gal tuomet leisite tris.

Tuomet klausimas gerbiama ministrai. 2011–2015 metais buvo įgyvendinta Nacionalinė smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos programa. Jos uždaviniuose buvo numatyta organizuoti visuomenės švietimą smurto prieš vaikus prevencijos klausimais, tobulinti specialistų kvalifikaciją, teikti paslaugas nukentėjusiems nuo smurto ir jų šeimos nariams. Bet akivaizdu, kad didesnių visuomenės informavimo akcijų ar kompleksinių mokymų nebuvo vykdoma arba jie buvo neefektyvūs.

Kita vertus, lygiai taip pat akivaizdu, kad visuomenės švietimas ir informavimas suvaidins reikšmingą vaidmenį užkardant smurto prieš vaikus atvejus ateityje. Ar jūs planuojate atnaujinti programą, ar būtų rengiama nauja ir kokias konkrečias visuomenės informavimo kampanijas, skirtas smurto prieš vaikus prevencijai, matytumėte kaip pozityvius pavyzdžius ir planuojate įgyvendinti artimiausiu metu?

Trumpas klausimas generaliniam prokurorui (praleisime gerbiama kontrolierę). Gal galite patikslinti, kiek smurto prieš vaikus atvejų 2016 metais policijos perduota tirti prokuratūroms ir kaip baigėsi šie tyrimai? Ir ar Generalinė prokuratūra peržiūrėjo visus nutrauktus ikiteisminius tyrimus dėl smurto prieš vaikus ir kiek iš jų yra atnaujinti? Tai du klausimai.

L. KUKURAITIS. Ačiū už klausimą. Tikrai 2015 metų programa buvo vykdoma. Klausiau ir pats Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje, kas buvo padaryta. Be tarptautinių konferencijų, radijo klipų, socialinės spaudos reklamų, prevencinių priemonių „Smurtui prieš vaikus – ne“, dar buvo mokyti 265 specialistai, dirbantys vaiko gerovės srityje, būtent smurto klausimais. Sistemoje dirba tūkstančiai specialistų ir, aišku, šitas skaičius yra per mažas.

Ką reiktų tikrai tęsti, ir čia labai rimtas klausimas, ar mums reikia didinti kiekį specialistų? Greičiausiai, kaip ir sakau, pirmiausia mums reikia suvienodinti požiūrį, kas ką darome. Jau tuos specialistus, kurie veikia, iš esmės visus reikia mokyti – tiek vaiko teisių apsaugos specialistus, tiek socialinius darbuotojus, į tai investuoti. Investuosime ir struktūrines lėšas.

Dėl tų smurto prevencijos priemonių. Yra numatytas Vaiko gerovės veiksmų planas. Tai pagrindinės priemonės, kurios manyta, kad pasiteisino, yra įtrauktos į veiksmų planą. Man norėtųsi, kad kiekvienas namų ūkis po to, kai bus priimtas smurto apibrėžimas, gautų labai aiškų įvardinimą, kas yra smurtas, ką jis turi daryti, jeigu tokį pastebi savo aplinkoje, ir kad jo anonimiškumas bus garantuotas. Šitą informaciją turime turėti visi – kiekvienas namų ūkis. Ačiū.

E. PAŠILIS. Atsakydamas į klausimą... Šiek tiek ir kalboje minėjau, vidutiniškai nukenčia apie 2700 vaikų, bet tai gali būti ir kitokie nusikaltimai – vagystės ir panašiai. Tiesiogiai su smurtu susiję apie tūkstantis vaikų. Tai būtų 140 straipsnis – fizinio skausmo sukėlimas ir nesunkus sutrikdymas. Yra duotas toks pavedimas peržiūrėti nutrauktų, bet šiandien dar... Mes tik žinome, kad bus apie 400 veikų. Jos nėra baigtos peržiūrėti. Aišku, tikimės greitų rezultatų.

PIRMININKĖ (R. BAŠKIENĖ, LVŽSF). Dėkojame pranešėjams. Klausti laikas baigėsi.

12.04 val.

Seimo narių diskusija

Pereiname prie Seimo narių diskusijos. Dėl diskusijos yra numatyta valanda. Dėl laiko tikriausiai pritariame bendru sutarimu ar yra kitų nuomonių? Pritariame. Tada galbūt pagal frakcijas. Matau, kad frakcijos vardu pirmasis yra užsirašęs A. Veryga. Prašau. Frakcijos vardu – septynios minutės.

A. VERYGA (LVŽSF). (...) unikalią progą pagaliau imtis ir spręsti labai rimtas problemas, kurias visuomenė, deja, bet imasi spręsti tik tada, kai ją supurto ypač rezonansiniai įvykiai ir atsitikimai. Panašu, kad tai tampa savotiška sistema mūsų visuomenėje. Kaip pavyzdį galėčiau paminėti ir kitą sritį. Kiek Lietuva turėjo laukti sprendimų dėl alkoholio kontrolės – tol, kol neblaivus pareigūnas užmušė pakeliui iš mokyklos einančius tris visiškai niekuo dėtus vaikus. Dabar imamės svarstyti Vaiko apsaugos įstatymo projektą vėlgi susidūrę su ypač rezonansiniais įvykiais, bet, matyt, tokia yra visuomenės realybė, kad mes kitaip savotiškai nemokame. Išeiti iš komforto zonos visuomenei darosi labai sudėtinga.

Ar gali būti per daug dėmesio vaikams? Turbūt ne, nes jūs puikiai žinote pasakymą, kad visuomenė arba grupė yra tiek stipri, kiek yra stiprus silpniausias tos grupės ar visuomenės narys. Vaikai yra ta pati silpniausia mūsų visuomenės grupė, kuri pati apsiginti, apsisaugoti neturi jokių galimybių. Mes, būdami suaugę, privalome suteikti visas galimybes vaikams augti sveikai.

Tam, kad suvoktume, kokioje sudėtingoje padėtyje yra visuomenė, aš jums duosiu tokių labai konkretų pavyzdžių dar iš savo buvusios kaip gydytojo psichiatro praktikos, kai pas mane buvo atsiųstas vyras, kuris dėl smurto šeimoje buvo siųstas pas psichiatrą. Jis kartu buvo ir priklausomas nuo alkoholio. Jis atkeliavo pasikonsultuoti. Mes su juo pradėjome kalbėtis. Aš jo klausiau: kaip tu augai, kaip tave augino, darėsi tavo šeimoje? Jis labai atvirai prisipažino, sako: taip, mane taip pat mušdavo, mane taip pat augino, kaip aš dabar savo šeimoje elgiuosi, bet sako, aš bent normaliu žmogumi užaugau. Toks yra mūsų dabar supratimas, toks yra visuomenės mentalitetas, kad mes save laikome normalia visuomene, kuri augina normalius vaikus.

Žinote, normali, sveika visuomenė nebėga iš šalies, nesižudo, negeria ir neskriaudžia savo vaikų. Mes turime pripažinti, kad mes, deja, nesame labai sveika, netraumuota visuomenė, ir, norėdami kokias nors problemas spręsti, mes neišvengiamai turėsime perlipti komforto zoną, sukelti tą diskomfortą pirmiausia patys sau – suaugusiems. Žinoma, kad čia mums bus sudėtinga prisitaikyti. Mūsų vaikai, kurie užaugs šitomis aplinkybėmis, tai priims kaip normą, kaip normalų elgesį ir jiems tikrai atrodys, kad tai yra tokia realybė, kokia turi būti.

Jeigu kalbėtume plačiau, mes turime prisiminti, kad vėlgi žiūrint net ir iš sveikatos pozicijų, sveikata yra fizinė, dvasinė ir socialinė gerovė. Rūpindamiesi vaikų sveikata, mes privalome pasirūpinti ir ta psichologine vaiko gerove.

Turime ir daugybę kitų problemų, su kuriomis neišvengiamai susidursime kalbėdami apie vaiko teisių apsaugą, apie ką čia ir ministras kalbėjo – ir apie komandas, ir apie algoritmus, ir apie bendradarbiavimą tarp ministerijų. Tikrai noras, nusiteikimas yra geras. Bet aš, naudodamasis proga, dar kartą noriu pasakyti tai, ką aš sakiau Žmogaus teisių komitete. Prisiminkime, kai ateis klausimai dėl žmogaus duomenų apsaugos, kad mes iki šiol saugojame duomenis ir nesaugome žmonių. Mes paranojiškai esame įsikabinę į žmogaus duomenų apsaugą. Mes neleidžiame institucijoms keistis jokiais duomenimis: teisiniais, susijusiais su psichikos sveikata. Mes, matyt, vėlgi kaip visuomenė, turime suprasti, kad kai kur mes turėsime paaukoti privatumą vėlgi tam, kad visuomenė būtų saugesnė, kad mūsų vaikai būtų saugesni. Toms institucijoms mes turėtume suteikti teisę ir galų gale net ir įpareigoti keistis ta informacija. Jei tas apsikeitimas nevyksta, na, iš tikrųjų nukenčia vaikai, nes nežino institucijos, kas vyksta vienoje ar kitoje vietoje.

Ir dar norėčiau pasakyti. Mes netrukus susidursime su kitų įstatymų projektais ir ypač su alkoholio kontrolės įstatymų projektais. Kai jie ateis čia, į Seimą, kolegos, prisiminkime, štai kas buvo kalbėta, mes kalbame, kad reikia saugoti šeimas, reikia saugoti vaikus. Tie, kas buvote Svei-

katos reikalų komiteto klausymuose, turėjote matyti labai įdomų vaizdą: prie mikrofonų atsisėda verslo grupės, verkia, reikalaujamos išsaugoti verslus ir panašiai. Verkiančių dėl pragirdytų, dėl pragertų vaikų, dėl tų, kuriems už pliusą sąsiuvinyje būdavo parduodamas alkoholis į skolą, ir iš tikrųjų šeimos sugriūva... Galų gale mes turime tada tuos vaikus ir apsigimusius, ir apleistus. Prisiminkime tai, kai ateis visi šitie projektai čia, į Seimą, kad tada ranka taip pat nesudrebėtų spaudžiant tuos mygtukus, kuriuos reikia spausti. Daugybę metų laukėme šitų sprendimų, turime unikalią progą.

Baigdamas noriu pasakyti. Gaila, kad visuomenė imasi spręsti problemas tada, kada jinai yra supurtoma, bet geriau dabar, negu vėl atidėti keliems metams ir susitaikyti su ta situacija, palikti *status quo*, tokią, kokią mes turime.

PIRMINKĖ. Dėkojame A. Verygai, kalbėjusiam Valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos vardu.

Kviečiu M. Majauską kalbėti Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos vardu. Jums septynios minutės.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, tikiuosi, kad neprireiks visų septynių minučių, nes iš tikrųjų gan ilgą laiką čia sėdime ir klausome. Šitie klausymai, man atrodo, labiau panašūs ne į klausymus, o į Statistikos departamento konferenciją ir pranešimą apie BVP rodiklius.

Prieš kelias savaites turėjome nužudytą vaiką. Vaikas buvo nužudytas žmogaus, kuris prieš tai buvo teistas, kuris prieš tai smurtavo, buvo aiškių požymių, buvo sulaikytas ir paleistas, ir buvo priimtas sprendimas čia sėdinčių atsakingų institucijų. Prieš kelias savaites mes sėdėjome Savizudybių prevencijos komisijos posėdyje ir klausėme šių pareigūnų (dingo vienas pareigūnas, matyt, žino, kad apie jį kalbėsime), sakė: „Atliekame vidinį tyrimą.“ Šiandien atėję į Tautos atstovybę toliau kalba apie statistiką, neatsako į konkrečius klausimus ir į vieną pagrindinį klausimą: „Tai kas kaltas, kad vaikas buvo nužudytas? Kas prisims atsakomybę ir kas bus padaryta kitaip?“ Šiandien mes į tuos klausimus atsakymų neišgirdome. Mano supratimu, šitie žmonės vengia atsakomybės, ir toks požiūris nėra toleruotinas.

Antra kryptis, klausimas, kur mes toliau eisime? Ar eisime rusišku keliu, kuomet užmerksime akis dėl smurto artimoje aplinkoje, dėl smurto prieš vaikus, dėl smurto šeimoje? Ar eisime skandinavišku keliu? Aš asmeniškai manau, kad turime eiti skandinavišku keliu. Aš manau, kad Lietuvai reikia lietuviškos „Barnevernet“, reikia labai kietos, aiškios centralizuotos institucijos, kuri apsaugotų vaikus, išgelbėtų mūsų vaikus, kuri išdrįstų tai padaryti. Mes turime tą sprendimą priimti čia šiandien savo mintyse ir, mano supratimu, turime paversti tai įstatymais kuo greičiau. Todėl kviečiu ministrą tikrai imtis atsakomybės, nebijoti, išdrįsti pasakyti, ko mums reikia, paskirti vieną atsakingą ministrą, kuris būtų atsakingas ne tik už „Sodrą“, darbo rinką, dar kažką, bet konkrečiai už vaikų klausimus, ir viceministrą, kuris turėdamas labai aiškias funkcijas spręstų šitą labai labai rimtą problemą Lietuvoje.

Kviečiu nesikratyti atsakomybės, aiškiai įvardinti, kas yra kalti dėl tos tragedijos, ir pasakyti, kokia kryptimi mes eisime, nes šiandien mes to čia neišgirdome. Ačiū.

PIRMINKĖ. Dėkoju M. Majauskui. Kviečiu R. Šalasevičiūtę kalbėti Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos vardu. Ruošiasi P. Gražulis.

R. ŠALASEVIČIŪTĖ (LSDPF). Gerbiami kolegos, aš įgaliota frakcijos vardu išsakyti kai kurias nuomones dėl teikiamų siūlymų. Taip pat turėdama nemažą praktiką, nuo 2005 metų dirbdama, gindama vaiko teises tiek Vaiko teisių kontrolieriaus įstaigoje, tiek Seime, noriu kai kurias pastabas pareikšti.

Pirmiausia noriu atkreipti dėmesį, kad iš tikrųjų praeitą kadenciją buvo nemažai iniciatyvų, įregistruotų įstatymų projektų, susijusių ir su smurto uždraudimu, ir su vaiko paėmimu iš šeimos, ir su nepriežiūra, ir su kitais klausimais. Nepriimta daugelis iš jų, tačiau šiandien džiaugiuosi, kad kai kurie, bent mano pačios teikti, projektai yra perėję Teisės ir teisėtvarkos komiteto svarstymą ir gavę pritarimą lygiai vienodai ir Socialinių reikalų ir darbo komitete, kai kurie yra inkorporuoti į dabar teikiamą D. Šakalienės ir dar trijų Seimo narių projektą. Tikrai tikiuosi, kad jie bus priimti.

Mūsų frakcija svarstant praeitą kadenciją dėl smurto uždraudimo buvo pasisakiusi, kad priitaria, jog turi būti uždraustas smurtas prieš vaikus, tačiau, žinia, dėl tų pačių aplinkybių, kurios

vyksta jau ir dabar, visuomenė buvo suskilusi, tarp jų ir politikai, į dvi pozicijas, kad vaiką turi auklėti šeima ir gali taikyti tokias priemones, kokias nori. Kita žiūrėjo taip, kaip reikia žiūrėti, – pozityviai. Aš manau, dabar, kadangi galbūt daugiau yra pritariančių smurto uždraudimui, mes vis dėlto šį įstatymą priimsime.

Tačiau aš noriu atkreipti dėmesį į kitą šiandien jau diskutuotą temą – į centralizaciją. Turbūt ministras žino, aš tikiuosi, kad žino, kad 2003 metais buvo panaikinta ta sistema, apie kurią šiandien kalbame, nes jinai visiškai nepasiteisino. Matau, linkčioja galva kolegos, kurie dirba šioje srityje, nes šiandien mes turėsime tuos pačius darbuotojus, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą, jeigu pakeisime. Šiandien turėsime tuos pačius vaiko teisių skyrius su tais pačiais darbuotojais ir turbūt niekas nesikeis. Tik matome riziką, mūsų frakcija mato tokią riziką, kad dar labiau bus apsunkintas darbas.

Mes turime žiūrėti iš trijų pozicijų: teisinės, praktinės ir finansinės. Teisinė – iš tikrųjų yra išmėtyti įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai, nekontroliuojama, kaip jie vykdomi, nėra ataskaitų, kas ką padarė. 2012 metais buvo priimta Vaiko teisių apsaugos institucijos pertvarkos koncepcija, sudarytas priemonių planas, bet jis yra nerealizuotas. Mes šiandien turime vaiko teisių skyrius, kurie nėra tinkamai finansuojami, nes finansavimas eina iš Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Yra metodika, kaip turi būti finansuojama, tačiau jos nesilaikoma, todėl darbuotojai negali gauti klasių, negali gauti priedų už pavojingas darbo sąlygas ir t. t. Mes pirmiausia turime tai taisyti.

Praktinė veikla rodo, seniai buvo pasakyta, kad vaiko teisių skyriuose turi būti teisininkų. Patikrinkite – trečdalyje galbūt yra. Nėra tų teisininkų. Vaiko teisių skyriams buvo skirti 43 etatai siekiant juos sustiprinti. Jie „nusėdo“ tik didžiuosiuose miestuose, o problemų daugiausia turime kaimiškuose rajonuose. Kada atsirado (ir tai buvo mano iniciatyva) socialiniai darbuotojai socialinės rizikos šeimoms nuo 2007 metų, buvo labai aiškiai pasakyta, kad šitie socialiniai darbuotojai turi būti pavaldūs vaiko teisių apsaugos skyriams ir turi dirbti bendrai. O kas išėjo? Išėjo, kad vieni socialiniai darbuotojai pavaldūs seniūnams, kiti – socialinės paramos skyriams, tretieji – įsteigimams įmonėms. Nėra bendros metodikos, ką turi daryti socialiniai darbuotojai. Nuo sausio 1 dienos įvedėme 300 etatų, patvirtintas finansavimas. Ar yra apibrėžta, ką šitie žmonės turi daryti? Neapibrėžta. Todėl nesutvarkyta sistema. Jinai yra, jinai funkcionuoja, šiandien vėlgi mes turime paskaičiuoti, kiek gi reikės valstybei lėšų, jeigu bus įvykdyta centralizacija, nes niekas negalvoja apie tai, kad šiandien savivaldybės finansuoja patalpas, finansuoja kompiuterinę įrangą, kurą ir taip toliau. Kas pasirūpino, kad vaiko teisių skyriai turėtų naujus automobilius? Vežioja vaikus, vežioja... patys važinėja 2005 metais pirktais automobiliais. Tai vėlgi Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, aš manau, tikrai galėtų atkreipti į tai dėmesį.

Ir dar. Mes kalbame apie tarpžinybinį bendradarbiavimą, mes turime tarpžinybinę Vaiko gerovės tarybą, jinai yra prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Būtent jinai užsako muziką, pagal ją ir šoka kiti, iš kitų ministerijų esantys atstovai. Ir nėra priimami tie bendri sprendimai. Pažiūrėkite vėlgi į policiją, kuri turi atlikti daug darbo kartu su vaiko teisių skyriais, tačiau būtent tą veiklą reglamentuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Bent jau dvi ministerijos turėtų susitarti, nors aš manau, sakykim, šitos tarybos veikla turėtų būti reglamentuota Vyriausybės nutarimu ir šita taryba neturėtų būti pavaldi būtent Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

Ir dar dėl mokymų. Nežinau, gal ministras ir žino, kokios sumos mokymams buvo išleistos...

PIRMININKĖ. Taip, laikas!

R. ŠALAŠEVIČIŪTĖ (LSDPF). 2015... (Viskas, paskutinis sakinytis.) ...2014 metais. Mokomi yra visi, parenkamos temos, labai geri lektoriai, tačiau ar tai duoda naudą? Mokymų reikia, bet turbūt reikia juos kitaip organizuoti. Aš tiesiog siūlau labai gerai apsvarstyti, išdiskutuoti su esamais pareigūnais, su Savivaldybių asociacija, su kitomis ministerijomis ir neskubėti žengti žingsnį atgal, atgal į 2003 metus. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkojame Rimantei Šalaševičiūtei. Kviečiu P. Gražulį kalbėti frakcijos „Tvarka ir teisingumas“ vardu.

P. GRAŽULIS (TTF). Gerbiamieji Seimo nariai, gerbiamoji posėdžio pirmininke, galbūt aš norėčiau atkreipti dėmesį šiek tiek į kitą problemą. Taip, iš tikrųjų mūsų didžiausias turtas valstybė-

je vaikas yra silpniausia grandis ir mes norime rodyti didžiausią meilę ir rūpesnį savo vaikams, bet yra galimybė ir perlenkti lazda. Šie šiurpūs įvykiai Kėdainiuose, kai pati motina (dar nesibaigęs ikiteisminis tyrimas ir negalima tvirtinti, be abejonės) įtariama, kad dalyvavo savo ketverių metų vaiko nužudyme, tai yra žmogaus protu nesuvokiama. Be abejonės, tai sukėlė didžiulį rezonansą mūsų visuomenėje, šiandien šiuo klausimu sukviestas ir šis neeilinis posėdis. Bet po šita skraiste mes bandome, man rodos, atimti bet koki įrankį iš tėvų vaikus auklėti. Aš manau, kad vis dėlto turi būti paliktos priemonės tėvams auklėti vaikus.

Jeigu pažiūrėsime, vėl grįšime prie Kėdainių įvykio, jeigu būtų institucijos atsakingai reaguojusios į šitą įvykį, į tai, ką pranešė mokykla, vaiko teisės, prokuratūra, nebūtų nutrauktas ikiteisminis tyrimas, tas vaikas šiandien būtų gyvas. Tai pagrindinis dalykas, ko trūksta, – ne įstatymų. Girdėjome nemažai diskusijų, kad šiandien nėra apibrėžtų visų veikų įstatyme. Įstatyme apibrėžta, kad už lengvą kūno sužalojimą yra numatytas iki dvejų metų laisvės atėmimas, už vidutinį kūno sužalojimą – iki penkerių metų laisvės atėmimas, už labai sunkų – iki dešimties metų, už psichinę, psichologinę prievartą – iki ketverių metų laisvės atėmimas. Įstatymuose bausmės yra numatytos, jos yra gana griežtos, bet tik nevykdomas įstatymas ir galbūt labai nemažai abejingumo visuomenės, tačiau aš noriu pasakyti taip pat, kad mes turime atkreipti dėmesį ir į kitą pusę. Jeigu bus atimta bet kokia priemonė auklėti tėvams vaikus, mes galime susilaukti atvirkštinio rezultato.

Štai, mano kaimynas grįžo iš Norvegijos. Kodėl? Jis augino... gimė vienas vaikas, gimė antras vaikas ir vaiko teisių tarnybos tiesiog vos ne kiekvieną dieną pradėjo tikrinti po to, kai vaikas nupiešė kažkokį piešinį ir ant piešinio lyg ir pavaizdavo kraują. Po to vaikščiojo į namus, ar vaikas nemušamas, tikrino, ar nėra mėlynų, nuolat tėvus klausinėjo. Mes dieną ir naktį budėjome, kad tik vaikas kur nors, į kokį kampą, neatsimuštų, kad kur mėlynės negautų, nes bus atimtas vaikas. Ten, Norvegijoje, tiesos nerasi. Dėl tokio psichologinio teroro mes su savo šeima nusprendėme grįžti į Lietuvą. Tai ar nėra perlenkta lazda? Žiūrėkite, man skambina, manau, kad po šių įvykių daug kas ir Seimo nariams skambino telefonu. Skambina mano vienas pažįstamas, labai tvarkinga šeima, augina du vaikus. Vaikas kažkur žaisdamas užkliuvo ir prasiskėlė galvytę, bijojo tėvai nuvežti vaiką pas gydytoją – atims vaiką. Jie man skambina telefonu – atims vaiką, o jeigu mus parodys visai Lietuvai, mane iš darbo išmes. Ir jie ryžosi vaiką gydyti namuose. Ar tai yra normali situacija? Ar tai neperlenkta lazda?

Kitas dalykas – mes esame krikščioniškas kraštas, visi įstatymai, knygos, kiek yra parašyta pasaulyje, tai yra žmonių išmintis, bet Biblija, Senasis Testamentas, Naujasis Testamentas, yra Dievo išmintis, Dievo išminties knyga. Atsiverčiau Testamentą ir skaitau, gal penkiolikoje vietų yra rašoma apie vaiko pabarimą ir net apie vaiko fizinę bausmę diržu. Pacituosiu porą iš Patarlių knygos: „Rykštė ir pabarimas teikia išminties. Vaikas paliktas savo valiai daro gėdą motinai“, kitas: „Kai gailisi rykštės – nekenčia savo vaiko, o kai myli – rykštė pataiso.“ Tai yra ne P. Gražulio, čia yra iš Šventojo Rašto paimti žodžiai, todėl, aš manau, svarbu mums visiems ir visuomenei atkreipti dėmesį – mes turime mylėti savo vaikus, turime gerbti savo vaikus ir rodyti didelę meilę, tačiau neperlenkime lazdos.

Yra ir kita blogybė, apie kurią mes čia nekalbame – o vaiko lepinimas, tenkinimas visų norų, taip pat yra blogybė. Vaikai auga egoistai, savanaudžiai, nejautrūs, apie tai irgi, man atrodo, šiame įstatyme turėtume kalbėti, kad negalima ugdyti neatsakingo vaiko. Tikiuosi, kad Seimui užteks išminties ir bus priimti subalansuoti, atsakingi įstatymai.

O svarbiausia yra visuomenė. Jeigu mes būsimė neabejingi, jeigu mes matysime... Gi pažįstame kaimynas kaimyną ir žinome, kokia šeima, galime visada pranešti institucijoms ir patys sudrausminti galime. Ir dar vienas atvejis, štai visiškai neseniai peržiūrėjau specialiai režisuotą filmą. Imituota avarija ir žiūri, kiek sustos vairuotojų. Tikrai automobilių srautas didelis, sustoja gal kas šimtas. Tai abejingumas. Ir kaip mums iš savęs tą abejingumą išvyti? Tai, be abejonės, daug platesnis klausimas. Apie tai tikrai turime visi mąstyti, o visiems Seimo nariams – tikrai mums išminties, kad priimtume pačius tobuliausius įstatymus.

PIRMININKĖ. Dėkojame Petru Gražuliui ir kviečiu R. Tamašunienei, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcijos vardu. Ruošiasi R. Šarknickas.

R. TAMAŠUNIENĖ (*LLRA-KŠSF*). Ačiū, gerbiamoji posėdžio pirmininke. Gerbiamieji kolegos, smurtas jokia forma negalimas prieš kitą žmogų, nei prieš vaiką, nei prieš suaugusį, nei prieš senelį. Labai liūdna, kad jauni žmonės, kurie gimė ne sovietmečiu, nėra tie režimo relikantai, bet gimę nepriklausomoje Lietuvoje, nesuvokia savo kaip tėvų, atsakingų visom prasmėm už savo vaiką, pareigos. Jie pasirinko žiaurų smurtą kaip auklėjimo priemonę. Taip pat liūdna, kad sau ir visuomenei turime įvardinti ir konkretizuoti smurto sąvoką, apibrėžti jos rūšis, lyg iki šiol nemokėtume atskirti blogio nuo gėrio. Tikriausiai nemokame ir nesame jautrūs ir mums šiandien reikia apibrėžimų, straipsnių ir konkrečių bausmių, kurios realiai yra tik kova su pasekme. Tačiau, matyt, kitaip nebus ir kitaip visuomenė nesupras, kitaip į smurtą nereaguosime, neatsisakysime savo abejingumo, jeigu neįkalsime sau to įstatymais ir nenustatysime bausmių. Kuriamė sistema ir tikėkime, kad ji veiks, ir veiks gerai, bet šeimoms, ypač socialiai pažeidžiamoms šeimoms, balansuojančioms ties socialinės rizikos riba, mes tik grūmojame pirštu. Girdėkite, kas jūsų laukia, jeigu jūs bausite, neprižiūrėsite savo vaikų. Tačiau šalia ir labai liūdna, vis dėlto toks pasiūlymas buvo, kad nėra šeimos paramos, išmokų vaikams, šeimos stiprinimo įstatymo, kuris taip pat suteiktų viltį šeimoms, kad mes, valstybė, mes, Seimo nariai, rūpinamės, kad būtų kitaip.

Reikia pripažinti, kad vis dėlto ekonominis skurdas yra viena iš pagrindinių priežasčių, sukeliančių ne tik elementarų nepriteklių, bet ir psichinius sveikatos sutrikimus, agresiją, neviltį ir kitus dalykus, todėl siūlome jau pavasario sesijos pačioje pradžioje svarstyti įstatymus, skirtus šeimos paramai, ir priimti sprendimus, kuriuos jaus kiekviena šeima, kad valstybė rūpinasi ir sunkia materialine padėtimi, jiems auginant vaikus, ir skurstant pasiruošusi padėti. Labai laiku buvo mūsų Seime vykusioji konferencija apie dvasingumą. Bet mes sugebėjome pripaaišyti visuomenei, ypač žiniasklaidos priemonėms, kad visai ne į temą. Ir kai norima kalbėti apie krikščioniškas vertybes, kurios yra ir žmogiškos vertybės, supažindinti žmones, padėti žmogui gyventi tarp žmonių ir išsaugoti savo viltį, tikėjimą, savo gyvenimą kurti ant meilės pamatų, ypač šiandien tinkanti tema, mes tokius politikus apšaukiame atgyvenomis, viduramžių tamsuoliais ir *vatnikais*. Noriu dar kartą pabrėžti, kad smurto produktas šiuo konkrečiu Kėdainių atveju nebuvo *vatnikų* produktas, tai buvo mūsų jaunų žmonių, mamos ir jos sugyventinio, gyvenančių ir gimusių jau nepriklausomoje Lietuvoje. Nuo Dievo, nuo Dekalogo mes nususukome ir nieko geresnio visuomenėje nesukūrėme, net mokyklose tikyba yra antraeilis pasirenkamas arba nepasirenkamas dalykas. Nesuteikiame progos vaikams ir jaunimui pristatyti pagrindinių, esminių vertybių, kurios galbūt taptų jų gyvenimo vertybėmis.

Ir dar apie vieną smurto formą, apie kurią visai nekalbėjome šio smurto kontekste. Šiandien gražiai paminėjome tylos minutę nuo smurto per pastaruosius 10 metų žuvusius vaikus, bet nepaminėjome tūkstančių gyvybių negimusiu vaikų. Labai gaila, kai aktyvios organizacijos suskirsto vaikus, už kuriuos verta žygiuoti maršuose, ir į tuos, kuriuos mes norime, ir netgi buriames į kitokias organizacijas, kad galėtume laisvai žudyti. Kiekviena smurtą ir mirtį sėjanti vertybė nėra ateities vertybė. Gaila, kad opiausias problemos sprendžiamos įvykus nelaimėi, gaila, kad užsimerkiame dėl kitų, labai susijusių problemų. Gaila, kad patys imamės rykštės visuomenėje ir tik fragmentiškai kalbame apie paramą, švietimą ir auklėjimą. To tikiuosi pavasario sesijos pradžioje, ir mūsų frakcijos vardu inicijuosime svarstymą šeimos paramos, vaiko išmokos ir pagalbos vaikui įstatymų. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkojame R. Tamašunienei. Kviečiu R. Šarknicką. Ruošiasi R. J. Dagys.

R. ŠARKNICKAS (*LVŽSF*). Gerbiamoji posėdžio pirmininke, ministre, Seimo nariai, norėčiau P. Gražuliui pasakyti, kad man labai miela ir tikra žiūrėti, kaip popiežius Pranciškus bučiuoja nusikaltėliams kojas, tai yra atlaidumas, meilė. Pritariu ir A. Verygos argumentams, jie labai stiprūs, motyvuoti, taip pat koalicijos partneriams socialdemokratams. Žinau, kad yra ir iš konservatorių, kurie remia, ir dalis kitų Seimo narių. Džiugu, teko lankytis Romerio universitete ir susitikti su studentais, kurie studijuoja vaiko teisių apsaugos magistrantūroje. Kaip minėjo kažkuris Seimo narys, kad nebus naujų žmonių, tai noriu nudžiuginti, kad jau yra ir šiomet jie pradės naują veiklą ir kiekvienais metais turėsime vis naujų žmonių.

Noriu pasakyti, kad smurto formos yra kaip mokymo priemonė. Mylintiems tėvams nėra ko bijoti, o sužeistiems sistemos tėvams tiesiog šios formos padės ištiesti pagalbos ranką. Truputį

liūdna, kad šis vaiko įstatymas su pataisa dėl smurto formų buvo visaip ir net gąsdinančiai interpretuojamas iki absurdo. Prezidentė net dvejus metus ragino priimti patobulintą Vaiko teisių įstatymą. Šiandien gali būti, kad tai bus istorinė diena vaikams ir valstybei. Per tą laikotarpį nukentėjo tūkstančiai vaikų, kurie taip pat paveldėjo smurto formas ir kurie perduoda dabar savo vaikams. Šį įstatymą jau buvau pradėjęs lyginti su Kovo 11-ąja dėl planų nukelti į kovo mėnesį. Labiausiai sergu tų vaikų likimais, kurie iki šiol kenčia smurtą ir kurių nebėra tarp gyvųjų. Tai visos politikos ir daug metų įstatymo atidėliojimo pasekmė. Per tą laikotarpį jau būtų išaugusi karta, kuri būtų buvusi išauginta ir išmokyta gyventi kitomis vertybėmis, jeigu būtų remtasi šiomis būsimumis pataisomis taip, kaip yra daugelyje pasaulio šalių.

Artinantis drugelių išsilaisvinimo laikui, mokslininkai labai atsargiai atvėrė keletą kokonų. Drugeliai visiškai nenukentėjo, jautėsi kuo puikiausiai, tik šiek tiek suspurdėjo, tačiau nė vienas negalėjo skraidyti ir visi žuvo. Neįstengė nusukti iki gėlėmis žydinčių laukų, iki nektaro, kuriuo būtų galėję pasimaitinti. Smurtu neišmokysime tautos mylėti vienas kito, kaip rodo dabartis. Vyksta ne tik emigracija, bet ir depresijos, savizudybės, pirmaujame pasaulyje. Viso to pasekmė, kad pas mus vykdomas smurtas. Per 26 metus Lietuva neteko daug vaikų, kurie galėjo tapti puikiais tėvais, mokytojais, gydytojais ar tiesiog gerais žmonėmis. Bet niekada nereikia nuleisti rankų, nes visada yra viltis. Tai ne vien tik gražūs žodžiais. Aš žinau, ką kalbu, aš žinau, ką jaučiu, aš žinau, ką myliu, ir žinau, kaip mylėti.

Tikiuosi, kad įvyks tai, ko yra laukiama seniai. Linkiu saugumo, pagarbos ir laimingiems vaikams ir nelaimingiems vaikams vilties. Dėkoju.

PIRMININKĖ. Dėkojame R. Šarnickui. Kviečiu R. J. Dagį. Ruošiasi J. Olekas.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, mes diskutuojame labai rimtais klausimais, kurie man yra visiškai nepriimtinas noras pasišildyti vaiko nelaimės spinduliuose. Deja, bet tokio noro aš matau.

Iš tikrųjų mes turime apsispręsti, kuriuo keliu einame. Pasaulinė patirtis irgi yra įvairi. Ar mes einame norvegišku keliu, kuris labiausi kritikuojamas iš vaiko teisių pozicijų visų tarptautinių institucijų? Oficialių, pabrėžiu. Ar remiamės kanadietišku, ar kitokiu modeliu? Ir kuo gi jie iš esmės skiriasi? Mes vis dėlto turėtume susitarti, iš kokio taško mes žiūrime.

Aš pajutau iš kai kurių pasisakymų tokį cinišką požiūrį į mūsų šeimas ir mūsų bendruomenę, todėl nereikia stebėtis, kad atsiranda breksitai, kai mes patys galvojame, kad esame gudresni už visus kitus. Tai – puikybė. Puikybė niekada nesukurs nieko. Reikia ieškoti protingo balanso. Auklėjime visada yra balansas. Ir atsakomybė. Jeigu visiškai bus viskas paleista, bus blogai, jeigu viskas perlenkta į kitą pusę, vėl bus blogai.

Mūsų Konstitucija sako, kad šeima yra visuomenės pagrindas. Konstitucijos niekas nepakeitė. Aš tikrai toli nuo minties, kad valdininkai yra mūsų šeimos pagrindas. Turbūt niekas nepalaidys tokios minties. Bet, aišku, valdininkų įsikišimas reikalingas ekstremaliais atvejais. Jeigu cituotume įstatymus, visi šitie įstatymai buvo šiuo bloguoju atveju, kurį mes minime. Deja, sistema nesuveikė. Įstatymai buvo parašyti. 96 % šeimų neturi problemų, jeigu žiūrėsime statistiką, kaip ir skaičių būtent kitą pusę. Tų šeimų, kurios išvedė iš tos tamsos ir atėjo į demokratinę visuomenę, pagrindu viskas susikūrė, ne valdininkų pagrindu.

Ką mato mūsų vaikai? Kur yra smurto priežastys? Ar mes ką nors ėmėmės užkardyti – žiniasklaidoje tvyrantį smurtą, patyčias, nuolat einančias? Padarėme ką nors? Čia kolegė D. Šakalienė sakė, mato, kaip tėvai barasi. Taip, tai irgi yra tam tikras psichologinis smurtas prieš vaikus, bet mes tą matome nuolatos, kiekvieną dieną televizijos ekrane. Deja, taip, nieko nepadarėme.

Požiūris į gyvybę. Fundamentalus požiūris. Jeigu mes eutanaziją laikome geru dalyku, tai ką kalbėti apie smurtą šeimose? Jeigu mes leidžiame abortus, kurie nunešė nuo nepriklausomybės laikų 400 tūkst. gyvybių, ir sakome, kad tai yra gerai, tai apie kokį vienetinį atvejį tada kalbame? Jeigu mes matome šeimų irimus, tai mes matome visą sistemą. Yrančios šeimos yra tas pats smurtas prieš vaiką, tėvų neatsakingas elgesys, tai trauma jam. Todėl mes turime labai subalansuotai juos visus žiūrėti.

Dabartiniuose mūsų įstatymuose mes turime išvesti aiškia liniją – pagalbos, šeimų stiprinimo liniją, tai viena. Ir turėtų būti labai aiški savivaldos funkcija, ir vienodų standartų funkcija, ku-

rios nėra. Čia ne centralizacijos kaip tokios, kaip vaikus atiminėti, bet turi būti centralizacija, kokie standartai turi būti užtikrinti, ir prižiūrėti, kad kiekvienoje savivaldybėje tai būtų, kad neperlenktume į kitą pusę, kad kaimynai galėtų daryti intervenciją į tavo šeimą, skųsti tave ir panašiai.

Daug dalykų mes turime subalansuoti. Aišku, kad negalime informacijos uždaryti, kad žmonės neinformuotų sistemos, bet turėsime būti labai preciziški, todėl čia skubėjimas yra pats blogiausias. O sąvokos, kurias čia dabar visi apibūtiname, nieko dar nesprendžia. Viską iš esmės sprendžia pati sistema, kurią mes čia sustyguosime. Į kurią pusę ji nueis, ar bus perteklinis kišimasis į šeimą, ar nebus? Ar ji veiks taip, kad galėtų užtikrinti vaiko teises? Ir turėtume pasižiūrėti visas kitas smurto formas, nes jos auklėja mūsų vaikus ir mūsų šeimas.

PIRMININKĖ. Dėkojame R. J. Dagiui. Kviečiu J. Oleką. Ruošiasi T. Tomilinas.

J. OLEKAS (LSDPF). Laba diena. Gerbiama pirmininke, gerbiamieji kolegos, iš tikrųjų truputį gaila, kad mes šiandien čia susirinkome į neeilinę sesiją, nepajėgę to darbo padaryti rudens sesijos paskutinėmis dienomis, kai jau buvome visiškai arti šio įstatymo priėmimo. Dar savo telefonu ne visą išsivaliau nuo šimtų žinučių, kurios reikalavo to įstatymo nepriimti. Manau, kad ši tragedija yra labai rimtas ir, deja, labai liūdnas postūmis, kad mes pabaigtume šitą darbą. Dėkoju tiems ekspertams, kurie rado savyje jėgų ir sutarė, kad šiandien, man atrodo, mes jau turime šio balsavimo formuliuotes, dėl kurių vėl neimsime pertraukų ir kaip nors nestabdysime to įstatymo priėmimo. Todėl kviečiu, kad šiandien tą darbą pabaigtume.

Dabar dėl esmės ir dėl to karštumo žingsnių, kuriuos mes turime taip skubiai daryti arba galvojame, ką padaryti. Aš manau, kad ministras, Vaiko teisių tarnyba, kitos institucijos tikrai turi minčių, idėjų, kaip galima patobulinti pačią sistemą. Bet šiandien jau ne kartą buvo pasakyta, kad ir šios tragedijos galėjo nebūti, jei kiekvienas būtų elgęsis, atlikdamas savo pareigą, deramai arba bent normaliai žmogiškai, gavęs žinią ir įtaręs, kad vaikas gyvena su tokiu smurtautoju, kuris yra stebimas ir apie kurį, pasirodo, nežino tos tarnybos, kurios turi žinoti, kad vaikas nekenėtų. Todėl aš labai kviesčiau pirmiausia socialinės apsaugos ir darbo ministrą ir Vaiko teisių tarnybą gerai pasižiūrėti, kurie žingsniai jau šiandien be papildomų pinigų galėtų išspręsti kai kuriuos dalykus.

O vienas iš tokių žingsnių yra vienodų standartų, vienodos tvarkos padarymas, galbūt geriausios tvarkos. Tarp tų 60 tvarkų yra turbūt labai blogų, bet yra ir labai gerai besitvarkančių. Ar negalima tiesiog perduoti tos geriausios tvarkos jūsų, ministre, įsakymu, kad jos būtų laikomasi ir kitose savivaldybėse? Vieno patarimo, vieno standarto, kada tas vaikas paimamas, kada, kaip jūs sakėte, keturi lygiai, kad jie dabar vadovautųsi – ne nuo sausio 1 dienos, ne nuo liepos 1 dienos, o nuo šiandien, kad jie šiandien turėtų tą standartą ir galėtų pagal tai elgtis.

Kita vertus, aš manau, kad mobilios brigados – puiku! Galbūt atvažiuos specialistai, patyrę žmonės, bet jų bus keliasdešimt, kaip vakar laidoje sakėte, gal 39 ar kiek. Tai problemos neišspręs, pagelbės gal daliai žmonių. Šiandien didžiausias trūkumas yra savivaldoje ir bendruomenėse. Bendruomenėse – turbūt supratimo, to žmogiško bendravimo ir, kaip čia kolega sakė, ne skundimo, kažkokio kišimosi į šeimą, bet informacijos pateikimo darbuotojams. O savivaldoje tiesiog nėra žmonių. Tose tarnybose paskirta, jeigu dirba trys tarnautojai, darbuotojai, kurie dirba dienos metu, tai jiems nėra laiko budėti, nėra laiko dirbti savaitgalį. Tai gal mes galime pastiprinti, kad ten dirbtų žmonės, jie nebūtų išimti, bet jie geriausiai tą regioną pažįsta.

Savivalda ir bendruomenė yra mūsų tikroji atrama. Su jokiais atskrendančiais, atliekančiais ir vėl grįžtančiais atgal mes visų problemų neišspręsime. Todėl aš siūlau kuo mažiau ginčytis, ar ta tarnyba prie ministerijos, ar prie Vyriausybės, o gal dar net ir prie Seimo. Jeigu mes problemą spręsimė kartu, tada mes ją galime išspręsti. To ir linkiu visiems. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju J. Olekui. Kviečiu T. Tomiliną. Ruošiasi M. Adomėnas.

T. TOMILINAS (LVŽSF). Gerbiamieji kolegos, negaliu pasakyti, kad didžiuojusi ar džiaugiuosi „Mato reforma“, nes visi žinome, kodėl ji vyksta būtent dabar. Noriu pasakyti, kad tai yra drąsi, laužanti stereotipus ir nepataikaujanti nusistovėjusiems galioms santykiams ir stereotipams reforma. Ministras ir kartu dirbę Seimo nariai pateikė esmę, ir kolegos, kiti pranešėjai taip pat, o ne detales, tai yra labai svarbu. Kalbama apie centralizaciją, atvejų hierarchiją. Centralizacija neatrigoja savivaldos, nes atvejį koordinuos vietos socialinis darbuotojas. Ministro pranešimas buvo

politinis, o ne biurokratinis, specifinis, specializuotas, profesionalus, nes buvo pasakyta, kad vaikocentristinis požiūris buvo supriešintas su šeimocentristiniu požiūriu, liberalesnis konservatyvesniam, išlaikant pagarbą abiem požiūriams konstatuojant, kad Lietuvoje mes vis dar turime per mažai liberalių, jeigu taip norite, per mažai teisių, o ne per daug, kaip dažnai tautoje kalbama, laužant stereotipą, kad vaikai nežino, kas yra pareigos.

Taigi, kolegos, šiandien jūs balsuosite už liberalią demokratiją, kurią reikia nuolat ginti ir puoselėti. Mums jos trūksta todėl, kad yra mūsų santykiai kolektyvuose ir šeimose vis dar giliai autoritariniai. Prievartos ir neteisėtos galios naudojimas yra tos pačios prigimties kaip ir mus anksčiau valdę autoritariniai režimai. Priešinimasis autoritarizmą pateisinančiai veiklai yra labai svarbu. Baisiausia, kai neteisėtos prievartos imasi autoritetas šeimoje ar visuomenėje. Neretai Lietuvoje autoritarai vis dar yra autoritetai mums. Taigi, kolegos, demokratija yra ne pataikavimas daugumos nuomonei ir filmukams internete, o pagarpa silpnėsiojo teisių apsaugai. Seime – tai opozicija, šeimoje – tai vaikas.

PIRMININKĖ. Dėkoju T. Tomilinui. Kviečiu M. Adomėną. Ruošiasi V. Rinkevičius.

M. ADOMĖNAS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, mus čia subūrė ištikusi Kėdainių tragedija ir, aišku, yra natūralus noras klausti: o kas kaltas, kas atsakingas, kas turėjo padaryti kitaip, kad šita mirtis, dešimtys mirčių ir šimtai sužalotų gyvenimų nebūtų įvykę? Kaip tyčia, pačiose išvakarėse sesijos, skirtos kovai su smurtu prieš vaikus, įvyksta dar vienas smurto atvejis. Pats rinkau parašus dėl šios neeilinės sesijos, todėl gal nuskambės paradoksaliai, jeigu sakysiu, kad įstatymų projektai patys savaime, patys vieni neapsaugos vaikų nuo smurto. Nebus taip, kad priėmėme įstatymą, ir smurtas prieš vaikus baigėsi. Neabejoju, kad įstatymai labai svarbūs, kad ilgainiui juos įgyvendinę galėsime veiksmingiau užkardyti smurtą. Tačiau teisus ir arkivyskupas G. Grušas, kuris prieš gerą savaitę kalbėjo, cituoju: „Turime aiškiai pasakyti, jokie įstatymai patys savaime neapsaugos mūsų nuo smurto. Reikia pasakyti tiesą: vaikas mirė ne todėl, kad įstatymai leido jį mušti iki mirties, jis mirė, nes pirmiausia jo tėvai nemokėjo būti tėvais, nes tie, kurie turėjo teikti pagalbą ir apsaugą, formaliai ir aplaidžiai žiūrėjo į savo pareigas. Taigi kalbame apie žmones, o ne tik apie įstatymus.“

Ir kalbėkime apie žmones, ne tik apie įstatymus. Seimas yra ne tik įstatymų priėmimo vieta. Seimas turi susigrąžinti pirminį savo pašaukimą būti ta vieta, kur yra aptariamoms, įvardijamos skaudžiausios ir svarbiausios mūsų visuomenę jaudinančios problemos. Labai svarbu, kad ši mūsų sesija ne tik priimtų įstatymo pataisas (tas irgi labai svarbu, be abejo, priimkime jas), bet svarbu, kad mūsų Seimo sesija nusiųstų aiškia žinią visuomenei, kad mes, visa mūsų visuomenė, turime pradėti keistis, turime suprasti, kad smurtas prieš vaikus netoleruojamas, kad smurtas, net iš pažiūros nedidelis smurtas prieš artimus žmones yra atgrasus ir netoleruojamas, kad mes turime pradėti ugdyti *zero tolerance* (nulinės tolerancijos) smurtui visuomenę.

Kitas dalykas. Turime orientuotis į pagalbą. Į pagalbą šeimoms, į pozityvų ugdymą, į viešąją informacinę kampaniją, kad tie tėvai, kurie yra dažnai užguiti gyvenimo aplinkybių, kurie tiesiog nežino, nėra matę kitokio auklėjimo, nėra matę kitokio pavyzdžio, suprastų, kad yra kitas būdas auklėti. Nebūtina griebtis diržo, kumščiu, lazdos ar laido. Tai yra ir švietimo uždavinys. Turime padėti jauniems žmonėms tapti gerais tėvais, vertinančiais šeimą ir suprantančiais jos kuriamą gerį, kurio niekas kitas negali atstoti. Tai pabrėžti yra labai svarbu. Turime ugdyti žmones, kurie gerbia kiekvieno žmogaus, ypač silpnėsio, suaugusio ir vaiko, bejėgio ir galinčio apsiginti orumą, kurie neabejingi silpnėsio pagalbos klyksmui.

Ši Seimo sesija, čia priimti įstatymai, čia išreikšta politinė valia turi inicijuoti ir platesnį požiūrį į mūsų aptariamąs problemas, turi keistis institucijų požiūris ir vidinė kultūra. Čia esančių institucijų vadovų pareiga yra užtikrinti, kad kai pasibaigs Seimo sesija, kai nurims viešasis triukšmas, kad atsakingi darbuotojai negrįžtų į savo kiautus, į savo siauros kompetencijos sritis ir nebendradarbiautų, nekomunikuotų. Jeigu tai įvyktų, tai būtų pats baisiausias rezultatas. Jei turi užtikrinti, kad atsirastų bendro bendradarbiavimo, naujo darbo dvasia. Ir apskritai, kodėl negalėtume galvoti drąsiau, kodėl negalėtume tų institucijų vaiko teisių apsaugos darbuotojų, socialinius darbuotojų siųsti stažuotis į tas šalis, kurios susiduria su panašiomis problemomis, kur ko-

vos su smurtu sistemos veikia, jog šioje srityje dirbantys žmonės pajustų, kad galima dirbti kitaip, kad čia galima kurti kitokią tikrovę. Kodėl neturėtume viešojoje erdvėje pradėti plačios informacinės kampanijos, pradėti visuotinę mobilizaciją, kad kitą kartą neliktų abejingų, kurčių mušamo vaiko klyksmui, kad visuomenėje vystytųsi norma, kad būti abejingam smurtui ir smurtauti yra gėda, paprasčiausia gėda? Jeigu tai įvyks, jeigu pasikeis tie įstatymai, ir ne tik įstatymai, bet pradės keistis ir mūsų žmonės, ir visuomenės nuostatos, jeigu dėl to per ateinančius metus bus išgelbėtos bent kelios vaikų gyvybės, mano supratimu, tai ir bus geriausias paminklas Nepriklausomybės dienai, kurią už poros dienų švęsime. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkojame M. Adomėnui, taip pat už jūsų iniciatyvą surenkant parašus, kad šita neeilinė sesija įvyktų, tai palaikė ir 82 Seimo nariai, tuo labai ir džiaugiamės.

Kviečiu V. Rinkevičių. Ruošiasi E. Pupinis.

V. RINKEVIČIUS (LVŽSF). Gerbiami kolegos, gerbiama posėdžio pirmininke, iš tiesų labai norėtusi, kad nuo šios dienos viskas pasikeistų vaiko teisių srityje Lietuvoje, tačiau bijau, kad to nebus. Manau, kad bus didelis žingsnis teigiama linkme.

Šiandien stipriname organizacinę ir baudžiamąją sritis ir, aišku, tai irgi gerai, tas duos teigiamą žingsnį, tačiau vis dėlto tie skaudūs įvykiai ir pasekmės vaiko teisių srityje lemia ir daug kitų faktorių. Turbūt viena iš pagrindinių yra socialinė ekonominė valstybės, visuomenės būklė ir, be abejo, tradicijos, papročiai taip pat. Deja, to negalime paneigti. Ir iš savo vaikystės atsimeiname, ir savo senelių, ir t. t. Šiandien mūsų vaikai, gyvenantys socialinės rizikos šeimose, yra netgi nemažai šeimų, sakykim, artimų socialinės rizikos šeimoms, dar neįtrauktoms, bet ten irgi yra panašių dalykų. Jie mato, kas vyksta toje šeimoje, ir tai, be abejo, duoda neigiamą poveikį jų ateities veiksams, elgesiui ir charakteriui. Tačiau kartu reikia pripažinti, kad apie tai jau buvo kalbėta ir žiniasklaidoje, ir įvairiose vaikams skirtose laidose, žaidimuose taip pat jie mato daugiausia smurto, žudynių, patyčių ir įvairių dalykų. Tai lieka vaiko sąmonėje ir tai daro įtaką jam visam gyvenimui.

Antras dalykas, kad patyčios Lietuvoje tapo kaip ir aukštuomenės norma, netgi gero skonio ženklų. Pažiūrėkime į save, kaip mes čia kartais posėdžių salėje mėgstame vienas iš kito pasityčioti ir tiesiog kito elgesyje ar jo veiksmuose ieškoti ko nors labai neigiamo ir dar sustiprintai tai pabrėžiame. Tai irgi rodo ir visuomenė tai mato, ir tai kopijuoja. Įvairiose laidose taip pat atsispindi tokios pačios neigiamos tendencijos. Noriu pasakyti, kad mūsų valstybėje, visoje visuomenėje kažkodėl dominuoja negatyvas. Tai turi poveikį ne tikta vaikų, bet ir visų mūsų elgesiui, taip pat, aišku, pereina ir vaikams. Aš nežinau, kodėl Lietuva tokių negatyvių pesimistų šalis?

Pažiūrėkite į tą pačią Skandinaviją, pažiūrėkime į daugelį kitų šalių, kurios yra turtingos šalys, kuriose yra aukštas pragyvenimo lygis. Ten daugiausia dominuoja pozityvas žiniasklaidoje, diskusijose ir kitur, visuomenė daugiausia kalba apie gerus dalykus. Mes visi ir visur kažkodėl kalbame beveik visada apie negatyvą, apie blogus dalykus. Ar nereiktų mums pradėti kalbėti daugiau apie gera? Yra to blogio, tas suprantama. Visur jo yra ir bus, bet jeigu mes tikta apie jį ir kalbėsime, mes niekada nieko ir nelaimėsime. Mes tada blogyje ir gyvensime. Pradėkime kalbėti apie gėrį, gal tada tikrai ir pas mus atsiras jo daugiau ir gal ne per metus – per 10 metų mes iš tikrųjų gyvensime visi geriau, taip pat ir mūsų vaikai.

Kalbant apie šios dienos mūsų aktualijas, vis dėlto man truputį kelia nerimą ta sistema, ir ministras kalbėjo, kad kiekvienam vaikui iš galbūt tos socialinės rizikos šeimos, kuriam reikia pagalbos, bus priežiūra, atsakingas asmuo. Bet dabar iš tų teisės aktų, iš to, ką mes šiandien svarstome, nelabai tai matyti. Žinote tą seną patarlę „Devynios auklės – vaikas be galvos“, jeigu ten vienas ten pamatys, tas praneš antram, antras – trečiam, kažkas nuspręs, kažkas kažką padarys. Iš tikrųjų turėtų būti... Aš šiandien nepasakysiu recepto – gal norvegų geras pavyzdys, gal kitos šalies, kad vienas personaliai, asmenybė, koks nors žmogus, atsakingas pareigūnas, kad jis pamatė, nustatė, sužinojo, jis nuėjo ir tampa aukle, tampa teisėju, tampa prižiūrėtoju, tampa tos situacijos vykdytoju. Jis iš karto sutvarkė, kad tai toliau nevyktų. O jeigu jis pamatęs dar kam nors praneš, kas nors tai turės vykdyti, kas nors vėl... Tai irgi nieko gero neduos.

Irgi labai norėčiau, ką ir ministras minėjo, kad būtų vienas personaliai atsakingas ir kad to vieno mes galėtume paklausti, kodėl taip įvyko, kodėl nebuvo apsaugotas vaikas, kodėl toje šei-

moje ar įvyko, ar vyksta kažkokie negeri dalykai. Tikrai tada mes galėsime turėti rezultatą ir turėti iš ko pareikalauti atsakomybės. Jeigu dabar savivaldybė... bus čia viena centralizuota institucija, vis tiek jos abi turės dirbti. Neatimsime nei iš vienos, nei iš kitos tų funkcijų, jas tik padalinsime, perdalinsime. Manau, tai irgi kelia tam tikrų abejonių. Siūlau labai gerai pagalvoti, kad būtų vienas žmogus už tai atsakingas ir jis visiškai už tai atsakytų, ir galėtume iš jo to pareikalauti.

PIRMININKĖ. Dėkojame V. Rinkevičiui. Pagal eiliškumą būtų kviečiamas P. Saudargas. E. Pupinis, manau, po to tikrai suspės dar pasakyti.

P. SAUDARGAS (TS-LKDF). Dėkui, gerbiama posėdžio pirmininke. Gerbiami kolegos, iš tiesų šiandien susirinkome staigiai ir skubiai, nes situacija yra neeilinė, situacija yra sunki, sudėtinga ir slogi.

Tačiau kas iš tiesų Lietuvoje įvyko, kas iš tiesų vyksta? Štai atidžiau klausiausi socialinės apsaugos ir darbo ministro kalbos. Kalboje nuskamba tokie žodžiai, kaip dubliavimas, kaip nebendravimas. Anksčiau televizijos laidose nuskambėdavo ir tokie žodžiai, kaip nekompetencija, tarpžinybinio bendradarbiavimo trūkumas, finansavimo trūkumas. Tačiau šiandien visa karštoji diskusija, kalbos tik apie vieną įstatymą, kurį aš pavadinačiau sąvokų ir apibrėžimų įstatymu. Šiandien Seimo darbotvarkėje yra daugybė svarbių įstatymų: ir Baudžiamojo kodekso, Civilinio proceso kodekso, lygiai taip pat ir Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, tačiau visos ietys kažkodėl laužomos dėl vieno šito, kurį dabar žiniasklaidoje vadina vaikų nemušimo įstatymu. Visi suprantame, kad negalima mušti vaikų, visi suprantame, kad su smurtu reikia kovoti, bet su kuo mes kovojame – su pasekmėmis ar su priežastimis? Kodėl vaikai buvo nužudyti? Todėl, kad tos šeimos yra socialiniame užribyje. Žudo alkoholikai, narkomanai arba tiesiog patologiniai ligoniai. Normalūs žmonės vaikų nežudo.

Kodėl tokia situacija yra Lietuvoje? Tai yra socialinės problemos. Aš labai laikiu, kad į Seimą valdančiųjų frakcija atneštų visą alkoholizmo mažinimo paketą, kurio mes taip laukiame ir kuris buvo pagrindinė šiandieninių valdančiųjų rinkimų vinis. Laukiame! Štai šie įstatymai padės kovoti su priežastimis, nes šiandien mes bandome ką nors papudruoti, *pašpakliuoti*. Kažkodėl visa žiniasklaida buvo pastačiusi Seimą į tokią padėtį, kad štai mes esame kalti dėl būtent šio nepriimto įstatymo, ne dėl kitų problemų – ne dėl tarpžinybinio bendradarbiavimo, ne dėl kompetencijos, ne dėl finansavimo trūkumo, bet dėl vieno Vaiko teisių pagrindų įstatymo. Aš manau, kad ši situacija yra nenormali, ir diskutuodami mes turime apie tai kalbėti, kodėl taip yra, kodėl takoskyra yra šis vienas įstatymas?

Mano supratimu, tai yra dviejų pasaulėžiūrų susikirtimo riba, tai yra krikščioniškos pasaulėžiūros ir yra liberalios pasaulėžiūros. Krikščioniška pasaulėžiūra sako ir, man atrodo, mes visi tam turėtume pritarti, nes tai yra logiška, kad normali, sveika, tradicinė, gerai gyvenanti šeima, kurioje yra tėtis ir mama, kurioje yra vaikai, yra prioritetas, bet liberali pasaulėžiūra tarsi užsimerkia, kad šeima nėra svarbu. Yra svarbu vaikas ir šeima, kaip atskiri dariniai, kuriuos valstybė gali dėlioti, kaip jai patinka. Lygiai taip ir žmonės gali dėliotis – skirtis, tuoktis dešimt kartų ir tai niekam nekelia jokių problemų, valstybei tai nerūpi. Akcentą mes turime, mielieji, perkelti į normalios šeimos stiprinimą, į socialinių problemų, t. y. socialinės atskirties, regioninės atskirties, alkoholizmo, narkomanijos ir skurdo problemų, sprendimą, tada apibrėžimai ir formalumai apskritai neteks jokios prasmės. Šiandien mes laužome ietis tik dėl apibrėžimo ir dėl sąvokų, nors aš atidžiai klausiausi visų laidų – ir LRT, ir kitur, kur sėdėjo policijos generalinis komisaras, generalinis prokuroras, vidaus reikalų ministras, socialinės apsaugos ir darbo ministras, ir aš negirdėjau nė vieno sakant, kad nebūtų įvykusi viena ar kita Lietuvoje tragedija, jeigu būtų buvęs priimtas šitas įstatymas. Taip, daug kitų, taip, finansavimas, taip, specialistai – štai kur yra problema. Ne šis įstatymas, kuris liberalios žiniasklaidos pastangomis yra bandomas šiandien prastumti Seime. Aš tikiuosi, kad mes atidžiai svarstysime šį įstatymą komitetuose, susidėliosime sąvokas, kad nepadarytume Lietuvai meškos paslaugos. Ačiū už dėmesį.

PIRMININKĖ. Dėkojam P. Saudargui.

Gerbiami kolegos, iki mūsų rytinio posėdžio darbotvarkės pabaigos liko dar 10 minučių. Gal sutarkime ir leiskime dviem kolegoms – J. Sabatauskui, kuris buvo užsirašęs ir kažkaip iš sistemos iškrito, ir mano jau praneštam E. Pupiniui dalyvauti diskusijose? Galime sutarti?

Kviečiamas J. Sabatauskas. Ruošiasi E. Pupinis.

J. SABATAUSKAS (*LSDPF*). Ačiū, gerbiama pirmininke. Gerbiami kolegos, iš tiesų susirinkome į neeilinę sesiją priimti labai svarbių sprendimų, kuriuos galėjome priimti labai seniai. Dar 2010 metais Teisės ir teisėtvarkos komitetas, tyręs Garliavos įvykius, pateikė savo išvadą, Seimas jai pritarė. Ten buvo pateikta daug svarbių pasiūlymų ir rekomendacijų. Kur jos? Kaip jos įgyvendintos?

Toliau. Kasmet įvyksta tos tragedijos ir kiekvieną kartą pradedame tarkuoti tai vaiko teisių kontrolierių, tai dar ką nors, nežiūrėdami esmės. Iš šitos tribūnos išgirstame nuomonę: „Na, gerai, tegu būna, bet reikia palikti priemonių tėvams, kad galėtų auklėti.“ O visuomenė, girdžiu, kalba ištisai visi apie bausmes vaikui. Bausmes? Už kokį nusikaltimą? Kas paskyrė tą bausmę? Tėvas, mama nusprendė? Kas davė tokią teisę? Kiekvieno žmogaus prigimtinė teisė yra į gyvybę, o vaikas, mažas vaikas, negali apsiginti ir jis nesupranta. Smurtas gimdo smurtą. Diena iš dienos matydamas, kaip tėvas daužo motiną, jis užauga toks pats, jis nežino kito šeimos modelio, tradicinio šeimos modelio kitokio nėra. Tvarkingos... Girdėjau ką tik – normaliose šeimose nemuša ir neužmuša.

Viename susitikime, po Smurto artimojoje aplinkoje įstatymo priėmimo praėjus truputį daugiau negu pusantrų metų, manęs klausė: „Kokia čia nesąmonė, garbingus žmones, vienas – daktaras, kitas – mokytojas, uždarė į areštinę. Ir už ką? Susistumdė su žmona! Na, keptuve *biškį* brūkštelėjo, dar kažką, kumščiu paauklėjo.“ Padorius žmones? Padorus žmogus turi kaukę „padorus žmogus“, jis visuomenėje padorus, grįžta namo ir tampa išgama. Išgama, kuris laiko savo šeimos narius savo nuosavybe, daiktais, taip, kaip tais laikais, kur *res publica* – viešas reikalas, vergovinėje santvarkoje vergai buvo kalbantys daiktai. Tai jam šeimos nariai yra kalbantys daiktai, jis juos laiko savo nuosavybe, nes jam čia tiesiog įsismelkia iki kaulų smegenų, jis kitaip jų nesuvokia: „Kaip, aš savo šeimoje negaliu taip elgtis?“

Jokio skirtumo – profesorius, girtuoklis, narkomanas, visur yra, visose šeimose, tik daugelio tose vadinamosiose padoriose šeimose mes nematome ir nežinome, kas ten vyksta, koks ten smurtas – fizinis, psichologinis, o kartais ir seksualinis. Ir tai daroma ir prieš sutuoktinius, ir prieš vaikus. Todėl tokie dalykai vien įstatymą priėmus nedings.

Čia stovėjo Lietuvos Respublikos Prezidento patarėja, tas mano klausimas buvo jai labiau retorinis dėl psichologų. Dabar Baudžiamojo proceso kodekse nustatyta, kad paprastai apklausose dalyvauja psichologas arba Vaiko teisių apsaugos tarnybos, institucijos atstovas. Šiandien vyksta tos (...) apklausos, bet kas, kokie psichologai ten pasitelkiami? Kreipiamasi į Pedagoginę ir psichologinę tarnybą, kurios psichologai visiškai tam neparuošti, ne tos specializacijos. Čia tas pats, kas eiti pas okulistą...

PIRMININKĖ. Jau laikas!

J. SABATAUSKAS (*LSDPF*). ...gydytis dantų. Jis irgi gydytojas, bet jis kitos specializacijos gydytojas.

PIRMININKĖ. Ačiū.

J. SABATAUSKAS (*LSDPF*). Paskutinis sakinytis, gerbiama pirmininke. Mes turime nueiti dar ilgą kelią priėmę šiuos svarbius įstatymus, kad pakeistume mūsų visų mąstymą ir nekalbėtume apie bausmes vaikams. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju J. Sabatauskui. Ir paskutinis diskusijoje dalyvauja E. Pupinis. Prašau.

E. PUPINIS (*TS-LKDF*). Ačiū, pirmininke. Gerbiami kolegos, šiandien nuskambėjo tokia frazė, neva mes čia beveik vos ne pirmą kartą svarstome tą problemą, susijusią su smurtu, apskritai su pagalba šeimai dėl susiklosčiusių problemų šeimoje. Iš tiesų galbūt patirčių turime labai įvairių, tačiau tų problemų svarstymo būta ir čia, ir Seime, ir kitur. Ir vėl mes grįžtame prie to paties, galbūt žiūrime iš kito kampo, t. y. nebuvo sutarę dėl sąvokų, tačiau nereikia tikėtis, kad sąvokos išgelbės situaciją iki pabaigos.

Kam teko dirbti ir domėtis psichologija, iš tikrųjų yra įvairių formų, kuomet pasireiškia smurtas, pavyzdžiui, ir patologinio afekto būseną, kai pats žmogus nesuvokia, atrodo, normalus žmogus, bet jis padaro klaidą, todėl bijau, kai kada tam tikri įstatymų galios perlenkimai gali padaryti ir problemų. Čia jau buvo minėta, kad jeigu iš tikrųjų žmogus padarė klaidą, šiuo atveju ne klai-

da, o smurtavo prieš savo vaikus, jis dar suvokia, kad reikia paskambinti ir galbūt gelbėti tą vaiką. Tačiau kitu atveju gali būti ir atvirkščias dalykas, kai tas žmogus, bijodamas didelės bausmės, pradės spręsti problemas pats, paprasčiausiai, norėdamas išvengti atsakomybės, bandys glaistyti ir padarys dar didesnę klaidą.

Iš tiesų kalbėdami apie visas šitas problemas vėlgi turime grįžti prie to, kad pagrindinė problema tai yra sistemos nebuvimas. Man teko susidurti 2000 metais, kai sprendėme Utenos savivaldybėje tą problemą, kai reikėjo spręsti įvairiais rakursais. Tai yra vieni tėvai nemokėjo prižiūrėti savo vaikų, paprasčiausiai jie buvo iš vaikų namų, jie bandė pradėti gyventi savarankiškai. Tačiau vėlgi vieniems iš jų atrodė, kad parūkyti ir nusipirkti cigarečių yra kur kas svarbiau, negu vaikui suteikti galimybę pavalgyti.

Ir šiuo metu tas pats. Tas pats Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras sprendžia įvairias problemas, todėl nesinorėtų, kad šiandieną žiūrėdami per vieną prizmę, t. y. per patyčių arba smurto šeimoje, mes bandytume spręsti dėl atskirų atvejų. Manychiau, kad vėlgi turėtų būti surinkti geriausi pavyzdžiai, galbūt neitume „Barnevernet“ pavyzdžiu. Mes turime savo gerų pavyzdžių ir savivaldybėse, kur yra atidirbti tam tikri modeliai, kuomet vaikas paimamas iš šeimos, yra centrai, kuriuose apgyvendinama, atskirais atvejais galbūt iš smurto aplinkos patraukiama dalis šeimos, t. y. motina su vaiku. Galbūt tame pačiame centre gali gyventi ir gauti tam tikrą pagalbą psichologo ir socialinio darbuotojo visa šeima. Tokių atvejų taip pat yra, kuomet gyvena visa šeima, kuri paprasčiausiai nesugeba pasirūpinti savo vaikais.

Manychiau, kad turėtų būti sukurta tokia bendra sistema, o ne kažkokios brigados, kurios reaguotų tik į atskirus atvejus, nes mes, bijau, sulauksime tokios situacijos, kuomet vėlgi nebus atsakingų. Vieni galvos, kad kažkokia brigada išvažiuos, išspręs visas problemas. Deja, reikia kalbėti apie bendrą sistemą visose savivaldybėse, galbūt reikia labiau gilintis į skandinavišką variantą, kuri patys savivaldybėje dirbdami perėmėme. Deja, tai buvo vienietinės savivaldybės. Pagrindinė problema, viena iš tų, buvo, kodėl savivaldybės tuo metu nėjo į tą sistemą, tai vėlgi tie patys finansai, nes tu, paprasčiausiai sprenddamas problemas, dalį savo lėšų, ir nemažų lėšų, turi skirti tai sistemai išlaikyti. Kitos savivaldybės pamatė, kad galbūt tai politiškai yra ne taip gražu, kaip (čia buvo paminėta) pastatų įrengimas, statymas ir panašiai.

Iš tikrųjų, manau, turėtų būti tam tikras centras valstybė, kuri imtųsi iniciatyvos, kuri kontroliuotų tą sistemą ir būtų labai aiškios atsakomybės ribos, kas už ką atsakingas. Ir aišku, kur galėtum skambinti. Na, dabar iš tikrųjų paklauskite žmogaus, kur jis skambins, jeigu, pavyzdžiui, pamatys, pastebės, kad yra smurtas šeimoje ir panašiai. Vieni skambina į policiją. Policija atvažiavusi nežino, ką daryti, paima vaiką, nežino, kur jį dėti. Kiti skambina į savivaldybę ir ieško pagalbos. Iš tikrųjų turėtų būti sukurta panaši sistema kaip ir dėl kitų nusikaltimų prevencijos, kad žmogus tiksliai žinotų, ką daryti.

Aišku, dar vienas dalykas – vėlgi darbas su mūsų visomis bendruomenėmis. Tas prakeiktas abejingumas, kuris kai kada... Žmonės dėl to, kad neužsikrautų problemų, nes nežino, kuo visa tai baigsis, paprasčiausiai nosisuka.

PIRMININKĖ. Ačiū, gerbiamasis Edmundai.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū.

PIRMININKĖ. Ačiū.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Sėkmės darbuose, ypač ministerijai suvienyti ir Vaiko teisių tarnybai.

PIRMININKĖ. Ačiū E. Pupiniui ir ačiū 14 Seimo narių, kurie išsakė daug pastabų. Dėkojame visiems.

Rytinio posėdžio darbotvarkė baigta. Prašome registruotis.

Užsiregistravo 83 Seimo nariai. Dėkoju visiems už darbą. Vakarinis posėdis 14 valandą. Laukiame.

D. Šakalienė taip pat registruojasi, kad dalyvauja posėdyje. Taip, ačiū. (*Balsai salėje*) 14 valandą, nes taip buvo numatyta darbotvarkėje ir jūs darbotvarkę patvirtinote. 14 valandą vakarinis posėdis. (*Gongas*)

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

NEEILINĖS SESIJOS VAKARINIO POSĖDŽIO NR. 29 STENOGRAMA

2017 m. vasario 14 d.

*Pirmininkauja Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas V. PRANCKIETIS,
Seimo Pirmininko pavaduotojai M. BASTYS ir G. KIRKILAS*

PIRMININKAS (V. PRANCKIETIS). Gerbiami kolegos Seimo nariai, pradėdami vakarinį posėdį. Kviečiu registruotis.

Užsiregistravo 70 Seimo narių.

14.06 val.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 6, 10, 49, 56, 57 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 2¹ straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-113(3) (svarstymo tęsinys ir priėmimas)

Tęsiame. Darbotvarkės 2-1 klausimas – Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. 1-1234 2, 6, 10, 49, 56, 57 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 2¹ straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-113. Pranešėja V. Čmilytė pateiks pagrindinio komiteto išvadą.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (LSF). Gerbiami kolegos, Žmogaus teisių komitetas svarstė Seimo narių M. Majausko ir D. Šakalienės parengtas Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pataisas ir, atsižvelgęs į Teisės departamento bei Teisės ir teisėtvarkos komiteto pastabas, parengė įstatymo projekto Nr. XIIIIP-113 patobulintą variantą.

Šiomis įstatymo pataisomis siekiama aiškiai apibrėžti smurto prieš vaikus formas ir, remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, uždrausti bet kokią smurtą ir fizines bausmes prieš vaikus. Šių pataisų tikslas yra užtikrinti ankstyvąją prevenciją šeimoms, susiduriančioms su sunkumais, bei užtikrinti vaikams reikalingą apsaugą, pagalbą ir paramą.

Jomis nėra keičiama vaiko paėmimo iš tėvų tvarka. Žmogaus teisių komiteto paruoštai patobulintai įstatymo versijai buvo pateikta daug Seimo narių pasiūlymų. Žmogaus teisių komitetas pritarė grupės Seimo narių – R. Karbauskio ir kitų pateiktam pasiūlymui į projekto... 2017 m. vasario 3 d. Žmogaus teisių komitetas pritarė grupės Seimo narių teiktoms pataisoms. Komiteto išvada – pritarti bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkojame. Socialinių reikalų ir darbo komiteto išvadą pateiks Seimo narys T. Tomilinas.

T. TOMILINAS (LVŽSF). Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas kaip papildomas svarstė Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo projektą. Seimo komiteto sprendimas yra pasiūlyti iš esmės pritarti įstatymo projektui ir pasiūlyti pagrindiniam komitetui jį patobulinti atsižvelgiant į Seimo Teisės departamento pastabas.

PIRMININKAS. Dėkojame. Teisės ir teisėtvarkos komiteto išvada. Seimo narė R. Šalaševičiūtė. (*Šurmulyš salėje*) Ar yra kas nors iš Teisės ir teisėtvarkos komiteto? Nėra. Tada... (*Šurmulyš salėje*)

Č. OLŠEVSKI (LLRA-KŠSF). Gerbiamieji Seimo nariai, tai yra tas pateiktas projektas dėl 2, 6 ir 10 straipsnių pakeitimo ir papildymo, įstatymo projekto Nr. XIIIIP-113, 2 punktas. Buvo svarstomas Teisės ir teisėtvarkos komiteto posėdžiuose ir pritarta tam sprendimui.

PIRMININKAS. Dėkojame Seimo nariui Č. Olševskiiui. Pradedame diskusiją. Užsirašė Seimo narys R. J. Dagys. Ruošiasi M. Navickienė.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, svarstome įstatymo, didelio įstatymo vieną dalelę, tai yra smurto sąvokos apibrėžimą. Tai yra tik vienas iš elementų, kuris galbūt ir svarbus, bet iš principo viskas priklausys nuo to, kaip visa konstrukcija bus sudėliota, ir labai svarbu, kaip jau minėjau diskusijoje prieš tai, kad mes matytume visą balansą. Gaila, kad diskusija nevyko kon-

struktyviai tikraja žodžio prasme, nes buvo primetami kaltinimai žmonėms, kurie iš esmės teikė pataisas ne dėl fizinio smurto, o iš esmės dėl emocinio smurto ir priežiūros sistemos... nepriežiūros apibrėžimų, kurie buvo labai abstraktūs, kur iš esmės pagal kiekvieną pastabą galėjo būti daroma intervencija į šeimą. Čia buvo pagrindinis prieštaravimas, bet tai buvo visiškai pamiršta, net ir čia, salėje, nuolat pamirštama, nes smurtas dabar kaip ir buvo užkardytas smurto apibrėžimu visuose įstatymuose. Va kolegos citavo ir galima ištisai cituoti Baudžiamąjį kodeksą ir dabartinės redakcijos Vaiko teisių apsaugos įstatymą ir metai numatyti iki penkerių, šešerių, įvairiausi terminai. Fizinis smurtas tenai visą laiką buvo kaip smurto sudėtinė dalis. Ją gali išskirti, gali neišskirti, bet jinai jau buvo. Tai, kad dabar mes ją išskiriame, tai jinai iš esmės... Na, sviestas sviestuotas iš esmės yra, o daugiausia buvo emocinio smurto ir nepriežiūros. Ir praėjusioje kadencijoje visą laiką taip pat buvo ne dėl fizinio smurto, kas nors sukirdavo, o sukirdavo būtent dėl emocinio smurto apibrėžimo ir nepriežiūros apibrėžimo.

Dabar kaip jis apibrėžtas? Jis irgi turi pakankamai laisvės, aš pats pasirašiau kompromisines šitas pataisas, kitų nesiūlysiu svarstyti, bet taip, kaip jos dabar apibrėžtos, viskas priklausys nuo pagrindinio įstatymo, nuo visos visumos, kaip mes jį sudėliosime ir kaip jis ten bus realizuojamas. Iš esmės nuo realizacijos ir mechanizmų tenai sudėtų. Tai čia mes turime aiškiai visiems tuos dalykus pasakyti. Tai, kaip minėjau, ne fizinio smurto problema, o būtent šitų dviejų nuostatų. Neapibrėžtumas labiausiai ir kėlė, daugiausia ir protestuojančių, ir kitos pusės atstovų, nes tai kėlė tiesioginę grėsmę, nesusijusią su fizinėmis bausmėmis, o tiesiog tai kėlė grėsmę auklėjamajam procesui, nes kiekviena pastaba gali būti traktuojama kaip emocinis smurtas, kiekvienas perspėjimas – kaip emocinis smurtas. Galima sukonstruoti tokią sistemą. Kiekvienas pasakymas, kad tu blogai mokaisi, jeigu vaikas blogai mokosi, gali būti traktuojamas kaip emocinis smurtas ir neįvertinimas. Šitų dalykų mes turime išvengti, nubrėžti ribas, kur tas jau yra pažeidžiamas žmogaus orumas, o kur jisai ne. O taip, buvo didžiulė praėjusi kompanija. Daug investuota mėginant tas sąvokas ir anksčiau šiame projekte, kad Seime jos pereitų ir kad atsirastų lengva duona galbūt palengvintai daryti intervenciją į šeimą, tai yra... Ir praėjusį kartą buvo daug reorganizacijų, daug pinigų panaudota. Aš suprantu tuos visus dalykus, bet dabar ta formuluotė, kuri yra, iš principo leidžia konstruoti sistemą, tai aš kalbu apie tą pataisą, kuri suderinta, ne tą, kuri dabar buvo iš pradžių pateikta, bet ta kompromisinė pataisa ir jos realizacija priklausys būtent nuo to, kaip mes sudėliosime pagrindinį įstatymą. Kaip, kokios bus teisės tarnybų, kokios... kaip bus vykdomas procesas, nes visi kipiškai čia slypi. Ar bus pasiektas išmintingas balansas, ar ne, nes mes turime būti suinteresuoti, kad atsirastų stiprios šeimos, joms padėti ugdyti ir pasitikėti stiprių šeimų ugdymu, o ne būti aukščiau jų, nes mes tikrai žmonėms kelsime tik alergiją tokiu elgesiu, paniekiamu požiūriu į šeimas. Mes nesame kokie nors... Jie mus delegavo su savo požiūriu, mes jiems prisiekėme, o ne patys sau prisiekėme arba savo supratimu mėgindami perlaužti jų supratimą, kas yra gerai, kas yra blogai.

PIRMININKAS. Dėkojame. (*Balsai salėje*) Prašau.

G. LANDSBERGIS (*TS-LKDF*). Trumpas pasiūlymas. Iš tikrųjų gerbdamas darbą ministro ir visų kolegų, kurie dalyvavo ieškodami kompromiso, iš tikrųjų aš noriu labai visų kolegų paklausti, ar tikrai būtinos yra diskusijos šiame etape? Man atrodo, kad mes tikrai radome konsensuą ir kompromisą. Visi pasirašėme, visų yra bendras dalykas. (*Plojimai*) Jeigu kolegos sutiktų, mūsų frakcija atsiima ir tada tiesiog nekalbės, jeigu kolegos irgi su tuo pačiu sutiktų.

PIRMININKAS. Ar pritariame visi? (*Balsai salėje. Plojimai*) Ačiū. (*Balsai salėje*) Tada pateiksime išvadas. V. Čmilytė-Nielsen. (*Balsai salėje*) Žmogaus teisių komiteto pasiūlymus.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (*LSF*). Žmogaus teisių komitetas vasario 3 dieną svarstė Seimo narių R. Karbauskio, P. Urbšio, R. Baškienės, G. Landsbergio, M. Majausko ir kitų pasiūlymus ir jiems pritarė bendru sutarimu. (*Balsai salėje*)

PIRMININKAS. Ar galime pritarti, kad svarstytume pataisas? (*Balsai salėje*) Ačiū. (*Šurmuly salėje*) Kas pateiks pataisą? (*Balsai salėje*) Gal R. Karbauskis? Prašau.

R. KARBAUSKIS (*LVŽSF*). Čia pirma pataisa. Smurto ir fizinės bausmės sąvokų patikslinimai teikiami atsižvelgiant į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos organizuotoje darbo grupėje pasiektus kompromisinius susitarimus. Pasiūlymuose suformuluota smurto sąvoka suderinta su

Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymu ir apims tik tyčinį veikimą vaiko atžvilgiu, kurio pasekmė – vaikas patiria žalą ir pavojų gyvybei, sveikatai, raidai. (*Šurmulys salėje*) Pristačiau.

PIRMININKAS. Ačiū. (*Balsai salėje*) Komiteto...

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (*LSF*). Komitetas pritaria bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Ar mes galime pritarti bendru sutarimu? (*Balsai salėje*) Ačiū. Pritarta.

Kita pataisa Seimo narių R. J. Dagio, L. Kasčiūno, A. Širinskienės, P. Urbšio, E. Jovaišos, P. Saudargo, M. Adomėno. (*Balsai salėje*) Ar atsiima autoriai tą pataisą? Visi? Ačiū. Seimo nariai A. Širinskienė ir P. Urbšys. Atsiimate pataisą. Ačiū.

Dėl 2 straipsnio yra Seimo narių R. Karbauskio, P. Urbšio, R. Baškienės, G. Landsbergio, M. Majausko, D. Šakalienės, L. Kasčiūno, M. Adomėno, A. Širinskienės, R. J. Dagio, I. Šimonytės, M. Navickienės, A. Maldeikienės, A. Armonaitės pasiūlymas. Komiteto...

R. KARBAUSKIS (*LVŽSF*). Smurto formų apibrėžimai tikslinami atsižvelgiant į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos organizuotoje darbo grupėje pasiektus kompromisinius susitarimus. Smurto formų apibrėžimai buvo sukonkretinti, į fizinio smurto apibrėžimą įtrauktos tos fizinės bausmės, kurios sukelia skausmą ir žalą vaikui. Atsakyta perteklinių arba neaiškių formuluočių, pavyzdžiui, neliko „pozityvios socializacijos“ sąvokos, seksualinis smurtas apibrėžiamas vartojant Baudžiamajame kodekse esančias sąvokas. Seksualinio smurto faktas nėra susietas su žalos padarymu vaikui. Nepriežiūros sąvoka, suformuluota atsižvelgus į poreikį tenkinti būtinus vaiko poreikius, susieta su žalos padarymo faktu.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (*LSF*). Komitetas pritarė bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Ačiū. Ar Seimo nariai gali bendru sutarimu pritarti? Ačiū. Pritarta.

Dėl 2 straipsnio 2 punkto – Seimo narių R. Karbauskio, P. Urbšio, R. Baškienės, G. Landsbergio, M. Majausko, D. Šakalienės, L. Kasčiūno, M. Adomėno, A. Širinskienės, R. J. Dagio, I. Šimonytės, M. Navickienės, A. Maldeikienės, A. Armonaitės pataisa. Dėl psichologinio smurto sąvokos. Kas pristatote? R. Karbauskis?

R. KARBAUSKIS (*LVŽSF*). Aš pristatymą pateikiau viso. Komentaras tas pats. 2 straipsnis.

PIRMININKAS. Dėkoju.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (*LSF*). Komitetas pritarė bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Ar galime pritarti bendru sutarimu? Ne. Argumentai prieš – A. Dumbra-va. Prašom.

A. DUMBRAVA (*TTF*). Labai ačiū. Galbūt neblogas psichologinio smurto apibrėžimas, tačiau man truputį neramu, apie ką kalbėjo R. J. Dagys, tai dėl gąsdinimo. Kaip suprasti sąvoką gąsdinimas? Anksčiau A. Širinskienės buvo ir P. Urbšio, nebuvo šių žodžių, tačiau jau ta komanda išsiplėtusi įvedė gąsdinimo sąvoką. Vaikas neparuošė pamokų, sakau, aš tavęs neišleisiu į kiną, neleisiu žaisti su draugais. Tai yra gąsdinimas ar negąsdinimas? Ta sąvoka man nėra iki galo aiški, todėl aš asmeniškai susilaikysiu. Labai ačiū.

PIRMININKAS. M. Majauskas – už.

M. MAJAUSKAS (*TS-LKDF*). Dėkoju, Pirmininke. Iš tikrųjų kviečiu negąsdinti Seimo narių naujomis sąvokomis ir įvairiomis interpretacijomis. Tai yra kompromisinis sprendimas, sutartas ministerijoje, kur dalyvavo visos svarbiausios nevyriausybinių organizacijų, kurios ilgai diskutavo ir pritarė tokiam sprendimui, kuris atitinka Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje surašytas smurto prieš vaiką sąvokas ir labai detalai čia paaiškintas. Aš labai kviečiu nekestiti šioje stadijoje ir tvirtai eiti į priekį, pasitikint tais žmonėmis, kurie įdėjo didelį darbą priimant šiuos sprendimus.

PIRMININKAS. Dėkoju. Kadangi komitetas pritarė, o čia yra motyvų ir prieš, siūlau Seimo nariams apsispręsti ir balsuoti, kas už šią pataisą.

Dėkoju. Balsavo 106 Seimo nariai: už – 100, prieš nėra, susilaikė 6.

Dėl 2 straipsnio 3 punkto. Pateikė tie patys Seimo nariai.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (*LSF*). Komitetas pritarė bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Komitetas pritarė. Ar galime pritarti bendru sutarimu? Ačiū. Pritarta.

Dėl 4 punkto – tie patys Seimo nariai. Taip pat R. Karbauskis jau yra pristatęs. Komitetas.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (*LSF*). Komitetas pritarė bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Ačiū. Ar galime pritarti? Ar Seimo nariai gali pritarti bendru sutarimu? Ačiū. Pritarta. Teisės ir teisėtvarkos komitetas teikia pasiūlymą.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (LSF). Komiteto nuomonė – pritarti iš dalies.

PIRMININKAS. Ar galime sutikti bendru sutarimu? Ačiū. Pritarta. Seimo nariai R. J. Dagys, L. Kasčiūnas, A. Širinskienė, P. Urbšys, E. Jovaiša, P. Saudargas ir M. Adomėnas taip pat teikia pasiūlymą dėl 2 straipsnio 4 punkto. Ar atsiimate? Atsiimate. Ačiū.

Kitas pasiūlymas – A. Širinskienės ir P. Urbšio. Ar atsiimate? Ačiū.

Dėl 3 straipsnio yra Seimo narių R. J. Dagio, L. Kasčiūno, A. Širinskienės, P. Urbšio, E. Jovaišos, P. Saudargo ir M. Adomėno pasiūlymas. Atsiimate? Dėkojame.

Seimo narių A. Širinskienės ir P. Urbšio. Atsiimate? Ačiū.

4 straipsnis. Grupė su R. Karbauskiu. Prašau pristatyti.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (LSF). Komiteto nuomonė... Atsiprašau.

R. KARBAUSKIS (LVŽSF). Pasiūlymu siekiama atsisakyti abstrakčios vaiko teisės būti apsaugotam tik nuo tėvų ir teisėtų vaiko atstovų smurto. Vietoj to yra įteisinamas aiškus visų formų smurto draudimas, įskaitant ir fizines bausmes. Taip pat įtvirtinama valstybės, tėvų bei kitų teisėtų globėjų pareiga užtikrinti vaiko apsaugą.

V. ČMILYTĖ-NIELSEN (LSF). Komiteto nuomonė – pritarti bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Ačiū. Ar galime pritarti Seimo bendru sutarimu? Ačiū. Pritarta.

Seimo nariai R. J. Dagys, L. Kasčiūnas, A. Širinskienė, P. Urbšys, E. Jovaiša, P. Saudargas ir M. Adomėnas teikia pataisą. Ar atsiimate? Atsiimate. Ačiū.

Seimo nariai A. Širinskienė, P. Urbšys teikia pastabą. Atsiimate? Ačiū.

Motyvai dėl viso po svarstymo. Seimo narys M. Majauskas.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Dėkoju, Pirmininke. Nenorėdamas gaišinti laiko, tiesiog kviečiu pritarti. Man atrodo, kad yra kompromisinis variantas, visi sutarėme. Ilgas kelias, bet tai yra tik pradžia ilgo kelio, kurį turėsime eiti visi kartu, siekdami užtikrinti saugią vaikystę mūsų vaikams. Kviečiu pritarti ir pradėti jau kitų įstatymų svarstymus.

PIRMININKAS. Dėkoju. Siūlau balsuoti ir pritarti po svarstymo.

Balsavo 106 Seimo nariai: už – 106. Vienbalsiai. Ačiū.

Siūlau svarstyti ypatingos skubos tvarka. Ar galime bendru sutarimu? Ačiū. Pritarta.

Ar galime priimti 1 straipsnį? Galime. Bendru sutarimu? Ačiū, priimtas.

2 straipsnis. Galime bendru sutarimu? Ačiū, priimtas. 3 straipsnis. Bendru sutarimu? Ačiū, priimtas. 4 straipsnis. Bendru sutarimu? Ačiū, priimtas. 5 straipsnis. Bendru sutarimu? Ačiū, priimtas. 6 straipsnis. Galime bendru sutarimu? Ačiū, priimtas. 7 straipsnis. Bendru sutarimu? Ačiū, priimtas.

Dėl viso įstatymo keturi užsirašę už. Ar kalbėsime? Prieš nėra. Nereikia. Balsuojame už visą įstatymą. (*Plojimai*)

Šio įstatymo priėmimas

Balsavo 116 Seimo narių. Vienbalsiai už. Dėkoju už bendrą supratimą. Įstatymas priimtas. (*Gongas. Balsas salėje: „Bravo!“ Plojimai*)

A. SKARDŽIUS (LSDPF). Ačiū, Pirmininke. Prašau mano balsą įskaityti už.

PIRMININKAS. Ačiū. 117 Seimo narių už.

14.33 val.

Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo gynybos srityje ratifikavimo“ projektas Nr. XIII-342(2) (svarstymas ir priėmimas)

Tęsiame įstatymo projekto Nr. XIII-342 svarstymą. Praėjo trys valandos. Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo gynybos srityje ratifikavimo“. Pagrindinis komitetas – Užsienio reikalų komitetas. Prašom. Išvados.

J. BERNATONIS (LSDPF). Dėkoju, gerbiamas Pirmininke. Gerbiamieji kolegos Seimo nariai, Užsienio reikalų komitetas apsvarstė šį ratifikavimo projektą. Posėdyje dalyvavo septyni komiteto nariai. Visi komiteto nariai balsavo už. Siūlome priimti.

PIRMININKAS. Dėkojame. Diskutuoti niekas neužsirašė. Ar galime pritarti bendru sutarimu po svarstymo? Ačiū, pritarta.

Priėmimas. Vienas straipsnis. Motyvai už. Du užsirašę Seimo nariai. Motyvai už, prieš – nėra. Ar norite kalbėti? Nenorite. Ačiū. Balsuojame, kas už tai, kad ratifikuotume sutartį?

Šio įstatymo priėmimas

Balsavo 111 Seimo narių. Už – 111. Sutartis ratifikuota vienbalsiai. Taip, Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo gynybos srityje ratifikavimo“ priimtas. (*Gongas*)

14.36 val.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-354, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo įgyvendinimo tvarkos įstatymo Nr. I-1235 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIP-355, Civilinio kodekso 3.151, 3.153, 3.163, 3.172, 3.176, 3.182, 3.183, 3.209, 3.210, 3.211, 3.212, 3.217, 3.218, 3.219, 3.220, 3.223, 3.224, 3.226, 3.253, 3.254, 3.257, 3.259, 3.260, 3.262, 3.264, 3.266, 3.267 ir 3.269 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-356, Civilinio proceso kodekso 28, 282, 404, 407, 481, 482, 483 ir 487 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-357, Socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 2, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ir 34 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-358, Šeimynų įstatymo Nr. XI-681 2, 4, 5, 9, 12 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-359, Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-360 (*pateikimas*)

Tęsiame posėdį. Darbotvarkės 2-2a klausimas – Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-354. Pranešėja – Seimo narė D. Šakalienė.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Mieli kolegos, pirmiausia aš noriu visiems nuoširdžiai padėkoti, kad šiandien nepriklausomos Lietuvos XII Seimas padarė tą būtiną pirmą žingsnį, kad mes galėtume savo Lietuvą auginti su drašiais, oriais, nemušamais vaikais. Ir taip, mūsų laukia labai ilgas darbas, bet šiandien mes pagaliau atidarėme duris į tą kitą ateitį, į ateitį be smurto. Ir tam, kad mes galėtume įgyvendinti tą reformą (reformą, apie kurią aš kalbu ir siekiu jos, ir dėl jos, atvirai sakant, kartais kovoju visais įmanomais būdais jau 13 metų), mes turime iš esmės sutvarkyti Vaiko teisių apsaugos įstatymą. Tai, ką mes įsipareigojome 1995 metais, ratifikuodami Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją – turėti visą, adekvatų, visapusiškai vaiko teisių apsaugą užtikrinantį įstatymą, kuriame taip pat yra numatytas ir aiškus pagalbos teikimo algoritmas: pagalbos teikimo vaikui, pagalbos teikimo šeimai, visų bendradarbiaujančių institucijų tarpusavio koordinavimas, atsakomybė, pareiga pranešti apie smurtą ir visa kita. Tai šiandien tikiuosi, kad mes taip pat padarysime ir tą kitą žingsnį, kad bus pritarta po pateikimo rimtam parengtam paketui, t. y. pačiam įstatymui ir lydiesiems įstatymų pakeitimams.

Manau, kad bus patogiau, jeigu aš tiesiog pristatysiu viską iš karto, ir tada bus galima užduoti klausimus. Esminis dalykas yra... Aš buvau pasiruošusi pasakyti tą visą pagrindimą, kodėl mes turime tą padaryti, kiek mes turime smurto atvejų ir t. t., bet po to, kai jūs vis dėlto nusprendėte, kad mums reikia ginti savo vaikus, dabar galvoju, kad gal jau nebegaišinsiu jūsų visų laiko, ir tada tiesiog trumpai.

Kodėl mums iš tikrųjų yra reikalingas dabar esamo Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimas kitu įstatymu? Aš tikiuosi, kad mes bendru sutarimu jį galėsime pervadinti: vietoj „Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo“ – tiesiog „Vaiko teisių apsaugos įstatymas“, nes jis bus visas. Juo yra siekiama iš esmės sutvarkyti vaiko teisių apsaugos ir įgyvendinimo sistemą. Tas sutvarkymas ir patobulinimas remiasi... Tiesiog aiškinamajame rašte matėte, gal dviejuose puslapiuose yra išvardinta, kokius Lietuva jau yra priėmusi įsipareigojimus, patvirtinusi strategijas, koncepcijas, Vyriausybės programas ir t. t. Realiai šitas įstatymas ir tas visas jo parengimas nėra greitas, skubotas, nėra atsitiktinis. Taip, jis, be abejo, yra susijęs su visais nužudytais vaikais, įskaitant paskutinį mus labai sukrėtusį atvejį, bet tai yra labai ilgo, labai nuoseklaus darbo rezultatas.

Ką mes turime šituo įstatymu įtvirtinti, kas jame šiandien jau yra sudėta ir tikiuosi, kad dar bus galutinai sutvarkyta svarstant komitetuose? Yra vaiko teisių apsaugos ir įgyvendinimo sistema, kuri suteikia vaikui reikalingą efektyvią pagalbą, visapusiškai raidai tinkamą aplinką, ir kiekvienam vaikui, kaip savarankiškam teisės subjektui, užtikrinama ypatinga taip pat šeimos ir valstybės apsauga, siekiama nustatyti vaiko teisių apsaugos užtikrinimo principus, pagrindines vaiko teises ir laisves, vaiko apsaugą nuo žalingos socialinės aplinkos, tai mes jau turbūt visi irgi buvome aptarę, pagrindines vaiko atstovų pagal įstatymą teises ir pareigas, vaiko teisių apsaugą užtikrinančių institucijų veiklos pagrindus, kas taip pat yra labai svarbu. Bus nustatoma konkrečiai, kad vaiko paėmimas tais retais atvejais iš šeimos, kai tai bus neišvengiama, pirmiausia turi būti grindžiamas prevenciniu darbu su vaiku ir šeima, ir tik tai jam pasibaigus svarstomas klausimas dėl vaiko paėmimo tikslingumo, o, nusprendus vaiką paimti, tai atliekama tik gavus teismo leidimą.

Tai ką yra svarbu žinoti? Visa sutvarkyta teisinė vaiko apsauga, vaiko teisių apsauga toli gražu nėra orientuota, kad mes kuo daugiau paimtume vaikų iš šeimos. Atvirkščiai, kad kuo mažiau vaikų reikėtų paimti iš šeimų. Galbūt jūs esate kartu su darbotvarke skaitę tą trumpą pristatymą, tai aš nematau prasmės jo skaityti, tiesiog paprastuoju būdu noriu pasakyti, kad šitas visas darbas, šitas įstatymų paketas yra skirtas tam, kad mes turėtume pagaliau aiškų suvokimą – kas, kada, su kuo, per kiek laiko, kokius darbus turi atlikti, kokias paslaugas turi suteikti šeimai, iš tikrųjų suvokimą, kad šeima turi būti įtraukiama į darbą, kad pagalbos plano sudarymas ir jo įgyvendinimas turi būti integruojant pačios šeimos narius.

Įstatyme taip pat numatytas visų lygių veikimas – nuo nacionalinių institucijų iki bendruomenių, įskaitant ir nevyriausybinių organizacijų įgalinimą, visų rūšių nevyriausybinių organizacijų, nes iš esmės mes šiandien turime tokius kaip ir lego kaladėlių pabirus fragmentus, tarsi atskiras institucijas, bet jos tarpusavyje nebendradarbiauja. Kas yra labai svarbu, kad šitame įstatymų pakete taip pat yra numatyta pareiga fizinių ir juridinių asmenų pranešti apie smurtą prieš vaiką. Nepranešimas, neveikimas, kad būtų nutrauktas smurtas, laikomas bendrininkavimu. Ir tai yra labai svarbu, kai mes turime tokių atvejų, kaip dar vakar man skambino rinkėjai ir pasakojo apie mokyklos direktorę, kuri žino apie tai, kad kasdien vienas iš jos mokinių yra mušamas diržu, ir tuo faktu gąsdina kitus vaikus, užuot vykdžiusi savo pareigą ir sustabdžiusi smurtą. Kai mes žinome tuos atvejus, tiesiog va ir tas paskutinis, kai kaimynai valandų valandas klausosi daužomo vaiko klyksmo ir nieko nesiima būdami namuose, mes taip pat turime suprasti, kad, tyliai stebėdami smurtą, mes tampame bendrininkais.

Šitas įstatymas įtvirtina pareigą pranešti ir numato atsakomybę už tai. Taip pat numato konkrečią atsakomybę asmenų, kurie dirba su vaiku, asmenų, kurie pagal savo pareigas turi užtikrinti vaiko saugumą, turi gelbėti vaiko gyvybę, ir kada jos neišgelbėja, mes nebeatsidursime vėl tokioje situacijoje, kaip sakoma, – vaikas šuliny, o niekas nekaltas. Iš tikrųjų ne, esmė nėra kaltųjų ieškojimas, nėra iešmininkų ieškojimas, tačiau turime visiškai aiškiai žinoti, kad atsakomybė už vaiką turi būti numatyta konkrečiai. Ir tais atvejais, kai tėvai dėl kažkokių priežasčių nepajėgia tinkamai įgyvendinti savo pareigos užtikrinti vaiko saugumo, tada kiti asmenys konkrečiai atsako už šito vaiko saugumą, ir tas yra labai svarbu.

Dabar apie susijusius įstatymų paketus. Tai klausimas 2b, tai yra įstatymo pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIII P-355. Na, čia turbūt nereikia atskirai pristatyti ir taip aišku, kam jis skirtas. Tada Civilinio kodekso pakeitimai, kurie yra susiję, kad mes galėtume užtikrinti vaiko teisių apsaugos sritį reguliuojančių nuostatų suderinamumą su kitais teisės aktais. Beje, labai svarbu, kad ten taip pat yra numatoma būtinybė užtikrinti vaiko teisę bendrauti ne tik su artimaisiais giminaičiais, bet ir kitais, tai yra žmonėmis, su kuriais vaikas turi emocinį ryšį. Kaip mes žinome, dažnai, ypač skyrybų atveju, tikrai nutrūksta bendravimas su visa tėčio, o kartais mamos gimine ir tai padaro didelę žalą vaiko socialinei raidai. Taip pat yra kitų pakeitimų, kurie yra susiję su globojamų ir vaikų, kuriais reikia rūpintis, skaičiumi, šeimynos ir šeimos institutų pakeitimu tam, kad mes iš tikrųjų galėtume pagaliau užtikrinti, kad daugiau žmonių galėtų būti... Jau 10 minučių?

PIRMININKAS. Čia ne jums, čia jam.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Kad kuo daugiau žmonių iš tikrųjų būtų pajėgūs suteikti vaikui gyvenimą šeimoje tais atvejais, kai yra viskas padaryta su biologine šeima, bet nepasiseka, kad tokiu atveju vaikas augtų ne institucijoje. Vienas iš tų retų atvejų, kai aš sutinku su savo kolega ponu R. J. Dagiu – valdininkiškas vaikų auginimas nėra išeitis. Tai tikrai yra visiškai nepriimtina.

Toliau dėl Socialinių paslaugų įstatymo keitimo, dėl socialinių globėjų instituto ir Globėjų centro įtvirtinimo. Mes žinome, kad kai kurios šitos pataisos, kurias parengėme su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, įregistruojamos su kitais Seimo nariais, sutampa su tam tikrais pasiūlymais, kurie buvo pateikti Prezidentės ir Prezidentės patarėjų pristatyti. Tai vienareikšmiškai sakome, kad jeigu yra galimybė atskirus pakeitimus priimti jau dabar ir greičiau, mes tikrai už. Mes sutinkame su tomis formuluočiomis, net jeigu yra nedidelių skirtumų, kurios yra prezidentūros pataisose, nes tikslas yra, kad kuo greičiau pradėtų judėti reforma. Tai tokiu atveju mes palaikysime būtent tuos pakeitimus, tuos pasiūlymus, kurie yra prezidentūros pakete. Jeigu jie bus priimti, tai tiesiog mums bus mažiau darbo. Tai mes esame visiškai už.

Dar dėl pakeitimų dėl Šeimynų įstatymo. Tai, žinoma, vėlgi šeimynų veiklos reglamentavimo suderinimas. Vienas iš labai svarbių dalykų yra sumažinamas vaikų skaičius šeimose ir šeimynose, nes vienas iš tokių dalykų, kuris irgi yra susijęs su požiūriu į vaikus keitimu, kaip ir vaikas nėra daiktas, nėra bokso kriaušė, taip ir vaikas nėra viščiukas, kad mes turime kažkokias viščiukų fermas turėti, kad žmonės realiai galėtų rūpintis vaikais, tai mums reikia turėti 12 vaikų, kad šeima galėtų išgyventi. Ne, iš tikrųjų kuo yra mažiau vaikų, tuo daugiau galima individualaus dėmesio, meilės, rūpesčio jiems duoti. Mūsų pareiga yra užtikrinti, kad vaikai galėtų gyventi tokiose nedidelėse šeimose, kurioms vis dėlto užtenka valstybės paramos ir gali jais rūpintis. Nes vienas iš esminių dar taip pat, sakyčiau, tokio mentaliteto lūžių, ką mes turėsime priimti, tai, kad jeigu mes jau turėjome įtvirtinę įstatymuose ir dabar tiksliname, kad prioritetas yra, kad vaikas augtų šeimoje, prioritetas yra šeima, tai ir finansiškai tai turi atsispindėti. Ir finansiškai turi būti visiškai aišku, kad tikslas yra ne auginti vaiką įstaigoje, arba vaikų fermoje, bet nedidelėje šeimoje, kur jiems tikrai to dėmesio ir rūpesčio užtenka.

Na, ir nedidelis pakeitimas Vietos savivaldos įstatyme, čia toks iš esmės labiau techninis – pakeisti savivaldybių valstybinę funkciją iš vaikų ir jaunimo teisių apsaugos į jaunimo teisių apsaugą, nes yra numatytas šiame įstatyme konkretus sąrašas visų institucijų, kurios yra atsakingos už vaiko teisių apsaugą. Turbūt nebetėsiu. Jeigu jūs dar gyvi, gal turite klausimų.

PIRMININKAS. Dėkojame. Pristatėte iš karto septynis projektus. Prašom.

R. TAMAŠUNIENĖ (LLRA-KŠSF). Aš dėl vedimo tvarkos. Aš taip ir nesupratau, pranešėja pristatė visus septynis. Tai ar mes balsuosime dabar už visą paketą, ar mes vis dėlto galime paklausti dėl kiekvieno atskiro įstatymo?

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Taip, galite atskirai.

PIRMININKAS. Diskusija bus dabar...

R. TAMAŠUNIENĖ (LLRA-KŠSF). Pristatymo atskiro nebus? (*Balsai salėje*)

PIRMININKAS. Pristatė visą paketą nuosekliai, o klausime dėl visų. Užsirašė klausti 11 Seimo narių. Pirmasis užsirašė R. J. Dagys. Ruošiasi D. Kaminskas.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiama kolege, siūlyčiau vengti tokių apibrėžimų, kad žmonės gyvena vaikų fermoje ir panašiai. Tų 3,5 tūkst., kurie gyvena vaikų namuose, nereikėtų stigmatizuoti iš anksto, antrarušiais padaryti.

Mano klausimas yra susijęs su mūsų supratimu, ką mes norime padaryti. Jūs savo kalboje dažnai nuslystate – šeima ir vaikas atskirai. Mano supratimu, tai yra vientisa struktūra ir šeimos suardymas irgi yra tam tikras smurtas prieš kiekvieną vaiką, taip? Tai yra blogis iš principo, nes vaikas turi teisę augti pilnoje šeimoje ir mes turėtume stengtis tą užtikrinti. Tai dabar, jūsų manymu, kur ta nusižengimo riba? Neimkite ribinių atvejų, kai ten yra smurtas, vaikas nuolat mušamas, mėlynas vaikšto ir t. t. Kur ta riba, kurią galima leisti peržengti renkantis iš tų dviejų blogybių – suardyti šeimą arba palikti ją ramybėje? Kur ta riba? Nes mes iš esmės, jeigu ardom šeimą, baudžiam tą vaiką taip pat.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Labai geras klausimas, dėkui. Dėl fermų kaip tik ir noriu pasakyti, kad nereikia to daryti, mums nereikia laikytis to požiūrio, kad reikia vaikų kaip viščių kuo daugiau. Ir kaip tik ne tik kad nieko nesiekiu stigmatizuoti, bet ir atliepiu į vakar pas mane atvykusios Šeimynų asociacijos vadovybės ir daugelio narių prašymą, kad kaip tik jie nebūtų laikomi tokiais kolektyviniais augintojais, kad jie yra šeimos ir nori tikrai turėti galimybę skirti kiekvienam vaikui daugiau dėmesio.

Dėl tos ribos. Mes aiškiai ir šitame įstatyme išdėstėme, kad bet koks smurtas prieš vaiką yra draudžiamas, įskaitant fizines bausmes, tačiau konkreti atsakomybė ir poveikio priemonės bus taikomos priklausomai nuo smurto padarytos žalos. Tai gali būti baudžiamoji atsakomybė, jeigu kad ir tas vienas smūgis sulaužė vaikui žandikaulį, tai gali būti administracinė atsakomybė, tai gali būti poveikio priemonės.

Taip pat yra išdėlioti labai aiškiai grėsmių lygiai: nulinio, pirmo lygio, antro lygio ir trečio lygio grėsmė. Tikrai trečio lygio grėsmės atveju, kada iš tikrųjų yra matomas tiesioginis pavojus vaiko gyvybei ir padaryta rimta žala vaiko sveikatai, t. y. kūno sužalojimai, kurie jau yra medikų įvertinti kaip keliantys grėsmę, nedelsiant šalinamas vaikas iš šeimos. Pirmo ir antro lygio grėsmė yra, kada yra pasikartojantys vaiko sumušimai, arba yra vaiko sumušimas, kuris jam padarė žalą, bet nekelia grėsmės gyvybei, vis tiek pirmiausia yra organizuojama intervencija. Tai yra, žinoma, atskirai apklausiamas vaikas ir tėvai, bet sprendžiama dėl vaiko paėmimo iš šeimos, priklausomai nuo šeimos noro ir motyvacijos bendradarbiauti, ir teismo leidimas yra prašomas. Kitaip tariant, jeigu teismo neįtikina argumentai, kad vaikas turi būti paimtas iš šeimos, tai vaikas paliekamas šeimoje ir tuomet dirbama su šeima intensyviai prižiūrint šeimą, bet vis tiek vaiko nepaimanant. Tikslas yra toks.

PIRMININKAS. Gerbiama Seimo nare Dovile Šakaliene, iki trijų minučių atsakymui. Malonėkite. Labai ačiū. Ir atsakykite į tai, ko klausia. Iki vienos minutės.

Klausia Seimo narys D. Kaminskas. Ruošiasi I. Šiaulienė.

D. KAMINSKAS (LVŽSF). Gerbiama Dovile, norėčiau išgirsti jūsų nuomonę ne vien tik apie nevyriausybinę organizaciją, bet ir apie aktyvesnę bendruomenių įtraukimą į vaiko teisių apsaugą. Kaip jau ne kartą įsitikinta, abejingumas, visuomenės pilietiškumo stoka gali lemti vaikų sužalojimą ir žūtį. Todėl įstatymu siūlomą nustatyti fizinių ir juridinių asmenų pareigą nedelsiant pranešti įstatyme nurodytoms valstybės institucijoms apie pažeidimus vertinu teigiamai, tačiau neabejoju, kad turimi bendruomenių žmogiškieji rezervai neišnaudojami. Tarkim, į pensiją išėję mokytojai, darželio auklėtojai, šiaip aktyvūs, išsilavinę bendruomenių nariai galėtų būti įdarbinami tam tikros teritorijos vaiko teisių apsaugos stebėtojais. Tegul jiems už tą darbą būna atitinkamas atlyginimas, o finansų šaltinių galima tikrai rasti peržiūrint bendruomenių projektų tikslinio finansavimo kriterijus, nes dažnai, ne paslaptis, šitie pinigai nueina bendruomenių pasilinksminiui, šventėms. Manau, tada situacija keistųsi iš esmės. O jūsų nuomone?

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Iš esmės taip, bendruomenės yra turbūt didžiaja dalimi arčiausiai esančios ir labai didelė dalimi galinčios veikti šalia gyvenančių žmonių, šalia gyvenančių šeimų gyvenimą.

Dėl stebėtojų šiek tiek abejočiau, nes, kaip ir matome dabar, yra tikrai labai daug to tokio nerimo, kad bus pernelyg stebėtojų ir besikišančių į šeimų gyvenimą. Bet galbūt tas bendruomenės tikrai galėtume įtraukti labai plačiai ir su pensininkais, su mokytojais dirbti tokiu būdu, kad iš tikrųjų būtų organizuotos savipagalbos grupės, nes vienas iš dalykų, kuris mūsų visuomenėje labai ryškus, yra kreipimosi pagalbos stigma. Ypač kreipimosi psichologinės pagalbos stigma, todėl pamokius bendruomenės narius, kaip atpažinti smurtą ir kaip apie jį kalbėti, manau, yra didelė tikimybė, kad dalis šeimų atsivertų bent jau tam pirmam pagalbos lygiui, bendruomeniniam pagalbos lygiui, ir susitikimui tėvų, senelių savipagalbos grupėse, kur su specialistu, su socialiniu darbuotoju ar psichologu galėtų tiesiog aptarti jiems rūpimus klausimus ir taip patys labiau galėtų reaguoti. Bet, aišku, bendruomenių įtraukimas – vienareikšmiškai.

PIRMININKAS. Dėkojame. Toliau posėdžiui pirmininkaus Seimo Pirmininko pavaduotojas M. Bastys. O klausia I. Šiaulienė. Ruošiasi A. Sysas.

I. ŠIAULIENĖ (*LSDPF*). Dėkoju, gerbiamas Seimo Pirmininke.

Gerbiama kolege, sakykite, po diskusijų, kuriose dalyvavo frakcijų atstovai apmąstant esamą situaciją vaiko teisių gynimo srityje, ar jūs tebesate įsitikinusi, kad tik centralizuota vaiko teisių apsaugos įgyvendinimo sistema gali išgelbėti situaciją? Tai būtų vienas klausimas.

Ir antras. Įstatyme yra įrašomas vaiko atvejo nagrinėjimas, nors mūsų Teisės departamentas turi parengęs pastabų dėl pačios sąvokos vartojimo. Ir čia skaitant 38 straipsnį, nors Vaiko teisių apsaugos tarnyba prie ministerijos pagal patvirtintą tvarką įvertins vaiko situacijos grėsmės lygį, vis dėlto savivaldybės administracija arba konkrečiau – savivaldybės administracijos paskirs atvejo vadybininką. Matyt, ta centralizacija be to bendradarbiavimo vis tiek...

PIRMININKAS (M. BASTYS, LSDPF). Laikas!

I. ŠIAULIENĖ (*LSDPF*). ...negali apsieiti?

D. ŠAKALIENĖ (*LVŽSF*). Jūs visiškai teisi. Bendradarbiavimas yra kertinis dalykas. Iš tikrųjų būtinas.

Dėl centralizavimo. Taip, aš vienareikšmiškai manau, kad centralizacija yra būtina todėl, kad, kaip parodė decentralizavimas šitos sistemos, tikrai krito ir paslaugų kokybė, ir gebėjimas, deja, daugelyje savivaldybių suvokti, kad yra prioritetas skirti lėšų vaikų klausimams. Labai dažnai turime tokių atvejų, kada tikrai yra beviltiška situacija ir bent laikinai globai reikia vaiką paimiti iš šeimos ir paskirti šeimyną, šeimą globėjų, bet savivaldybei nesisinori tam skirti pinigų ir t. t. Nuo tokių tiesiog pinigų taupymo klausimų iki esminių požiūrio klausimų.

Esminis požiūrio klausimas yra tas, kad jeigu norime turėti veikiančią sistemą, kuri nebūtų netaptų kaimynų keršto įrankiu, kuri netaptų kokios nors savivaldybės administracijos iš tikrųjų (žinom, Lietuva – giminių kraštas) būdu susidoroti su nepatinkančiais žmonėmis, šeimomis ar šeimynomis ir t. t., mes turime palikti kuo mažiau diskrecijos, kuo mažiau interpretacijų. Vadinausi, turime turėti vieną, unifikuotą, standartinę priemonių sistemą tiek įvertinimo įrankių, tiek poveikio priemonių, tiek visų metodų, kurie turi būti taikomi vienodai nacionaliniu mastu. Tokiu atveju yra kur kas efektyviau, kada yra centralizuota institucija, kai vis dėlto valstybės yra vieno da šita tvarka nustatoma.

Be to, aš iš tikrųjų irgi pritariu tam, kad turėtų būti ne prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, bet vis dėlto vyriausybinio lygmeniu šita tarnyba, nes tikrai apima skirtingų ministerijų darbą. Tada tokiu būdu ką mes galėsime užtikrinti? Tai tą kokybišką informacijos paskleidimą ir kontrolę. Kodėl yra atvejo vadybininkas atskirai? Atvejo vadybininkas yra savivaldybės lygmeniu, nes tai yra žmogus, kuris dirba ant žemės tą darbą, kuris bendrauja su šeima. Negali žmogus... Mes turime iš tikrųjų daugelyje valstybės sričių problemą, kai tas pats asmuo ar institucija ir vykdo darbą, ir jį kontroliuoja. Tai tada tiesiog visiškai neįmanomas yra kokybiškas rezultatas. Tai mes turime...

PIRMININKAS. Kolege, prašom trumpiau.

D. ŠAKALIENĖ (*LVŽSF*). Gerai, tuoj užbaigsiu paaiškinimą. Tiesiog turim turėti tokią situaciją, kada socialinis darbuotojas atvejo vadybininkas vykdo tą praktinį darbą. Vaiko teisių tarnybos teritorinis vienetas, priklausantis nacionalinei institucijai, prižiūri ir kontroliuoja. (*Balsai salėje*)

PIRMININKAS. Laba diena, gerbiama kolegos. Dabar ruošiasi klausti A. Sysas. Kita bus kolegė R. Šalaševičiūtė.

A. SYSAS (*LSDPF*). Ačiū, pirmininke. Gerbiama kolege, daug kalbama apie centralizavimą, netgi rodoma, kaip ji bus centralizuota. Apie tai kalbėjo ministras, apie tai kalba dešimt metų Seimas, yra net Seimo nutarimas dėl to priimtas. Dabar žiūriu į šitą įstatymą. Matau VI skyrių. Matau septynis ar šešis straipsnius, kurie kalba apie institucijas. Tai pasakykite, kuri įstaiga yra vyriausia ir jai atskaitingi visi, ir kaip jūs paaiškinsite man 51 straipsnio nuostatą dėl savivaldybių institucijų – dalyvauja ir bendradarbiauja su Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba? Tai kur tas centralizavimas yra šitame įstatyme, gal galite nurodyti kokį straipsnį? Ačiū.

D. ŠAKALIENĖ (*LVŽSF*). Kalbant apie centralizavimą, tai vis dėlto šitame įstatyme aiškiai išdėstyta, kad, kalbant apie vaiko teisių apsaugos užtikrinimą, mes turėsime nebe atskirus vaiko teisių apsaugos skyrius, esančius savivaldybės administracijos sudėtyje, bet tai bus teritoriniai

vienetai, pavaldūs Vaiko teisių ir įvaikinimo tarnybai arba... Kaip žinote, tai yra pateikimo stadija ir mes dar komitetuose svarstysime, ar nebūtų prasminga turėti instituciją, kuri būtų pavaldi ne Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, bet vyriausybinė? (*Balsas salėje*) Šito įstatyme...

PIRMININKAS. Kolegos, prašom nediskutuoti iš salės.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Trumpai tariant. Dabar dėl dalyvavimo ir bendradarbiavimo. Tai parašyta aiškiai, kad savivaldybės dalyvauja ir bendradarbiauja, o ne valdo ir koordinuoja šią sistemą. Kokia institucija? Šitame įstatyme, kaip dabar yra parašyta, tai yra Valstybinė vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Ir visuose straipsniuose, kurie numato funkcijas, tas atsispindi.

PIRMININKAS. Ačiū. Klausia kolegė R. Šalaševičiūtė, ruošiasi Č. Olševskis.

R. ŠALAŠEVIČIŪTĖ (LSDPF). Gerbiama Dovile, norėjau paklausti. Pirmiausia, pirmas klausimėlis toks. Jūs teikiate Civilinio kodekso 28-ųjų straipsnių pakeitimo projektą, 11 iš jų yra būtent mano projekte Nr. 322, kuriam jau yra pritaręs Teisės ir teisėtvarkos komitetas, Socialinių reikalų ir darbo komitetas. Ir akcentus sudėliojote, kada pristatėte būtent tuos straipsnius, kurie mano įregistruoti dar 2013 metais.

Ar nemanote, kad tikslingiau būtų buvę, kadangi mes tikrai skubame, ir su smurtu skubame, ir teisingai darome, mano straipsniuose ir tie artimųjų giminių santykiai būtent įteisinami yra, ir nepriežiūros atvejai, ir t. t., įregistruoti kaip pasiūlymą, ne kaip naują projektą, ir jau būtų galima kovo mėnesį svarstyti ir priimti?

Kitas klausimas dėl šeimynų, aš labai... (*Balsai salėje*)

PIRMININKAS. Kolege, laikas! Kolege, laikas, reikia spėti per vieną minutę!

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Kalbant dėl visų pasiūlymų, jeigu iš tikrųjų yra konkrečių pasiūlymų, kurie šiandien yra pažangesni ir visiškai su tuo sutampa, tai, aišku, mes turime vadovautis sveiku protu ir komitetuose tada sudėlioti tokiu būdu, kad kuo greičiau galėtume priimti visus konkrečius momentus, kurie yra reikalingi darbui su šeimomis. Bet kadangi mes iš tikrųjų turbūt visi planuojame nedelsti ir nevilkinti šių įstatymų paketo, iki pavasario sesijos komitetuose turime apsvarstyti, įvertinti ir nuspręsti, aš manau, kad bet kuriuo atveju visi kartu su įstatymu einantys pakeitimai, taip pat Civilinio kodekso pakeitimai turėtų būti priimti kovo mėnesį. Kokia forma mes susidėliosime, ar tai bus kaip pasiūlymai, ar tai bus atskiras, tikrai aš nematau problemų susitarti.

Dėl šeimynų, nors čia jau mikrofono nebegalėjote... Taip, aš girdėjau jūsų klausimą. Žinoma, tas ir yra. Mes turime atsižvelgti į šeimynų prašymus ir pasiūlymus, nes jie ir augina tuos vaikus.

PIRMININKAS. Toliau klausia Č. Olševskis, o ruošiasi kolegė R. Tamašunienė. Prašom.

Č. OLŠEVSKI (LLRA-KŠSF). Ačiū. Ačiū, pirmininke. Puikiai suprantu, kad vaiko teisių apsaugą reglamentuojančius įstatymus reikia tobulinti, kad jie yra labai svarbūs ir reikalingi, tačiau, kalbant apie Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 22 punktą, yra nurodyta – iš Vietos savivaldos įstatymo išbraukiama vaiko teisių apsauga, politika, paliekamas tik jaunimas. Jūs kalbėjote apie visų institucijų darną, veiklą, gyvenant vaiko interesais, dirbant su šeima, bet savivaldybės, seniūnijos yra būtent tie, kurie yra arčiausiai šeimų. Klausimas gerbiamajai pranešėjai. Atsižvelgus į tai, kad 2003 metais jau buvo toks panašus modelis, kur buvo tokia centralizacija, klausimas yra toksai...

PIRMININKAS. Kolega, laikas!

Č. OLŠEVSKI (LLRA-KŠSF). Ar nemanote, kad tas centralizavimas neduos naudos? Ir antras klausimas. Kas bus su vaikų globos įstaigomis?..

PIRMININKAS. Kolega, laikas! Antrą kartą perspėju. Dėkui.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Dėl savivaldos, tai taip ir esame sutarę, kad savivalda bendradarbiauja, bet vis dėlto mes turėjome didelę problemą, kai valstybė delegavo per daug nacionalinių funkcijų savivaldai, kur nebuvo tada to vieno bendro nacionalinio standarto ir aiškaus požiūrio. Tai turi pagaliau būti ir pagaliau tampa valstybės prioritetu. Iš esmės vaiko teisių apsauga, pagalba šeimoms, vaiko teisių apsaugos politikos formavimas tai yra nacionalinė funkcija, savivaldybės dalyvauja, bendradarbiauja ir be to negali būti. Bet vis dėlto atsakomybę turi prisiimti valstybė ir vaiko teisių apsaugos politiką turi formuoti valstybė.

PIRMININKAS. Ačiū. Klausia kolegė R. Tamašunienė, ruošiasi R. Žemaitaitis.

R. TAMAŠUNIENĖ (LLRA-KŠSF). Ačiū. Aš norėjau paklausti, ar, paimant vaikus iš šeimų, bus laikomasi, kaip šiuo metu, teritorinio principo? Pagal jūsų minėtą konvenciją ir Vaikų apsaugos chartiją ar bus palikta vaiko teisė į jo gimtąją kalbą, į jo kalbinę aplinką?

Antra klausimo dalis susijusi su delinkventiniais vaikais, kurių yra daug paimama iš tokių šeimų ir kurie dažniausiai būna vyresnio amžiaus. Kaip bus užtikrinama globa tokiems vaikams, nes nemanau, kad profesionalūs globėjai arba šeimos norės paimti tokius vaikus?

Ir dar prašau paunifikuoti tokį atvejį, susijusį su vaikų priežiūra iki 14 metų. Pavyzdžiui, mama turi du vaikus, 10 ir 11 metų, juos augina viena, dirba medicinos sesele ir turi naktinius būdėjimus.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Iš tikrųjų labai gerą klausimą iškėlėte. Aš gal nuo to paskutinio pradėsiu. Tai esmė ir yra tokia, kad viena iš pataisų, kurią jau šiandien priėmėme, yra, kad valstybė kartu su šeima solidariai turi rūpintis vaiku, tai reiškia, turi padėti šeimai. Šiandien mes turime tokią situaciją, kad iš esmės yra paliktos vienos šeimos, kurios turi rūpesčių dėl rūpinimosi savo vaikais, bet tikrai nori tą padaryti. Tokiu atveju tiesiog šito į įstatymą neįtrauksim, bet mes turime tas praktines tvarkas įrašyti ir į įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus, koku būdu turi būti užtikrinamos paslaugos. Štai tada, bendradarbiaudama su savivaldybės socialinių paslaugų teikėjais, mama galėtų ramiai išeiti iš savo naktinį būdėjimą ir vaikai turėtų priežiūrą. Mes kaip ir turime problemą ir su socialiniais asistentais dėl Neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo. Mes iš tikrųjų turime labai daug dalykų padaryti praktiniu lygmeniu. Mano nusiteikimas yra viena-reikšmis – turi būti suteikta pagalba šeimoms tinkamai pasirūpinti savo vaikais.

Dabar dėl kalbos. Tai yra visas atskiras 8 straipsnis dėl vaiko teisės individualumo ir jos išsaugojimo. Tai yra neatskiriama vaiko tapatybės dalis ir jinaivalo būti išsaugota.

PIRMININKAS. Dėkoju. Kolegos, ar dabar suteiksime galimybę visiems paklausti, kadangi laikas jau eina į pabaigą, ar suteiksime tik kolegai R. Žemaitaičiui ir galbūt dar N. Puteikiui? (*Balsai salėje*) Kaip? (*Balsai salėje*)

Gerai. Tai suteikiame žodį kolegai R. Žemaitaičiui ir baigia N. Puteikis. Prašom.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ačiū, gerbiamas posėdžio pirmininke. Iš tikrųjų mane stebina jūsų džiaugsmas, nes jūs labai džiaugiatės, kad čia Seimas kažką padarė, nors 26 metai yra tas pats reguliavimas, ta pati atsakomybė, ta pati struktūra ir visa kita, tiktai nebuvo vieno tokio mažo akcento – požiūrio. Ir man šiandien kitas šokas – labai nustebino tai, kad mes, pradėdami Seimo plenarinį posėdį posėdžių salėje, pagerbėme mirusius 22 vaikus. Bet mes negerbiame mirusių motinų, mirusių vaikų, užmuštų motinų, moterų ir vyrų. Tai čia yra vienas dalykas, kad Seimas apskritai pažemina bet ką, ką gali, tik savo politiniais tikslais išsikelia. Tai jūs darote šiandien ir tai yra labai akivaizdu.

Bet, mano kolege, klausimas yra dėl jūsų įstatymo projekto. Aš, kaip teisininkas, skaitau vieną tokią pastraipą, kuri labai įdomi yra: „Žemina žmogaus garbę ir orumą, trukdo jo raidai“ ir panašiai, ir panašiai. Čia yra prie sąvokų, dėl ko bus pagrindas atimti vaiką. Gal jūs tiesiog dabar nežinote, kadangi jūs labai turtingai gyvenate ir pasiturinti esate Seimo narė, o gal žinote, kad 27 % Lietuvoje šeimų vaikus rengia būtent iš tų padėvėtų drabužių parduotuvėlių ir iš turgų?

PIRMININKAS. Kolega!

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Tai mano klausimas yra: ar dabar ta gyvybė, sveikata, raida, garbė ir orumas nebus pagrindas atimti vaiką ir sakyti, kad tu, deja, vaike, neoriai atėjai į mokyklą arba į darželį?

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Aš suprantu, iš tikrųjų mokausi tų politinio žaidimo taisyklių, kad kartais yra daromi ne klausimai, o komentarai, kuriais siekiama užsidirbti taškų. Man labai gaila, kad aš tai girdžiu.

Taip, noriu pasakyti, kad per tuos 26 metus iš tikrųjų nebuvo jokio normalaus dėmesio vaiko teisių apsaugos politikai nuo apsaugos nuo smurto iki socialinių paslaugų teikimo, iki šeimų globėjimo iš atskirties ir skurdo. Tai yra vienas iš tų darbų, kuris turi būti padarytas, jeigu norime, kad šita sistema veiktų.

Kalbant apie mano turtingą gyvenimą, tai viešojoje deklaracijoje galite matyti paskolas. Iš tikrųjų turbūt nelabai logiška apie tai kalbėti ir taip, mes savo vaikui taip pat pirkome kažkada drabužėlius iš tokių parduotuvių. Manau, kad iš tikrųjų tas ir yra svarbu, mes rūpinomės juo. Ir tos šeimos, kurios rūpinasi savo vaikais ir neatlieka... Nepriežiūra nėra skurdas, mes turime padėti šeimoms įveikti skurdą, bet sakyti, kad šeima neprižiūri savo vaiko todėl, kad turi nupirkti dėvėtą drabužėlį ir tvarkingai išskalbę juo vaiką aprengti, na, tiesiog... Žinote, jūs, kaip teisininkas, turėtume būti aukščiau tokių komentarų. (*Balsai salėje*)

PIRMININKAS. Dėkoju. (*Plojimai*) Prašom nediskutuoti iš salės! Paskutinis, kaip tariamės, klausia kolega N. Puteikis. Prašom.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Aš norėjau jūsų paklausti dėl socialinės rūpybos skyrių, nes čia dabar salę apėmęs, manyčiau, nepagrįstas entuziazmas po tokio vienbalsio balsavimo, kuriam aš pritariu, bet pradinė priežastis, dėl ko atsiranda smurtas prieš vaikus, yra skurdas... (*Balsai salėje*) Už tai yra atsakingi socialinės rūpybos skyriai. Mes turime labai aiškų pavyzdį Šiauliuose, Šiaulių mieste, kur Socialinės rūpybos skyriaus vedėja, gaudama iš valstybės algą, kad padėtų išspręsti, išvesti iš skurdo konkrečią šeimą, elgiasi priešingai. Maža to, Šiauliuose išrinktiems Seimo nariams aiškina, kad konkreči šeimai gavo visą valstybės paramą, nors iš tikrųjų viskas yra priešingai. Yra serganti mama su sergančia nepilnamete, Šiaulių miesto savivaldybės administracija šturkščiausiu būdu išmetė, meta iš socialinio būsto. A. Butkevičiaus Vyriausybė, kai užkėlė nuomos kainas socialinių būstų...

PIRMININKAS. Kolega, laikas!

N. PUTEIKIS (LVŽSF). ...apie tai rašė labai gerą straipsnį A. Anušauskas.

PIRMININKAS. Kolega, klauskite, nes jau laikas baigėsi.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). ...valstybė skurstantiems didina nuomos kainas, o Socialinės rūpybos skyriuje...

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Mes turbūt visi labai gerai žinome iš tikrųjų, kad tiek, kiek Lietuvoje yra skurstančių žmonių, kiek Lietuvoje yra skurstančių šeimų, yra visiškai nepateisinama. Tai, ką jūs dabar kalbate apie socialinės rūpybos skyrius, tą gerai iliustruoja faktas, kad sugebėjo savivaldybė sutaupyti, sutaupyti 147 mln. eurų, skirtų socialinėms reikmėms. Vienas dar iš argumentų, kodėl vis dėlto negalima priskirti kai kurių funkcijų savivaldybėms, kodėl vis dėlto kai kuriuos dalykus turi valstybė, valstybė paimti ant savo pečių ir savivaldybės, kad turės bendradarbiauti. Tai tikrai aš labai tikiuosi, kad nereikės dėl tam tikrų dalykų įstatymais įpareigoti, kad vis dėlto bendradarbiaudami su Savivaldybių asociacija mes galėsime susitarti, kad jeigu štai yra atsakingi už konkrečią šeimą konkretūs savivaldybės darbuotojai ir patikrinus šeimos gyvenimo sąlygas matyti, kad jie gyvena žemiau skurdo ribos ir dėl savivaldybės kaltės negali užtikrinti savo vaikų tinkamos priežiūros, atitinkamai jiems ir bus taikoma atsakomybė – savivaldybės darbuotojams.

PIRMININKAS. Dėkoju pranešėjai. Gerbiamieji kolegos, dabar pasisakome, kas už, kas prieš už visą pateiktą įstatymo projektą. (*Balsai salėje*) Kadangi nematau pasisakančiųjų prieš, gal būtų galima sutarti bendru sutarimu dėl visų įstatymų projektų, kurie buvo pateikti, dėl septynių? (*Balsai salėje*) Už visą paketą – galima taip sutarti ir balsuoti?

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Gal galime?

PIRMININKAS. Prašome, aš kaip suprantu, už visus įstatymų projektus galima vienu balsavimu balsuoti. Prašome, kas už visus septynis pateiktus? Jūs jau baigėte, taip. Prašome balsuoti.

96 balsai už ir 1 susilaikė. Po pateikimo įstatymų projektams yra pritarta. Dabar reikėtų sutarti, kurie komitetai svarstys įstatymų projektus. Dėl Nr. XIII-354 įstatymo projekto yra siūlymi tokie komitetai: pagrindinis – Socialinių reikalų ir darbo komitetas, papildomi – Teisės ir teisėtvarkos komitetas, Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas ir Žmogaus teisių komitetas. Ar galime pritarti? Prašome, kolega, per šoninį mikrofoną. A. Sysas.

A. SYSAS (LSDPF). Ačiū, pirmininke. Gerbiamieji kolegos, aš noriu atkreipti dėmesį, mes lipame ant to paties grėbliu. Jau mes dabar turėjome problemų, kai dėl keturių įstatymų paskiriate pagrindinį komitetą vieną, o dėl keturių paskiriate kitą. Pasakykite man, kaip tada tiems komitetais dirbti, kai jie posėdžiauja vienu metu ir turi sulaukti kito komiteto išvadų? Jeigu tai yra pa-

ketas įstatymų, tai skirkite vieną komitetą pagrindiniu, tai tada komitetas gali normaliai dirbti, nes jeigu keli įstatymai atiduodami kitam, aš suprantu, kad Civilinio proceso kodeksas yra teisės... bet tai yra paketas. Arba išskirkime tuos įstatymus, kad tai būtų atskiri įstatymai. Na, mes susidūrėme jau dabar, kai mes laukėme vieni kitų, darėme visiškai nenormalius posėdžius ir toliau mes darome. Mūsų darbotvarkė. Irgi dar panašūs dalykai įtraukti į darbotvarkę, kai nėra pagrindinio išvadų, mes nutarėme svarstyti jau posėdžių salėje papildomų komitetų išvadas dėl atskirų projektų, todėl siūlau skirti vieną pagrindinį, o dėl kitų tegul būna papildomi. Aš manau, nė vienas komitetas neignoruos papildomo komiteto nuomonės. *(Balsai salėje)*

PIRMININKAS. Taip, dėkoju. Kolege, prašome. Kolegė D. Šakalienė.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Dėkoju kolegai A. Sysui, iš tikrųjų pritariu, kad tikrai turi būti paskirtas vienas pagrindinis dėl viso įstatymų paketo ir vienareikšmiškai siūlau, kad tai būtų Žmogaus teisių komitetas.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Nu jė!

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Vaiko teisių klausimai ir yra žmogaus teisių klausimo dalis.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Kuo čia...

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Mūsų parlamentas skiriasi nuo visų kitų Europos Sąjungos parlamentų, kai mes vaiko teisių klausimus, moterų teisių ir taip toliau kažkodėl svarstome per socialinių paslaugų prizmę. Socialinių reikalų komitetas pateiks savo papildomą nuomonę, kuri bus labai svarbi, bet Vaiko teisių įstatymas turi eiti Žmogaus teisių komitete.

PIRMININKAS. Dėkoju kolegei. *(Balsai salėje)* Yra du pasiūlymai. Vienas... Atsiprašau, prašome per šoninį mikrofoną. Kuris pirmas? Prašome, R. J. Dagys.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, visa pagarba Žmogaus teisių komitetui. Vaiko teisių visa apsaugos sistema, visa sistema, pabrėžiu, yra Socialinių reikalų ir darbo ministerijos ir šio komiteto priežiūros sistema, tai yra daug dalykų, ir socialiniai darbuotojai, ir jų atlyginimai, ir visos tarnybos, ir taip toliau, kurios yra susijusios su vientisa sistema. Manau, tai yra pagrindinė funkcija, visą laiką buvo Socialinių reikalų komiteto ir, kaip rodo ir va tie svarstymo atvejai, kaip tik šitame komitete greičiau randamas sutarimas, o Žmogaus teisių komitetas neįsigilina į tuos dalykus taip. Juo labiau kad čia šiuo atveju Teisės komitetas turi dar didesnę galią, šiuo atveju turėtų didesnių pretenzijų į šią įstatymą, remdamasis mūsų Statutu. Todėl siūlau Socialinių reikalų komitetą daryti pagrindiniu, kaip jis buvo ir anksčiau ir kodėl atsirado šitas kompromisinis sprendimas grįžus iš Vyriausybės. *(Balsai salėje)*

PIRMININKAS. Dėkoju kolegai. Iš tiesų kitų noriu klausti, ar jūs dar turite papildomų kokių siūlymų ir dėl kitų komitetų, ar galime apsiriboti šiais dviem komitetais, kurie buvo įvardinti? Jei-gu šiais dviem komitetais, tai aš tiesiog siūlau alternatyvų balsavimą ir tokiu būdu apsispręsimė, kuris komitetas bus pagrindinis. Prašome, P. Gražulis dar nori.

P. GRAŽULIS (TTF). Gerbiamasis posėdžio pirmininke, vieną sakinį. Iš tikrųjų ir mūsų frakcija Teisės ir teisėtvarkos komitete net neturi atstovų, Socialinių reikalų komitete yra, mes taip pat norime įsigilinti į šią nagrinėjimo eigą, todėl prašytume, kaip ir gerbiamasis A. Sysas prašo, kad būtų pagrindinis komitetas vis dėlto Socialinių reikalų.

PIRMININKAS. Ačiū. Jau kartoju. Iš tiesų prašau nutraukti tuo klausimu siūlymus ir prašau balsuoti alternatyviai. Kas už Socialinių reikalų ir darbo komitetą, balsuoja už, kas balsuoja už Žmogaus teisių komitetą, balsuoja prieš. Prašome. *(Šurmulys salėje)*

Nutraukiam balsavimą, kadangi girdžiu diskusijas. Dėl komiteto, kuris bus pagrindinis komitetas. Jei-gu balsuojate už, tai bus pagrindinis komitetas Socialinių reikalų ir darbo komitetas, jei-gu balsuosite prieš, tai bus pagrindinis komitetas Žmogaus teisių komitetas. Prašome dar kartą balsuoti. *(Balsai salėje)*

Ačiū. Pagrindinis komitetas – 58 balsai – Socialinių reikalų ir darbo komitetas, 37 balsus surinko Žmogaus teisių komitetas. Tai pagrindinis komitetas yra Socialinių reikalų ir darbo komitetas, o kiti komitetai gali būti papildomi. Tai yra Teisės ir teisėtvarkos komitetas, Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas bei Žmogaus teisių komitetas. Sutariame bendru sutarimu? Ačiū. Sutarta bendru sutarimu.

Dabar projektas Nr. XIIIIP-355. Norėčiau išvardinti papildomus. Pagrindinis bus Socialinių reikalų ir darbo komitetas, papildomi – Teisės ir teisėtvarkos komitetas ir Žmogaus teisių komitetas. Man atrodo, kad galima sutarti dėl viso paketo. Sutariame dėl viso paketo, kad pagrindinis yra Socialinių reikalų ir darbo komitetas, o išvardinti komitetai yra papildomi. Svarstysime pava-sario sesijoje. Ačiū.

15.21 val.

Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. XII-2603 1 straipsniu patvirtinto Lietuvos Respublikos darbo kodekso 133 ir 134 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-290(2), Išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-291(2), Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 5, 20, 22, 23 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-292(2), Socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 2, 9, 13, 18, 19, 34 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 19¹ straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-293(2) (svarstymas)

Toliau svarstome 2-3a klausimą – projektą Nr. XIIIIP-290. Pranešėjai: A. Sysas – Socialinių rei-ka-lų ir darbo komitetas bei J. Sabatauskas – Teisės ir teisėtvarkos komitetas. Prašom. A. Sysas.

A. SYSAS (LSDPF). Gerbiamasis pirmininke, gerbiamieji kolegos, aš gal porą žodžių apskritai, ką mes čia dabar darome. Noriu priminti, kad mes turime Statutą ir Statuto 150 straipsnyje aiškiai surašyta, kaip elgiamės, kai svarstome įstatymus.

Pagrindinis įstatymas yra Civilinio proceso kodeksas ir Civilinis kodeksas. Visi šitie, dėl ku-rių dabar mane iškviatė į tribūną, yra lydimieji, papildomi. Dabar pagrindinis komitetas padaro pertrauką, nes dar nori klausymus daryti, o mes išimame iš konteksto kelis įstatymus, kuriuose yra nuostatos, apie kurias diskutuos Teisės ir teisėtvarkos komitetas, ir mes pradedame svarstyti.

Mes darome blogą precedentą, apskritai blogą precedentą mūsų dabartiniame Seime, kad ant tos bangos, nesvarbu, nusižengiame savo duotai konstitucinei priesaikai, kad mes laikysimės Konstitucijos ir įstatymų. Ir ką mes čia laimėsime? Įstatymas įsigalioja 2018 m. sausio 1 d. Nuo to, kad mes šiandien apsvarstysime, nieko nepasikeis. Kodėl mes verčiamės per galvą, užuot dirbė normaliai? Tai vienas dalykas.

Ir manau, kad apskritai šie trys įstatymai neturėtų būti svarstomi, kol neapsvarstyti pagrin-diniai du įstatymai. Labai gaila, kad Seniūnų sueigoje šitas klausimas nebuvo svarstomas, nes vėlgi perskaitėme Statutą labai keistai – jeigu įrašėme į darbotvarę, tai būtina turime svarstyti. Bet jeigu pagrindinis komitetas neapsvarstė, tai ką mes galime svarstyti? Taip, šituos lydimuosius mes apsvarstėme, mes netgi apsvarstėme avansu Vyriausybės išvadą, kurios nematėme. Čia irgi nonsensas toks mūsų įstatymų leidybos. Aš manau, mes pradedame nuo blogų pavyzdžių. Ir no-riau pasakyti, mes jau padarėme vieną blyną, labai stipriai pridedusį, darbo apmokėjimo...

PIRMININKAS. Gerbiamasis kolega, prašom į temą.

A. SYSAS (LSDPF). Aš pirmiausia noriu pasakyti, už ką mes balsuosime. Manau, kad Seimo nariai turi žinoti, kokioje mes čia nevisiškai statutinėje situacijoje esame ir ką mes darysime. Aš siūlau daryti pertrauką, kol nėra pagrindinių įstatymų, ir nesvarstyti.

PIRMININKAS. Jūs, kaip komiteto pirmininkas, turite visą teisę siūlyti pertrauką iki kito posėdžio.

A. SYSAS (LSDPF). Aš tai ir siūlau, nes pagrindinis komitetas nesvarstė dviejų pagrindinių įstatymų.

PIRMININKAS. Ačiū. Kolega R. Žemaitaitis nori pastabą.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Gerbiamasis posėdžio pirmininke, ačiū dar sykį. Seniūnų sueigoje kas buvo, aš tą patį ir sakiau, tik mes turime bėdą, kad valdybos buvo sudaryta, ir iš tikrųjų pagal Statutą, ką valdyba sudaro, nelabai galima. Algi, mano žodžiai, ką tu kalbėjai, aš lygiai tą patį pa-sakiau, kad mes darome visiškai absurdišką dalyką, kada svarstome, bandome pateikimą svar-styti, kada nėra išnagrinėti kiti. Aš tikrai pritarčiau, ką siūlo kolega, pertraukai. Mano tokia pati mintis buvo ir Seniūnų sueigoje, kad stabdytume šitą chaosą ir galų gale, kol nėra svarstoma, kitų nenagrinėtume. Tai čia būtų pats idealiausias dalykas. Mielieji mano, mes vėl užlipsime ant grėb-

lio, kaip užlipome prieš tris savaites. Analogišką situaciją turėsime. Jeigu norite dar penkių neeilinių sesijų, galime daryti.

PIRMININKAS. Dėkoju gerbiamajam kolegai. Prašom, kolegė M. Navickienė.

M. NAVICKIENĖ (TS-LKDF). Labai ačiū, pirmininke. Aš turiu kitą nuomonę negu Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkas A. Sysas. Aš manau, kad šitie įstatymų projektai, šitas paketas, kuris buvo pateiktas Lietuvos Respublikos Prezidentės, yra jau kitos stadijos, svarstymo stadijos. Vadinasi, komitetuose dalys įstatymo projektų... Jau yra išvados dėl tų, ką mes šiandien matome darbotvarkėje. Todėl labai prašau Seimo narių nestabdyti gerų Prezidentės iniciatyvų, nes yra darbai, kurie turi eiti į priekį ir judėti į priekį. Labai ačiū.

PIRMININKAS. Dėkoju gerbiamajai kolegei. Prašom, kolega M. Majauskas.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Dėkoju pirmininkui. Tik noriu atkreipti dėmesį, kad iš tiesų yra labai rimtų pataisų, kurios rengtos profesionalų ne vienus metus, svarstytos komitetuose. Ir mes vėl savo sprendimus stabdome, kaišiojame pagalius į ratus. Tikrai kviečiu to nedaryti. Vieną kartą skaudžiai pasimokėme, tą darydami prieš kelis mėnesius. Labai kviečiu neužlipti dar kartą ant šito grėblio ir po to vėl gailėtis. Kviečiu pradėti svarstymą. Galėsime padaryti priėmimą kartu su kitais įstatymais, bet nestabdykime dabar šio proceso.

PIRMININKAS. Dėkoju, kolega. Iš tiesų jau kartojamės ir gal... Prašom, dar kartą R. Žemaitaitis, ir baigiame šiuo klausimu diskusijas per šoninį mikrofoną.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Naudodamasis proga frakcijos vardu prašau pertraukos iki kito posėdžio, iki pavasario, vasaros sesijos.

PIRMININKAS. Kolega A. Kubilius. Prašom. Jūs paskutinis.

A. KUBILIUS (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, šitie įstatymai iš tikrųjų yra svarstomi jau atskirai. Ir dėl daugelio įstatymų yra gautos visos komitetų išvados. Yra du ar trys įstatymai, dėl kurių nėra gauta išvadų. Aš dėl tų, dėl kurių gautos visos išvados, siūlau padaryti pusės valandos pertrauką, kad socialdemokratai nusiramintų, ir po to mes galėtume tuos įstatymus svarstyti. O dėl likusių, dėl kurių nėra komitetų išvadų, tai savaime suprantama, kad jie toliau nesvarstomi ir daroma, kaip ir siūlė R. Žemaitaitis, pertrauka iki pavasario sesijos. Dabar siūlau padaryti pusės valandos pertrauką dėl tų įstatymų projektų, dėl kurių yra gautos visos komitetų išvados.

PIRMININKAS. Dėkoju, gerbiamasis kolega. Kadangi pirmas siūlymas buvo komiteto pirmininko A. Syso, kaip komiteto pirmininko, jis siūlė dėl visų įstatymų projektų daryti pertrauką iki kito posėdžio. (*Triukšmas salėje*) Prašom. Dar kartą A. Kubilius.

A. KUBILIUS (TS-LKDF). Komiteto pirmininkas neturi teisės siūlyti tokių pertraukų. Tai gali daryti frakcija. Prašau frakcijos seniūną atsistoti ir pasakyti, kad socialdemokratai nori, kad šitų įstatymų dabar nebūtų svarstoma.

PIRMININKAS. Dėkoju, gerbiamasis kolega. Iš tiesų komiteto pirmininkas turi tokią teisę, pagrindinio komiteto reikalavimu. Šiuo atveju pagrindinis komitetas, turėčiau atsiklausti A. Syso, ar tokį reikalavimą yra išsakęs? Prašom. Jeigu jūs atsiimsite, tada mes balsuosime dėl R. Žemaitaičio pasiūlymo. Prašom.

A. SYSAS (LSDPF). Gerbiamasis pirmininke, aš tik iškėliau problemą, kad mes suprastume, kur mes dalyvaujame. Todėl aš atsiimu savo pasiūlymą. Yra frakcijos siūlymas, Teisės ir teisėtvarcos, ir balsuokime.

PIRMININKAS. Dėkoju komiteto pirmininkui. Frakcijos „Tvarka ir teisingumas“ vardu paprašyta pertraukos dėl visų įstatymų projektų.

Prašome balsuoti. Kas už tai, kad būtų padaryta svarstymo pertrauka dėl šitų keturių išvardintų įstatymų projektų iki kito posėdžio? Prašom, balsuojate.

Dėkoju, gerbiamieji kolegos. Už balsavo 34, prieš – 30, susilaikė 30. Taigi pertraukai yra priarta iki kito posėdžio. (*Balsai salėje*)

Kadangi opozicinė frakcija prašė, užtenka vieno penktadalio balsų. Toliau. Prašom. Kas? Replikų dėl balsavimo yra? Prašom, kolega.

M. NAVICKIENĖ (TS-LKDF). Aš tik norėjau pasakyti, kad įstatymo projekto teikėjai dėl Vaiko teisių apsaugos įstatymo, t. y. D. Šakalienė ir aš, taip pat ją palaikydama, pakartojau, kad Vaiko teisių apsaugos įstatymo paketas, kurį mes pateikėme, mes sakėme, kad gali eiti iš paskos Prezi-

dentės pateiktų pataisų ir prisitaikyti prie jos siūlytų formuluočių. O Seimas dabar pasirinko tokį kelią, kad mes vėl dar vieną kartą stabdome procesą tam, kad galėtume užtempti laiko. Ir tą procesą vertinu labai neigiamai.

PIRMININKAS. Ačiū už jūsų nuomonę. Taip, prašom dar, kolega M. Majauskas.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Iš tikrųjų kadangi esu vienas iš tų pataisų teikėjų, mano pataisos buvo sugrupuotos kartu su Prezidentės pataisomis, ir čia dabar buvo balsuota vis dėlto jas atidėti, tai aš tikrai su apgailestavimu žiūriu į valdančiąją daugumą ir klašiu, na, gerbiamieji, kur jūsų lyderystė? Kur jūsų sprendimai? Ko jūs čia norite pasiekti, ką jūs norite padaryti? Nes labai akivaizdu, kad jūs nieko nenorite priimti, jokių sprendimų, jokių pokyčių ir jūs tiesiog norite daryti pertraukas. Daug dienų mes darome neeilines Seimo posėdžių sesijas ir panašu, kad ir vėl dar vieną reiks daryti.

PIRMININKAS. Dėkojame gerbiamajam kolegai už jo nuomonę. Kadangi praėjo jau trys valandos dėl... (*Balsai salėje*) Taip, atsiprašau. Prašom. Seimo Pirmininko pirmoji pavaduotoja R. Baškienė. Prašom.

R. BAŠKIENĖ (LVŽSF). Ačiū. Negaliu nesureaguoti į jaunojo kolegos pastebėjimus. Valdančioji dauguma. Tai iš tikrųjų reikia pasižiūrėti balsavimo rezultatus, vienas dalykas.

Antras dalykas. Reikia atsiminti Statuto nuostatas, kiek užtenka balsų, kad būtų padaryta pertrauka, jeigu to prašo opozicinė frakcija. Tiesiog teisingumo dėlei.

15.32 val.

Baudžiamojo proceso kodekso 186, 280 ir 283 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-330(2) (svarstymas ir priėmimas)

PIRMININKAS. Dėkojame. Gerbiamieji kolegos, buvo pristatytas 1-3 klausimas – projektas Nr. XIIIIP-330 (neįžiūriu, taip?) dėl Baudžiamojo proceso kodekso. Trijų valandų pertrauka jau praėjo. Prašom, kas galite pristatyti? Pagrindinio komiteto, Teisės ir teisėtvarkos komiteto, pirmininkas J. Sabatauskas. Prašom jus, prašom jus į tribūną.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Sveikinu su pirmu posėdžiu, kuriam jūs pirmininkaujate. Manychiau, tikrai gerai sekasi.

Gerbiami kolegos, Teisės ir teisėtvarkos komitetas pertraukos metu svarstė Baudžiamojo proceso kodekso 186, 280 ir 283 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą. Kaip matėte, komiteto nariai grįžo į plenarinį posėdį pavėlavę, mums nepakako tų 40 minučių, tiksliau, 35 minučių, nes realiai prasidėjo truputį vėliau – nuo šitos salės iki kitos reikia nueiti.

Komitetas atsižvelgė į daugelį Teisės departamento pastabų, atitinkamai tobulino projekto tiek 1, tiek 2, tiek 3, netgi 4 straipsnius. Ir taip pat komitetas priėmė tokį sprendimą: komitetas pritarė patobulintam projektui ir komitetas mano, kad per baudžiamąjį procesą turi būti vienodai apklausiami visi nepilnamečiai, ne tik nukentėję ir liudytojai, bet ir įtariamieji, kaltinamieji, nes jie visi yra vaikai. Todėl ateityje reikia taisyti Baudžiamojo proceso kodekso 188 straipsnio 5 dalį, 272 straipsnio 4 dalį, o gal dar ir kitus Baudžiamojo proceso kodekso straipsnius, nes dėl ypatingos skubos komitetas neturėjo galimybių šiuo metu įvertinti visų nesuderintų Baudžiamojo proceso kodekso straipsnių. Už tokį sprendimą balsavo septyni komiteto nariai. Vadinasi, iš esmės žiūrint sistemiškai, mes turėtume pataisyti mažiausiai dar du straipsnius, tai dėl įtariamųjų ir kaltinamųjų nepilnamečių, arba vaikų apklausos ypatumų, kurie šiandien numato jau kitokį reguliavimą, negu būtų Prezidentės pateiktame projekte. Tai tiek. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame komiteto pirmininkui. Kadangi diskusijose nėra užsirašiusiųjų, kas už tai, kad būtų įstatymo projektui pritarta po svarstymo? Prašom balsuoti.

Ačiū gerbiemiems kolegoms. Užsiregistravo 98, balsavo 98: už – 98, prieš ir susilaikiusiųjų nėra. Prašom Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininką J. Sabatauską prie šoninio mikrofono.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Gerbiamieji kolegos, kad ir kaip būtų gaila, tačiau matau... Iš to, kokį komitetas sprendimą priėmė ir pateikė jums, matome, dar reikia taisyti mažiausiai du straipsnius. Aš manau, kad priėmimo šiandien mes tikrai daryti negalime. Ką reiškia pataisysime vėliau? Šiandien priimame, o poryt registruojame kitą įstatymo projektą?

Tai kur čia dabar pozityvi teisėkūra? Tai mes imituojam tada darbą, papildomai registruojame po dešimt projektų tam pačiam klausimui spręsti, užuot sėstume ir iš karto padarytume. (*Balsai salėje*)

PIRMININKAS. Gerbiamieji kolegos, turime apsispręsti čia, Seime, ar balsuojame už ypatingą skubą ir priimame įstatymą, ar tęsiame priėmimo procedūrą, ar stabdome? Tai kas? Bus alternatyvus balsavimas. Kas už tai, kad tęstume priėmimo procedūrą, balsuoja už, kas prieš priėmimo procedūros tęsimą, balsuoja prieš. Prašom balsuoti.

Ačiū. Užsiregistravo 98, balsavo 82 Seimo nariai. Už tai, kad tęstume priėmimo procedūrą, balsavo 43, prieš – 39. Priėmimo procedūrą tęsime. Prašom prie šoninio mikrofono. Kolega A. Sysas.

A. SYSAS (LSDPF). Ačiū, pirmininke. Suprantu, kad Seimas gali daryti ką nori, sprendimai yra tokie, todėl frakcijos vardu aš kreipiuosi į Etikos komisiją, kad vieną kartą atsakytų į klausimą. Jeigu pagrindinis komitetas neapsvarstė įstatymo ir akivaizdžiai teisininkai mato, kad reikia taisyti straipsnius, o mes kaip buldozeriu važiuojame toliau, ar tai neprieštarauja mūsų Statutui? Todėl frakcijos prašymas Etikos komisijai.

PIRMININKAS. Ačiū. Jūsų prašymas yra užfiksuotas. Kolega P. Gražulis. Prašom.

P. GRAŽULIS (TTF). Mes, „Tvarkos ir teisingumo“ frakcija, prašome pertraukos iki kito posėdžio ir per tą laiką tikrai apsvaistys visus įstatymus visi pagrindiniai komitetai ir pateiks išvadą.

PIRMININKAS. Dėkojame kolegai P. Gražuliui. Prašymas yra teisėtas. Prašome balsuoti dėl pertraukos iki kito posėdžio dėl šio įstatymo priėmimo. (*Balsai salėje*) Dėkoju kolegoms.

Užsiregistravo 99, balsavo 95: už balsavo 44 (už pertrauką), prieš – 33, susilaikė 18. Pertrauka iki kito posėdžio. Dėkojame.

Replika po balsavimo – kolega J. Sabatauskas. Prašom.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Mielieji kolegos, išgaliojimas yra numatytas 2018 m. sausio 1 d. Kas pasikeis, jeigu kovo 10 mes priimsime šitą įstatymo projektą? Pasikeis labai daug. Mes priimsime kokybišką įstatymo projektą, o ne pusiau luptą, pusiau skustą. (*Balsai salėje*) Dėl paukščiuko darom. Mes susirinkome, kad užsidėtume paukščiuką – va, va padarėm, ir galėsime girtis visuose socialiniuose tinkluose. (*Balsai salėje*)

15.42 val.

Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo Nr. XI-1425 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-331 (pateikimas)

PIRMININKAS. Dėkojame už nuomonę gerbiamam kolegai. Toliau tęsiame posėdį. Įstatymo projektas Nr. XIII-331. Pranešėjas – kolega M. Majauskas. Ir V. Gailius... Prašom.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, tai dar vienas įstatymo projektas bendro pakeito siekiant užtikrinti saugią vaikystę. Po diskusijų Savižudybių prevencijos komisijoje išgirdome policijos nuogaštavimus, jog daugelis smurto artimoje aplinkoje ikiteisminio tyrimo atvejų yra nutraukiami, ir tokių yra beveik 40 %. Kaip aiškėja, jog smurtautojas dažnai yra paleidžiamas, jis grįžta namo dar ikiteisminio tyrimo metu, daro įtaką aukai, daro įtaką nukentėjusiam, neretai smurtauja toliau ir vėliau auka atsiima savo pareiškimus arba susitaiko, todėl ikiteisminiai tyrimai yra nutraukiami. Buvo generalinio komisaro siūlymas ir prašymas išnagrinėti galimybę įpareigoti prokurorus per 48 valandas labai akivaizdžiais smurto artimoje aplinkoje atvejais kreiptis į teismą dėl kardomosios priemonės skyrimo. Ta kardomoji priemonė turėtų būti apribota dviem konkrečiais atvejais: arba yra suėmimas, arba yra įpareigojimas gyventi skyrium.

Labai kviečiu pritarti po pateikimo ir padiskutuoti apie tai komitetuose.

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjui. Užsiregistravęs klausti vienas Seimo narys – kolega J. Olekas. Prašome, jūs galite klausti.

J. OLEKAS (LSDPF). Ačiū. Gerbiamasis pranešėjau, aš manau, kad visi pratarsime, aš tik noriu pasitikslinti. Čia buvo kuo trumpesnis terminas, o dabar 48 valandų terminas. Tai ar mes čia turime tokį apribojimą, ar?.. Kas čia, vidutinis 48 valandų terminas ar kokį pasirinkote?..

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Baudžiamojo proceso terminas yra, kad galima sulaikyti iki 48 valandų, tai yra maksimalus sulaikymo terminas, todėl ir įpareigojimas yra kreiptis ne vėliau

kaip per 48 valandas. Tai iš esmės smurtautojas gali būti, pakartosiu, labai akivaizdžiais smurto atvejais sulaikomas, bet gali būti sulaikomas ne ilgiau kaip 48 valandoms. Todėl yra įpareigojimas prokurorui per tas 48 valandas kreiptis. Jeigu jis yra sulaikomas ir yra matoma, jog grįžęs namo gali daryti įtaką nukentėjusiems, nukentėjusieji esamoje situacijoje yra priklausomi nuo smurtautojo, gyvena kartu, fiziškai, emociškai ir finansiškai priklausomi, todėl yra siekiama atriboti, užtikrinti gyvenimą skyrium arba užtikrinti sulaikymą. Todėl ir nustatyta ta 48 valandų trukmė.

PIRMININKAS. Dėkojame kolegai M. Majauskui už klausimo pristatymą. Yra norinčių pasakyti už šį įstatymo projektą. Kolega J. Olekas. Prašom.

J. OLEKAS (LSDPF). Aš siūlau pritarti. Kadangi nebuvo prieštaraujančių, negaiškime laiko.

PIRMININKAS. Dėkoju. Ar būtų galima pritarti bendru sutarimu po pateikimo įstatymo projektui? Ačiū. Pritarta bendru sutarimu.

Kitas klausimas. Atsiprašau, dar kuris bus pagrindinis komitetas ir papildomas. Siūlomas pagrindiniu komitetu Žmogaus teisių komitetas, papildomas – Teisės ir teisėtvarkos komitetas. Ar galime pritarti bendru sutarimu? Galim. Ačiū. Pritarta bendru sutarimu.

15.47 val.

Baudžiamojo kodekso 129, 140 ir 163 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-327 (pateikimas)

2-5 klausimas, projektas Nr. XIII-327. Pranešėjas – kolega L. Kasčiūnas. Prašom.

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Labai ačiū, pirmininke. Gerbiamieji, čia dar viena iniciatyva, dar vienas pasiūlymas kovojant su smurtu prieš vaikus, susijęs su Baudžiamuoju kodeksu ir su bausmių griežtinimu.

Baudžiamasis kodeksas numato ir draudžia bet kokią smurtą prieš vaikus ir už tai numato baudžiamąją atsakomybę. Apie tai kalbama 129, 140 ir 163 straipsniuose. Mes iš esmės nusprendėme (trys iniciatoriai), kad turbūt yra visuomenės tam tikra dalis, kuri supranta griežtesnę kalbą, kuri supranta Baudžiamojo kodekso kalbą, ir tai turėtų juos atgrasinti nuo galimo smurto prieš vaikus ir pasiųsti signalą daliai visuomenės, ypač tai visuomenės daliai, kuri nemėgsta laikytis taisyklių, kad už tai gali būti baudžiama griežčiau. Todėl mūsų pasiūlymo esmė yra tokia: 129 straipsnyje numatyta nuostata sugriežtinti baudžiamąją atsakomybę, nustatant, kad asmuo, nužudęs mažametį, baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvylikos iki dvidešimties metų arba laisvės atėmimu iki gyvos galvos. Šiuo metu Baudžiamajame kodekse numatyta, kad yra nuo aštuonerių iki dešimties metų arba laisvės atėmimu iki gyvos galvos.

Baudžiamojo kodekso 140 straipsnį siūloma sugriežtinti: už fizinio skausmo sukėlimą ar nežymų sveikatos sutrikdymą, nustatant, kad tas, kas mušdamas ar kitaip smurtaudamas sukėlė mažamečiui fizinį skausmą arba nežymiai jį sužalojo ar trumpam susargdino, arba šią veiką padarė kankindamas nukentėjusį asmenį, baudžiamas bauda, areštu arba laisvės atėmimu iki trejų metų. Šiuo metu galiojanti nuostata yra dveji metai.

Ir trečia. Sugriežtinama baudžiamoji atsakomybė už piktnaudžiavimą tėvų, globėjų ar rūpintojo arba kitų teisėtų vaiko atstovų teisėmis ir pareigomis besinaudojančių asmenų, kurie fiziškai ar psichiškai gniuždydavo vaiką, palikdami jį ilgą laiką be priežiūros ar panašiai, žiauriai elgdamiesi su vaiku, kad jie būtų baudžiami bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki aštuonerių metų. Šiuo metu numatyta iki penkerių metų. Taigi iš esmės, tikimės, kad tokių bausmių sugriežtinimas labiau atgrasys potencialius smurtautojus nuo smurto prieš vaikus ir piktnaudžiavimo tėvų ar globėjų pareigomis. Taigi iš principo galima sakyti, kad mes šitomis iniciatyvomis siunčiame vieną signalą, t. y. labiau atgrasome nuo smurto prieš vaikus ir siunčiame žinutę visuomenei, kad smurtas yra ir negali būti toleruojamas.

Taigi tokia mūsų pasiūlymo esmė. Tikimės tiesiog pateikimo stadijoje pritarimo, o po to, be abejo, Teisės ir teisėtvarkos komitete diskutuosime plačiau apie tokios iniciatyvos rezultatyvumą. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjui. Jūsų nori klausti šeši Seimo nariai. Klausia E. Pupinis. Ruošiasi R. Žemaitaitis.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Iš tiesų turbūt matėte Teisės departamento prirašytas išvadas, šiek tiek puslapių. Tai norėčiau paklausti, ar nemanote, kad vis dėlto tas balansas turėtų būti atsižvelgiant į Teisės departamento išvadas, nes padarytas nusikaltimas, jeigu per daug neadekvati bausmė, kaip ir suponuoja dar didesnio nusikaltimo darymą, stengiantis nuslėpti pirminio nusikaltimo požymius? Ar nemanote, kad vis dėlto reikėtų galbūt atsižvelgti į Teisės departamento išvadas ir pabandyti subalansuoti?

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Tai žiūrėkit, aš esu tikras, kad mes po pateikimo, kai diskutuosime komitete, tikrai galėsime atsižvelgti į tas nuostatas ir tikrai yra gerų pasiūlymų. Be abejo, tokios iniciatyvos visą laiką keičia bendrą tokių dalykų kaip kodeksai tvarką. Natūralu, kyla įvairių dilemų ir visa kita. Tai aš visiškai sutikdamas, kad ten yra gerų argumentų, siūlau tiesiog žengti pirmą žingsnį ir po to viską gražiai įvertinus sukurti tokią architektūrą, nes iš tikrųjų, jeigu mes kalbame apie vaikus, apie mažamečius, didesnių bausmių, griežtesnių bausmių už smurtą prieš juos skyrimas, aš manau, veikia kaip tam tikras atgrasymo instrumentas.

PIRMININKAS. Ačiū. Toliau klausia R. Žemaitaitis. Ruošiasi K. Starkevičius.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Gerbiamas kolega Laurynai, aš žiūriu, kas pasirašėt. Aš suprantu, nėra tarp jūsų nė vieno teisininko arba nežinote Baudžiamojo kodekso sudėties. Tai mano toks klausimas yra: ar jums neatrodo, kad mes dabar turėtume dėl kiekvieno tokio nusikaltimo, ar tai bus prieš mažamečius, ar prieš gyvūnus, kada prieš ketverius metus buvo išprotėjimas – baudžiamosios atsakomybės didinimas, skirtingais straipsniais ir skirtingais dalykais daryti? Nejaugi jums atrodo, kad teismas, teisėjai, kurie formuoja praktiką, kurie priima sprendimus, tiek yra nelogiški, nemąstantys žmonės, nemąstančios būtybės, kad jie negali parinkti bausmės? Aš manau, kad aštuoneri metai tai yra pakankamai daug ir aštuoneri metai už labai sunkų nusikaltimą gali būti.

Dabar pati baudžiamoji atsakomybė. Jūs galvojate, kad tokių išvengsim? Pavyzdį aš jums duodu: nuo sausio 1 dienos įsigaliojo Nusizengimų kodeksas, kuris numato, kad jei vairuojama išgėrus, esant vidutiniam girtumui, – kalėjimas. Kiek žmonių važiavo, tiek važiuoja, kiek žmonių yra paimta ir panašiai. Ar galvojate, kad...

PIRMININKAS. Kolega, laikas!

R. ŽEMAITAITIS (TTF). ...bausmė atgrasys nuo daromo nusikaltimo?

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Pirmiausia aš nelyginčiau gyvūnų su vaikais. Tai vienas aspektas. O kitas aspektas. Aš suprantu, kad bausmių neišvengiamumas yra esminis momentas kovojant su nusikalstamumu, bet bausmių dydis irgi gali prisidėti prie to. Jūsų pavyzdys su Eismo taisyklių pažeidimais. Tarkime, 2006 metais keliuose žūdavo maždaug 700 žmonių per metus. Po to buvo sugriežtintos bausmės už Kelių eismo taisyklių pažeidimus ir 2011–2012 metais mes turėjome tik po 300 žmonių, žuvusių keliuose.

Tai ką aš šiuo atveju noriu pasakyti? Kad efektas yra. Galbūt ne tik bausmių didinimo efektas, bet galbūt yra ir kitų instrumentų dalykai ar ne? Ir socialinė reklama, ir visa kita. Todėl yra pavyzdžių, kurie rodo, kad bausmių didinimas gali atgrasinti nuo tam tikros veiklos. Aišku, suprasdamas, kad tai turėtų būti kompleksinis, didesnis poveikslas, pabandyčiau... Čia būtų mano atsakymas.

PIRMININKAS. Ačiū. Klausia K. Starkevičius. Ruošiasi J. Sabatauskas. Prašom.

K. STARKEVIČIUS (TS-LKDF). Ar negalvojat, kai mes po pateikimo svarstysime ir grįšime vis dėlto ne prie tokių didelių bausmių, kaip jūs dabar numatėte, nes vis dėlto jau pirmoji dalis įstatymo yra priimta ir aiškus signalas duotas, kad smurtauti prieš vaikus negalima. O šiuo atveju 2008 metais aš dirbau prie to įstatymo dėl kelių pažeidimų, tai kaip tik pagrindinė priemonė ir tikslas buvo prevencija ir tokiu būdu pasiekėm tų gerų rezultatų. Ne tiek, kiek bausmės, bet būtent prevencija. Tai gal čia daugiau turim akcentuoti.

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Gerbiamas Kazy, aš su jumis visiškai... Jums pritariu, kad prevencija ir sisteminės priemonės yra numeris vienas, bet yra tam tikra dalis visuomenės, kuriai turbūt reikia pasakyti, kad už tam tikras veikas tu gali gauti tiek metų kalėjimo. Tai atgrasins juos nuo tų veikų. Tai tam tikra prasme aš siūlyčiau neatsisakyti šitos idėjos, nes kai kam reikia siųsti stiprias

žinutes, tam tikrai visuomenės daliai, kuri turbūt didelių sveiko proto kriterijų neturi. Tokia visuomenės dalis dar yra, deja, ir dažnai su jais reikia kalbėtis tokia kalba. Aš tikiu, kad yra... Mes dėl to ir didinam už korupcinius nusikaltimus finansines bausmes, už visus kitus dalykus, už nelegalias statybas tikėdamiesi, kad tai vis dėlto ims ir atgrasins. Sutinku su tuo, kad prevencija yra svarbiausia, šalia to reikėtų turėti ir Baudžiamojo kodekso stipresnę reglamentavimą.

PIRMININKAS. Dėkojame. Toliau klausia J. Sabatauskas. Ruošiasi kolega J. Olekas. Prašom.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Gerbiamas kolega, jūs išskiriat ir taip šiame straipsnyje išskirtą, tiesa, iš kitų 13 kvalifikuojamųjų požymių. Ir šiandien už mažamečio nužudymą maksimali bausmė gali būti arba 20 metų, arba iki gyvos galvos įkalinimas. Tas, kuris nužudė mažąjį Matuką, sužinojęs, kas jam gresia, buvo šokiruotas. Tai reiškia, gal reikia šviesti visuomenę ir sakyti, štai, jeigu mes norime prevenciškai atbaidyti nuo to, bet aš abejoju, ar tai paveiktų. Vienas dalykas.

Jūs dabar išskiriate atskiru straipsniu, tai yra į atskirą straipsnio dalį, ir didinate apatinę ribą. Dvejais metais padidinate vadinamąją medianą. Vadinasi, gali paprastai gauti ne 14 metų...

PIRMININKAS. Kolega, laikas!

J. SABATAUSKAS (LSDPF). ...o 16. Tai mano klausimas ir yra: ar ne geriau aiškinti visuomenei, negu išskirti į atskiras dalis ir galbūt didinti savo įstatymų projektų statistiką? Ačiū.

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Vėlgi suprasdamas, kaip ir atsakiau gerbiamam K. Starkevičiui, kad aiškinimas, be abejo, irgi yra labai svarbi funkcija, tiesiog pasakysiu, kad yra tam tikrų lūžinių momentų visuomenėje, kuri turėtų pereit galbūt į kitą suvokimo lygį, ir dėl to suvokimo, ypač smurto prieš mažamečius ir smurto prieš vaikus, reikėtų pagalvoti ir apie išskyrimą ir Baudžiamajame kodekse, kuris iš esmės ir simbolizuotų tą lūžį. Aš labai neišgyvenčiau dėl to, kad mes išskiriam tą nuostatą.

Suvokiu tai, kad einant tuo teisiniu keliu reikės labai rimtai padirbėti prie viso Baudžiamojo kodekso harmonizavimo, nes iš tikrųjų tai truputėlį, sakykim taip, išskiria iš jau dabar kvalifikuojamųjų požymių ir panašiai. Suprantu, kad darbo komitetui tikrai nemažai turėtų būti, bet iš principo aš vis tiek manau, kad dėl to momento norint lūžio – ir sąmonės lūžio, ir mąstymo lūžio – tokios priemonės, tokios iniciatyvos yra reikalingos.

PIRMININKAS. Dėkoju kolegai. Ir toliau klausia J. Olekas. Ruošiasi paskutinis klausiti S. Gentvilas. Prašom, Juozai.

J. OLEKAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Gerbiamas pranešėjau, ačiū už iniciatyvą, bet galbūt būtų buvę geriau, kad jūs su teisininkais būtumėt pirma apsvarstę, nes čia mus statote į tokią nepatogią padėtį. Visi mes susirūpinę dėl vaikų žūčių ir kaip jų išvengti, daug kas kalbam apie prevenciją, sąlygų sudarymą, bet jūs išskiriate čia, Baudžiamajame kodekse.

Ar jūs turite informacijos, kokia iki šiol buvo taikoma bausmė, nes bausmės terminas nuo aštuonerių metų iki dvidešimties ir iki gyvos galvos? Tai kodėl reikia tą apatinę ribą padidinti? Ar buvo per dažnai skiriama maža bausmė? Ir jūs neišskiriat kitų tame pačiame straipsnyje esančių nusikaltimų. Pavyzdžiui, nužudžius nėščią moterį, jūs nesiūlote, kada dažniausiai dvi gyvybės, dar mažesnis mažametis yra nužudomas kartu, padidinti apatinės ribos. Tai kodėl čia tokia priešprieša?

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Ačiū už klausimą. Aš vėlgi dar kartą atsakysiu, kad kartais toks dalykas kaip Baudžiamasis kodeksas gali tarnauti ir kaip priemonė pasiunčiant signalą ir visuomenei, ypač tokiais lūžio momentais. Tai šiek tiek čia pakartosiu ir pasakysiu, kad tokia iniciatyva gali būti būtent per tą prizmę suprantama. Be abejo, aš esu apskritai už bausmių griežtinimą. Tai mes galim kartu inicijuoti ir kitas... (*Balsai salėje*) Žiūrėkite, mes kalbame apie tų nuostatų, kurios yra dabar, sugriežtinimą. Ir tas sugriežtinimas turi turėti atgrasomąjį poveikį. Aš tikiu, kad mes, priėmę tokias pataisas, tokį atgrasomąjį poveikį ir sukursime.

PIRMININKAS. Dėkojame. Ir paskutinis, kaip jau minėjau, klausia kolega S. Gentvilas. Prašom.

S. GENTVILAS (LSF). Gerbiamas Laurynai, jus, gerbiama P. Saudargą, M. Adomėną pažįstu kaip puikaus išsilavinimo žmones, bet gal galėtumėte pakomentuoti, kiek iš tų asmenų, kurie padarė šituos nusikaltimus, kuriuos jūs liečiate, buvo skaitę Baudžiamojo kodekso 129, 140, 163

straipsnius ir žinojo apie galimas grėsmes ir bausmės dydį? Ar turite nors vieną žinantį, kiek jam grėsė, kai jis padarė tuos nusikaltimus?

L. KASČIŪNAS (*TS-LKDF*). Gerbiamas Simonai, žiūrėkite. Tikiu, kad, priėmus šitas nuostatas ir išviešinus jas žiniasklaidoje, atkreipus visuomenės dėmesį, jie sužinos, ką reiškia smurtas prieš vaikus ir kad tai kainuoja, ir tai gali kainuoti asmeninį likimą. Tai ir yra, aš noriu pasakyti, kad tai yra susiję ne tik su Baudžiamojo kodekso formaliu pakeitimu, bet ir su tam tikra aiškia žinute jiems, kad taip, už tai yra baudžiama ir tai gali pakeisti jų likimus. Aš tikiu, kad tie žmonės turėtų suprasti tokią kalbą ir tokios kalbos irgi reikia.

PIRMININKAS. Dėkoju pranešėjui. Kolegos, turime apsispręsti. Kadangi nematau nei už, nei prieš, ar būtų galima pritarti po pateikimo įstatymo projektui bendru sutarimu? (*Balsai salėje*) Norite balsuoti, taip? Prašom balsuoti, kas už tai, kad būtų pritarta po pateikimo įstatymo projektui.

Užsiregistravo balsuoti 96. Balsavo 94: už – 58, prieš – 12, susilaikė 24. Po pateikimo įstatymo projektui yra pritarta. (*Balsai salėje*)

Toliau posėdžiui pirmininkaus Seimo Pirmininko pavaduotojas G. Kirkilas. Atsiprašau, dėl šio projekto mes turime sutarti. Ar pritariame, kad pagrindinis komitetas būtų Teisės ir teisėtvarkos komitetas? (*Balsai salėje*) Pritariame bendru sutarimu. Ačiū.

Toliau pirmininkauja Seimo Pirmininko pavaduotojas G. Kirkilas.

PIRMININKAS (**G. KIRKILAS**, *LSDPF*). Kolegos, tęsiame posėdį.

16.03 val.

Seimo nutarimo „Dėl Seimo laikinosios tyrimo komisijos dėl efektyvaus vaiko teisių apsaugos užtikrinimo sudarymo“ projektas Nr. XIIIIP-328 (pateikimas)

Darbotvarkės 2-6 klausimas – Seimo nutarimo „Dėl Seimo laikinosios tyrimo komisijos dėl efektyvaus vaiko teisių apsaugos užtikrinimo sudarymo“ projektas Nr. XIIIIP-328. Pateikimas. Pranešėjas – R. Andrikis. Prašau.

R. ANDRIKIS (*TTF*). ...vedantysis ir gerbiami Seimo nariai, klausimas pakankamai aiškus ir, ko gero, didelių klausimų apsisprendžiant neturėtų sukelti, nes daugelis iš jūsų turi išankstinę nuomonę, kurią neabejotinai suformavo šios dienos posėdis.

Kad tai yra valstybinės reikšmės klausimas, kurį numato Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymo 2 straipsnis, turbūt ginčų nebus. Diskusijose girdėjome institucijų, kurios tiesiogiai buvo įpareigosios tirti tam tikras įvykusios tragedijos aplinkybes, tragedijos, kuri sušaukė mūsų šiandieninį posėdį, tragedijos, kuri privertė priimti kai kokius įstatymus. Girdėjome statistiką, kad ir kokios būtų šios dienos priimtos nuostatos, sėkmingai po šios tragedijos buvo paimta apie 10 vaikų, dešimtimis skaičiuojamos smurto akcijos, per metus ne vienetai, ne šimtai, o tūkstančiai. Dėkoju visiems, kurie tose diskusijose dalyvavo. Be abejo, su kai kuriais negaliu sutikti, kad štai šiandien mes užverčiame sėkmingo darbo puslapį ir dabar pradėsime pagal šios dienos rezultatus dirbti.

Aš iš tikrųjų palaikau kolegą M. Adomėną, kuris pasakė, kad, ko gero, čia problema, kuriai šios kadencijos neužteks, kad panaikintume tas sąlygas, kurios privertė reaguoti į realią tikrovę. Aš iš tikrųjų pritariu kolegei R. Šalaševičiūtei, kuri pasakė, kad įstatymuose ir įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose vyrauja chaosas. Aš iš tikrųjų pritariu kolegei M. Navickienei, kuri apibūdino šių institucijų vadovų paaiškinimus apie įvykį maždaug taip, kad nieko konkrečiau jie taip ir nepasakė.

Šitos aplinkybės leistų man teigti, kad nepaliksime ramybėje šito įvykio, apie kurį niekas nenori kalbėti. Ir istorija, laikas diktuoja, kad greitai mes ir neturėsime galimybių paklausti, nes štai policijos viršininkas jau atsistatydina. Vadinasi, kai mes čia, komisijoje, norime ištyti, kas atsakingas, jau jo nėra. Jau iškilmingai paskelbta, kad Vaiko teisių apsaugos tarnybos viršininkė taip pat nebedirba. Todėl, be abejo, jeigu norima, kad viskas gultų užmarštin ir apie tą tragišką įvykį ir priemones, kurių galima imtis, ištyrus visapusiškai tokią tragediją, jeigu visa tai būtų galima pamiršti ir niekada neprisiminti, tai galima tokios komisijos ir nesudaryti.

Aš manau, kad situacija dar yra įdomi ir todėl, kad šiuo metu šiaip jau net Seimo nariai nieko gero apie tą tragediją, apie tikrąsias priežastis ir pasekmes nežinos, nes viską gaubia ikiteismi-

nio tyrimo paslaptis. Todėl manau, kad pateiktame nutarimo projekte tiek tikslai, tiek klausimai, kuriuos ta komisija turėtų iširti, yra tikrai aktualūs ir naudingi dėl ateities. Daug įstatymų laukia, daug įstatymų pataisų laukia, matyti iš šios dienos posėdžio. Manau, kad komisijos darbas neleis paleisti užmarštin šitokių tragiškų įvykių.

PIRMININKAS. Ačiū, gerbiamas kolega. Jūsų nori paklausti keletas Seimo narių. Pirmoji – I. Šiaulienė. Prašau.

I. ŠIAULIENĖ (LSDPF). Ačiū, gerbiamas posėdžio pirmininke. Gerbiamas kolega, na, aš nesu tikčiau, kad įvykis yra paliktas ramybėje ir kad mes nežinome arba institucijos nesidomi. Kaip tik matome, koks yra sujudimas, – kiekvieną vakarą žinios prasideda šio įvykio analize. Kitaip sakant, žingsnis po žingsnio yra parodoma, ką nuveikia tam tikros institucijos. Pavyzdžiui, jūs siūlote išsiaiškinti, ar ikiteisminis tyrimas buvo atliekamas nešališkai. Iš esmės atsakymas yra duotas: taip.

Kita vertus, pagal tai, kaip jūs formuluojate nutarime, tiesiog Seimas įsikištų į dalykus, kuriuos tirti turi tokios valstybės institucijos kaip teismai, prokuratūra arba kitos institucijos ir ko nenumato Konstitucija ir Seimo įgaliojimai. Kita vertus, ikiteisminio tyrimo medžiagos Seimas taip pat neturi teisės viešinti ir skelbti. Nematau, kad mes, sudarę tyrimo komisiją, tikrai labai efektyvintume klausimų sprendimą.

R. ANDRIKIS (TTF). Aš iš tikrųjų gerbiu įstatymo nuostatą, kad komisija, tirdama jai pavestą klausimą ir įgyvendindama savo teises, nesikiša į teismo, teisėjo, prokuroro ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiklą, kai jie atlieka ikiteisminį tyrimą ar nagrinėja bylą teisme. Ir drįstu jus patikinti, kad nutarimo projekto 4 straipsnyje įpareigoti komisiją atlikti tam tikrus klausimus, nėra nė vieno klausimo, kuris pažeistų Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies nuostatas.

PIRMININKAS. Kolega E. Pupinis.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū gerbiama posėdžio pirmininke. Jūs pats paminėjote, gerbiama, pranešėjau, kad iš tiesų problema, kurią šiandien svarstome, nėra vieno posėdžio sprendimo problema. Iš tikrųjų galbūt keičiantis situacijai keisis ir galbūt tam tikras požiūris, galbūt ir teisės aktų reikės daugiau, o jūs siūlote laikinąją komisiją. Anksčiau buvo bent tokia patirtis parlamente, kai mes tirdavome neordinarinius įvykius arba neveikimą tam tikrų institucijų, o jūs siūlote perimti laikinųjų komisijų ar komitetų funkcijas. Galbūt... Kodėl jūs, gal galėtumėte atsakyti, kodėl negalima būtų perduoti to darbo, ką jūs siūlote laikinajai komisijai, komitetui arba komisijai, kuri dirba nuolat? Ačiū.

R. ANDRIKIS (TTF). Aš esu tos nuomonės, kurios niekada neslėpiau, kad įstatymų bet kurio asmens, taip pat vaiko apsaugos įstatymų yra pakankamai, bet visos tragedijos vyksta todėl, kad, pasirodo, tuos įstatymus valstybės institucijos, jų pareigūnai, kompetentingi asmenys supranta skirtingai arba vykdo aplaidžiai. Ir aš iš tikrųjų sutikčiau, kad galėtų būti tokia Vaiko teisių apsaugos įstatymo kontrolės komisija ilgalaikė, galbūt net visam Seimui, kuri kontroliuotų visa tai, ką Seimas priims vaiko teisių apsaugos naudai. Galbūt. Bet aš seku tokią loginę grandinę, kad šiaip posėdis neturėtų baigtis tuo, kad štai priėmėme įstatymus ir palikome tą problemą iki kito posėdžio.

PIRMININKAS. Ačiū, kolega.

R. ANDRIKIS (TTF). Aš manau, kad komisija būtų tokį klausimą ir išspręstų.

PIRMININKAS. Ačiū. Kolegė D. Šakalienė.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Vienareikšmiškai pritariu, kad tikrai negalima šito klausimo palikti toliau nesprenžiamo, bet tai nėra vienkartinis įvykis. Iš tikrųjų mes visi aiškiai matome, kad turime sistemine problemą, vien kalbant apie teisės aktus ir kokių mums trūksta, tai taip. Patys uždavėt tą klausimą, reikia išsiaiškinti, kokių teisės aktų pakeitimai yra būtini ir taip toliau. Mes žinome, kad tų pakeitimų reikia, mes kaip tik juos visus ir siūlome, kartu Savižudybių prevencijos komisija dirba būtent jau prie smurto klausimo ir tą tyrimą pradėjo. Mes turėsime pasiūlymą, kad vis dėlto tai turi būti nuolatinis darbas Savižudybių prevencijos komisijos, reikia išplėsti mandatą – Savižudybių ir smurto prevencijos komisija. Kadangi mano viso gyvenimo darbas ir yra būtent vaiko teisių klausimai, aš tikrai manau, kad mes turėtume panaudoti šią kompetenciją ir mes turėtume komisijoje sistemai spręsti šią problemą, aišku, taip pat nustatyti ir žmones, kurie yra

kalti dėl šitos tragedijos, bet ne epizodiškai, o nuolat sistemiškai dirbti. Siūlau vis dėlto Savižudybių prevencijos komisijai dirbti prie šio smurto atvejo.

R. ANDRIKIS (TTF). Aš ne prieš, kad dirbtų ir kitos komisijos, bet siūlomos komisijos 4 straipsnio 9 punkte taip ir parašyta, kad komisija turėtų nustatyti, kokių įstatymų ar teisės aktų pakeitimai būtini mažamečių vaikų apsaugai užtikrinti. Ir aš manau, kad garantija, jog tas bus padaryta, yra didesnė negu apskritai nieko nedaryti.

PIRMININKAS. Ačiū. Kolegė M. Navickienė. Monika Navickiene, prašau.

M. NAVICKIENĖ (TS-LKDF). Gerbiamasis pranešėju, gerbiamieji Seimo nariai, na, mes matome šitos frakcijos, kurios nariai siūlo komisijos projektą, nuolatinę veiklą Seime, kaip yra siūlymai daryti pertraukas, siūlymai nesvarstyti tam tikrų svarbių klausimų. Ir šiandien mes matėme P. Gražulio pasisakymą apie tai, ką jis mano apie smurtą prieš vaikus, o komisijos pavadinimas yra dėl Seimo laikinosios tyrimo komisijos „Dėl efektyvaus vaiko teisių apsaugos užtikrinimo sudarymo“. Ir vienas iš teikėjų yra P. Gražulis. Galbūt aš ko nors nesuprantu, bet, gerbiamieji Seimo nariai, jeigu mes pritarsime tokiai komisijai, būsiu labai nustebusi.

R. ANDRIKIS (TTF). Jeigu tai klausimas, aš galiu atsakyti šitaip. Kadangi vienbalsiai nubalsuota už tą pataisą, kuri sulaukė daug aploдимentų, tai priekaištai P. Gražuliui, kuris balsavo taip pat už, yra nekorektiški mažų mažiausiai.

PIRMININKAS. Ačiū.

R. ANDRIKIS (TTF). Visa kita galima...

PIRMININKAS. Ačiū, gerbiamasis kolega, jūs atsakėte į visus klausimus. Už P. Urbšys norėtų kalbėti. Prašau.

P. URBŠYS (LVŽSF). Gerbiamieji Seimo nariai, Kėdainių rajone buvo įvykusi Saviečių tragedija, sumesti kūdikiai... vaikai į šulinį. Parlamentinė kontrolė kokia buvo? Nulinė. Ir dabar po šitos tragedijos Kėdainiuose, po Mato nužudymo, ką mes matome? Prokuratūra neturi įpareigojimų informuoti vaiko teisių apsaugos tarnybų apie tai, kokioje aplinkoje gyvena tas vaikas, prieš kurį galimai smurtauojama. Jeigu mes vakar sužinojome, kad Kėdainių vaiko teisių apsaugos tarnybos raštas dėl galimo smurto prieš vaiką ir šeimos į socialinės rizikos sąrašą įrašymą buvo neišsiųstas, tai yra elementarus tvarkos nesilaikymas ir tvarkos nebuvimas. Ar ne parlamento yra galios vis dėlto pažiūrėti, kaip čia yra? Ir tai, kad kalbame apie komisijos sudarymą, taip, laikas gal prisiminti, kad Seime buvo ir veikė Seimo Šeimos ir vaiko reikalų komisija. Mes tą komisiją atnaujinti turėtume, bet bet kokiu atveju laikinoji komisija mums reikalinga tam, kad mes nustatytume, kokių įstatymų ar teisės aktų pakeitimus mums būtina daryti, o ne tai, kad kai įvyks tragedija, tada vieni ar kiti rodys vienas į kitą pirštu ir sakys, kodėl šitas įstatymas nepriimtas ar koks nors įsakymas nepriimtas vieno ar kito ministro. Aš vis dėlto siūlyčiau balsuoti už tos laikinosios komisijos sudarymą ir galų gale nusiųsalinti nuo parlamentinės kontrolės.

PIRMININKAS. Ačiū. Prieš – E. Pupinis.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Turbūt tam, kas skaitė Teisės departamento išvadą, nereikėtų ir aiškinti, nes iš tikrųjų Teisės departamentas pasisako prieš tai, kad tokios laikinosios komisijos tirtų ne laikinus procesus. Manychiau, kad yra po šio pasiūlymo kitas pasiūlymas, kad galima būtų suteikti įgaliojimus galbūt toliau gilintis į šitą klausimą komisijai, kuri šiuo metu pakankamai sėkmingai veikia. Manychiau, kad daryti komisijas tam, kad vėlgi būtų užimtas Seimo narių laikas, nereikia, o reikėtų gilintis kuo giliau ir ieškoti pasekmių, kurios yra nuolatinio pobūdžio, tai turėtų dirbti nuolatinės komisijos. Aš prieš tokią komisiją, kuri iš tikrųjų daugiau užsiims politikavimu negu sprendimų paieška.

PIRMININKAS. Ačiū, gerbiamasis kolega. Bendro sutarimo nėra, balsuojame.

Kas pritariate įstatymo projektui Nr. XIIIIP-328, balsuoja už, kas turi kitą nuomonę, balsuoja prieš arba susilaiko. Balsavimas pradėtas, gerbiamieji kolegos, prašome sėsti į vietas. (*Šurmulyš salėje*) Dėl Seimo laikinosios tyrimo komisijos sudarymo.

Gerbiamieji kolegos, balsavo 94 Seimo nariai: už – 49, prieš – 19, susilaikė 26. Komisijos sudarymui pritarta. Atsiprašau, pateikimui. Komisijos sudarymo pateikimui pritarta. Viskas, kolegos.

Kitas darbotvarkės klausimas. Replika? Prašom. J. Razma.

J. RAZMA (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, šiuo atveju aš ypač kreipčiausi į taip vieningai dėl šio projekto balsavusius Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narius. Iš tikrųjų daug jų atstovų nebuvo praėjusiame Seime, ir ar nepasimokėme iš laikinųjų tyrimo komisijų pavyzdžių? Tai yra lyg ir toks būdas emociškai reaguoti į kokį nors rezonansinį įvykį, bet neretai tos komisijos išvirsta į tokią politikavimo struktūrą. Ir šiuo atveju, kai mes turime ir tuoj, tikiuosi, pritarime praplėtimui funkcijų komisijos, kuri užsiima vaiko teisių klausimais, suteikdami bendrai nagrinėti tai komisijai smurto dalykus, tai manau, kad tikrai laikinosios komisijos čia nereikia. Siūlau iki priėmimo tikrai pagalvoti.

PIRMININKAS. Kolega V. Pranckietis, Seimo Pirmininkas. Prašom.

V. PRANCKIETIS. Kadangi Seimas jau vis tiek nubalsavo už komisijos sudarymą, tai ta... (*Balsai salėje*) Gerai, pateikimą. Siūlau svarstyti ypatingos skubos tvarka, nes vėliau tos komisijos prasmės visiškai nebus.

PIRMININKAS. Ačiū. Seimo Pirmininkas siūlo svarstyti ypatingos skubos tvarka. Balsuojame. Kas palaiko Seimo Pirmininko pasiūlymą dėl ypatingos skubos tvarkos, balsuoja už, kas turi kitą nuomonę, balsuoja prieš arba susilaiko.

Gerbiamieji kolegos, balsavo 98 Seimo nariai: už – 54, prieš – 22, susilaikė 22. Ypatingai skubai pritarta.

Gerbiamieji kolegos, dabar turime nuspręsti. Pagal Seimo statutą turi būti daroma trijų valandų pertrauka. (*Balsai salėje*) Prašom. M. Adomėnas.

M. ADOMĖNAS (TS-LKDF). Gerbiamasis posėdžio pirmininke, dėl vedimo tvarkos. Frakcijos vardu noriu paprašyti pertraukos dėl šio klausimo iki kito posėdžio.

PIRMININKAS. Balsuojame. Kas palaiko opozicinės Konservatorių frakcijos pasiūlymą dėl pertraukos iki kito posėdžio, balsuoja už, kas turi kitą nuomonę, balsuoja prieš arba susilaiko.

Gerbiamieji kolegos, balsavo 99 Seimo nariai: už – 46, prieš – 38, susilaikė 15. Bet kuriuo atveju pertrauka iki kito posėdžio. Replika po balsavimo. P. Gražulis.

P. GRAŽULIS (TTF). Man atrodo, čia atskleidė vėl konservatorių dviveidiškumą. Ir man taip keista, kad asmeniškai mane barė konservatoriai, kad aš citavau Šventąjį Raštą iš Seimo tribūnos, ir už tai gal čia kerštauja. Man atrodo, tikrai Šventojo Rašto paskaitymas nėra nusikaltimas.

Bet jeigu šita komisija būtų sudaryta, jos metu tikrai atskleistume, kur dar įstatymo yra spragų, ir kadangi eina visas paketas, galbūt įstatymai būtų papildyti tam tikrais pasiūlymais. Bet kažkodėl jūs nenorėjote išsiaiškinti tikrųjų priežasčių, dėl ko tai įvyko, ir užsiimti prevencijos dalykais. Labai gaila, konservatoriai tikrai užsiima dviveidyste.

PIRMININKAS. Ačiū. Bet kuriuo atveju įstatymas neatmestas, jisai atidėtas iki kito posėdžio. D. Šakalienė. Prašom

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Dar viena replika. Visas darbas iš esmės padarytas, įdirbis yra. Ir mes matome, kokių įstatymų trūkta, tiek Savižudybių prevencijos komisija dirba ir atlieka tą tyrimą. Tai dabar žmonės, kurie neturi nieko bendro su vaiko teisių apsauga, nori išokti kažkodėl į traukinį ir pavaizduoti, kad jiems rūpi. Čia ir teisinis nihilizmas, ir gėda!

PIRMININKAS. Ačiū. Kolega R. Žilinskas.

R. ŽILINSKAS (TS-LKDF). Dėkoju, gerbiamasis posėdžio pirmininke. Visiškai pritariu kolegei Dovilei. Iš tiesų, kai tik rezonansinis atvejis, tai vis Petras prie mikrofono su specialiąja komisija. Ir tos komisijos niekaip... (*Balsai salėje*) Išsiblaiviau, gerbiamasis, prieš ketverius metus, patariu ir tamstai pamėginti, smagu.

PIRMININKAS. Kolegos, nereplikuojame iš vietos.

R. ŽILINSKAS (TS-LKDF). Vis Petras prie mikrofono, vis su specialiomis komisijomis. Niekada tos komisijos nieko neištiria, išskyrus, kad Petras gauna dar vieną progą pasisakyti.

PIRMININKAS. Ir P. Urbšys.

P. URBŠYS (LVŽSF). Keista girdėti tai, kad, pasirodo, vaikų teisės gali būti monopolizuotos kelių Seimo narių. O šiaip vis dėlto norėčiau priminti Seimo nariams, kad Valstybės kontrolė yra atlikusi auditą, ar efektyviai organizuojama vaikų teisių apsauga, ir dar 2012 metais nustatė ne-

mažai trūkumų. Man atrodo, ta laikinoji komisija vis dėlto aiškiai galėtų pareikalauti, kaip buvo sureaguota į šias audito išvadas, ir vis dėlto pareikalauti konkrečios atsakomybės, nes dabar mes matome, kad atsakomybė tenka vienam vaiko teisių apsaugos darbuotojui. Ar tai yra normalu?

PIRMININKAS. Ačiū. Paskutinis – K. Masiulis.

K. MASIULIS (TS-LKDF). Kolegos, vis dėlto pripažinkime, kad smurtas šeimose prieš vaikus nėra laikinas lyg toks gripas – dabar susirgome, panagrinėsime gripo priežastis, sudarysime laikinąją komisiją ir pasveiksime nuo to gripo. Tai yra nuolatinis ir sunkiai gydomas reiškinys. Čia reikės dirbti, ir dirbti dar ne vienai kadencijai. Dabar kam reikia kurti laikinąją komisiją, jeigu turime Savižudybių prevencijos komisiją? Ji yra nuolat dirbanti komisija. Dabar kaip tik eina kitu klausimu jos galių ir objektų praplėtimas. Tai ir padarykime, ir dirbkime tikrai nuolatiniu ritmu. O jeigu reikia labai stipriai kam nors sukurti laikinosios komisijos kokio pirmininko postą, tai ką nors kita sugalvokite.

16.27 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 22 d. nutarimo Nr. XIII-35 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Savižudybių prevencijos komisijos sudarymo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-340 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

PIRMININKAS. Ačiū. Gerbiamieji kolegos, darbotvarkės 2-7 klausimas – Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 22 d. nutarimo „Dėl Savižudybių prevencijos komisijos sudarymo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-340. Pateikimas. M. Majauskas ar D. Šakalienė? M. Majauskas pateikia. Prašom.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, laužome ietis tokiu klausimu, kur tikrai neišsinorėtų to daryti, o norėtųsi susitelkus atsisėsti ir labai rimtai pasikalbėti su atsakingomis institucijomis, nes, kaip matėme šiandien, jų atsakymai tikrai atrodo labai labai apgailėtini.

Savižudybių prevencijos komisija jau buvo susitikusi ne vieną kartą, gal penkis ar septynis kartus, ir iš jų didžiąją dalį skyrėme būtent smurto prevencijai. Vienas iš jų buvo klausimas dėl patyčių prevencijos mokyklose. Buvo priimtas sprendimas kartu su švietimo ir mokslo ministre pakeisti mokyklos vadovų atestacijų tvarką, įtraukiant emocinio saugumo klausimus. Tai buvo labai labai konkretus reikalas, kuris buvo susijęs su smurto prevencija, ir džiaugiuosi, jog bendromis pastangomis pavyko tai padaryti.

Tas pats klausimas, kurį šiandien svarstėme ir bendru sutarimu priėmėme, tas vaikų nemušimo įstatymas taip pat buvo teiktas tos pačios Savižudybių prevencijos komisijos, kuri ir dirbo tuo smurto prevencijos klausimu po savižudybių prevencijos skėčiu. Visiškai neseniai, po Kėdainių atvejo, vėlgi šios komisijos rėmuose kartu su gerbiamuoju Seimo Pirmininku ir Valstiečių frakcijos vadovu mes kalbėjome Savižudybių prevencijos komisijoje kartu su šiais pareigūnais, atstovais – vaiko teisių apsaugos kontroliere, generaliniu policijos komisaru, miesto savivaldybės vadovu ir daugeliu kitų atsakingų pareigūnų – ir sprendėme būtent Kėdainių klausimą. Tai iš tikrųjų darbas yra padarytas, aš tiesiog kviečiu kartu susitelkti tam darbui toliau. Galbūt frakcijoms paskirti papildomus žmones į komisiją, bet leisti komisijai toliau dirbti savo darbą, išplečiant jos rėmus ir įtraukiant smurto klausimus.

PIRMININKAS. Ačiū. Jūsų nori paklausti keltas kolegų. K. Masiulis – pirmasis.

K. MASIULIS (TS-LKDF). Gerbiamasis kolega, tai yra akivaizdu, kad savižudybė yra tik radikali smurto forma prieš save. Yra ir kitokių smurto formų. Matyt, natūralu, kad čia bus išplėstas tas objektas arba yra keliamas klausimas, kad reikia tą objektą išplėsti. Bet gal yra kokia kliūtis, gal jūs esate perkrauti darbo ir tiesiog plyštate nuo kokių darbų ir reikia dėl to steigti laikinąją komisiją?

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Matote, iš tikrųjų labai svarbu, jog mes turėtume pakankamai ir kompetencijų, ir laiko, ir noro, ir supratimo tuos klausimus spręsti. Aš labai džiaugiuosi, jog mano pavaduotoja yra D. Šakalienė, tikrai viena geriausių Lietuvoje žmogaus teisių reikalų ekspertė, ir kartu su ja gilinamės į tuos klausimus. Taip pat kartu su J. Oleku kiekvieną kartą, na, kartais gal ir pasiginčijame, bet rimtai prispaudžiame atsakingas institucijas pateikti atsakymus ir reikiamus

sprendimus. Man atrodo, kad dirbame tikrai rimtą komandinį darbą kartu ir su ponu A. Dumb-rava. Tai yra komandinis darbas, mes rimtai nusiteikę, aš labai prašau jūsų nestabdyti to judančio proceso, suteikti mums galimybes judėti toliau ir imtis tos atsakomybės.

PIRMININKAS. Kolegė D. Šakalienė.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Aš iš tikrųjų irgi labai tikiuosi, kad šita komisija galės sėkmingai ir efektyviai dirbti. Realiai tikrai noriu pasidžiaugti Mykolo iniciatyva labai aktyviai dirbti būtent smurto prieš vaikus srityje, labai aiškiai dar prieš Kėdainių tragediją matydama, kad mes turime labai rimtų sisteminių problemų ir turime nuosekliai su jomis dirbti. Trumpai pasinaudodama galimybe noriu pasakyti: niekas nekalba apie monopolizavimą. Ir Valstiečių frakcija yra ta frakcija, kuri atėjo kalbėdama apie kompetencijas ir profesionalumą. Tai ir pasidalinkime pagal kompetencijas daryti tuos darbus, kuriuos išmanome. Šita komisija, Savižudybių prevencijos, ir, tikiuosi, bus Savižudybių ir smurto prevencijos komisija, turi žmonių, kurie turi ir profesionalumo, ir įdirbio, ir motyvacijos šituos klausimus privesti iki pabaigos. Kad dėl to, dėl ko ankstesnio Seimo nariai po Saviečių tragedijos kažkodėl nė piršto nepajudino, dabar kai kas turi antrą šansą, o kai kas tiesiog atėjo retų darbų padaryti. Susitelkime ir dirbkime nuolat.

PIRMININKAS. Klauskite. Prašom.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Ačiū už pastebėjimą. Aš gal tikrai trumpai sureaguosiu. Manau, kad išplėtus šitos komisijos kompetencijos ribas ir tikrai visai nedaug, nes iš esmės savižudybės dažnai ir kyla dėl smurto atvejų, ypač smurto artimoje aplinkoje. Bet aš labai tikiuosi, jog atsiras daugiau Seimo narių, norinčių dalyvauti šitos komisijos veikloje, nes mes tikrai dirbame daug, mes susitinkame pakankamai dažnai, ir norėčiau tikėti, matydamas šiandienos Seimo rezultatus, kad tai darome rezultatyviai. Aš labai kviesčiau visus, kurie nori prisijungti, tikrai prisijungti, nes mes dirbame ne pozicijos–opozicijos režimu, o tiesiog stengiamės suorientuoti labai konkretų rezultatą. Ir aš tikiuosi, kad Seimo Pirmininkas, dalyvavęs viename iš mūsų posėdžių, tuo galėjo įsitikinti.

PIRMININKAS. Klausia kolegė R. Tamašunienė.

R. TAMAŠUNIENĖ (LLRA-KŠSF). Ačiū. Gerbiamasis pranešėjau, iš tikrųjų jūsų komisija veikia puikiai, ir jūs išvardijote, kad apima labai daug sričių, ne tik susijusių su savižudybėmis, o vis daugiau tos veiklos jums atsiranda ir ji plečiasi. Tai gal... Jūs nesvarstėte komisijoje paieškoti bendrinio pavadinimo? Nes, nuskambėjus kiekvienam rezonansiniam atvejui, pridėjus jums po žodį, iki kadencijos pabaigos jūsų komisija turėtų vadintis taip: Savižudybių, smurto, patyčių, psichinės sveikatos, emocinių sutrikimų, delinkventinio elgesio ir t. t., ir panašiai, komisija. Ar neieškote bendrinio pavadinimo?

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Ačiū už klausimą. Aš girdžiu jūsų šaržą ir sarkazmą. Aš gal pabandyčiau atsakyti taip pragmatiškai ir praktiškai. Tai, ką jūs įvardinate, iš tikrųjų yra smurtas, patyčios, psichologinis smurtas ir kiti dalykai. Tai, ką mes šiandien priėmėme, tai mes priėmėme sąvoką, tuos dalykus apibrėždami ir pavadindami smurtu. Tik galiu pritarti jums, kad, sutraukdami visas šitas sąvokas į vieną žodį „smurtas“, mes apimame tuos dalykus, kuriuos jūs ką tik paminėjote. Todėl Savižudybių ir smurto prevencijos komisija ir apima tuos dalykus.

PIRMININKAS. Kolega A. Anušauskas.

A. ANUŠAUSKAS (TS-LKDF). Gerbiamasis kolega, norėčiau paklausti. Ką tik buvo svarstyta laikinosios komisijos iniciatyva. Laikinosios komisijos sudaromos, jeigu pagrindinė komisija atsako arba piktybiškai nedirba tam tikrų darbų. Taigi, kadangi iškelti devyni klausimai, aš keletą pacituosiu. Vis dėlto kodėl atsisakote nustatyti, kokie įstatymai reikalingi mažamečių vaikų apsaugai užtikrinti? Kodėl nesiaiškinote, kodėl nebuvo užkirstas kelias tragedijai Kėdainiuose ir t. t.? Galėčiau pacituoti visus klausimus, taigi klausimas kodėl?

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Ačiū. Ir vėlgi jaučiu tą juodą humorą ir sarkazmą. Iš tikrųjų komisija ėmėsi iniciatyvos tirti Kėdainių atvejį. Aš pats kartu su Seimo Pirmininko pirmąja pavaduotoja R. Baškiene vykau į Kėdainius ir bendravau ir su auklėtoja, ir miesto administracijos darbuotojais, kvietėme juos kalbėti čia. Ir aš net neabejoju, kad tą ir toliau darysime, nes klausimas yra be galo svarbus. Bet, mano supratimu, labai labai svarbu šiandien šituo klausimu perlipti po-

litines ribas, nedaryti maksimaliai, kiek įmanoma, nes suprantu, tai yra politiko duona, bet ne daryti iš to šou, o tiesiog atsisėsti ir pasižiūrėti, kokių iš tikrųjų įstatymų reikia, būtent tai, ką ta Savižudybių prevencijos komisija ir darė, teikdama konkrečius įstatymų projektus čia šiandien Seimui svarstyti. Aš tikiu, kad mes ir toliau tą darysime, bet tik žinodami, kad tai nėra partinė komisija, tai yra komisija, kuri perlipa partines ribas, kuri gilinasi į tuos klausimus, kuriuos jūs konkrečiai paminėjote.

PIRMININKAS. Klausia kolega J. Jarutis.

J. JARUTIS (LVŽSF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Gerbiamieji kolegos, aš norėčiau paklausti. Aš prieš porą mėnesių buvau Savižudybių prevencijos komisijoje, bet pagal Statutą Seimo narys turi dalyvauti viename komitete ir vienoje komisijoje. Deja, mūsų kolegė Monika dalyvauja dviejose komisijose. Nežinau, kaip ta diskriminacija tokia. Aš norėčiau dalyvauti šitoje komisijoje. Ar tai nebus kliūtis mums įsirašyti?

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Aš dar kartą labai kviesčiau visus norinčius Seimo narius dalyvauti šitos komisijos veikloje. Kaip komisijos pirmininkas tikrai pažadu žiūrėti pakankamai atlaidžiai į nedalyvaujančius narius, žinodamas, kad jie gali vienoje ar kitoje komisijoje dalyvauti. Labai svarbu, kad būtų norinčių prisidėti, kad žmonės parodytų, kad tai yra svarbu. Aš pats, kaip komisijos pirmininkas, kaip ir minėjau, tą stengiausi daryti labai demokratiškai, labai atvirai, perlipdamas partinius ir ideologinius įsipareigojimus ir kviesdamas susitelkti į bendrą darbą. Labai tikiuosi jūsų palaikymo ir toliau tęsti tuos darbus, jeigu tikite tuo, ką mes ir ką aš iki šiol dariau šiuos kelis mėnesius.

PIRMININKAS. Gerbiamasis kolega, kviesti galima, bet reikia laikytis Statuto. Klausia kolegė M. Navickienė. Prašom. (*Balsas salėje*) Prašom, kolege Monika Navickiene.

M. NAVICKIENĖ (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, gerbiamasis pranešėjas, viską kaip ir pasakėte, ko norėjau paklausti ir paprašyti. Manau, kad daug čia emocijų kyla todėl, kad žmonės nori dalyvauti šitoje veikloje ir dėl to bando susigalvoti kažkokių alternatyvių formų, tai, mano supratimu, nėra būtina ir reikalinga. Tikrai manau, kad Savižudybių prevencijos komisija tuo klausimu dirba labai išsamiai ir profesionaliai. Norėjau paraginti pakviesti kuo daugiau narių prisijungti, bet pirmininkas tą iniciatyvą išreiškė. Tai noriu palinkėti sėkmės darbuose ir tikiuosi, kad bus patvirtintas sąvokos išplėtimas.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Ačiū Monikai. Pasinaudodamas proga, galbūt galėčiau pakviesti gerbiamą R. Andrikį, kolegą, prisijungti prie mūsų komisijos ir kartu spręsti tuos klausimus, ne ietis laužyti čia, o pagalvoti, kaip galėtume priimti tuos sprendimus jau artimiausiomis dienomis dėl kito posėdžio ir to posėdžio darbotvarkės. Mano supratimu, taip galėtume kartu bendromis pastangomis spręsti klausimus ir parodyti, kad esame vieningi, taip, kaip šiandien parodome, priėmę vaikų nemušimo įstatymą.

PIRMININKAS. Ačiū. Ir paskutinis – kolega A. Skardžius.

A. SKARDŽIUS (LSDPF). Ačiū, gerbiama pirmininke. Gerbiamasis pranešėjas ką tik minėjo, kad nereikia daryti šou. Ar jums neatrodo, kad šiandien Seimas išties padarė tokį didelį šou, priiimdamas atsakomybę už Prokuratūros, teisėsaugos institucijų, savivaldybės ir kitų institucijų, kurios prižiūri būtent šią sritį, atsakomybę sau, nors teisės aktų pakako toms institucijoms efektyviai veikti. Tai dabar, gerbiamasis komisijos pirmininke, jūs siūlote išplėsti savo veiklos komisijos sritį, prisiimti atsakomybę už šias institucijas, atlikti jų funkcijas. Tad galbūt jums neatrodo, kad po kokių metų, atsitikus kai kuriems panašiams įvykiams, neduok Dieve, mes pareikalausime iš jūsų atsakomybės, nes jūs bandote perimti tų institucijų veiklą čia, Seimo komisijoje.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Dėkui už klausimą. Irgi jaučiu jūsų nerimą. Pirma, norėčiau atkreipti jūsų dėmesį – aš nesu vienasmenis organas, o tai yra komisija, kurioje yra septyni Seimo nariai, labai rimti Seimo nariai, kurie renkasi, dirba ir į klausimus žiūri labai atsakingai.

Antras dalykas. Aš asmeniškai tikrai nesikratau atsakomybės ir ne vieną kartą sakiau, jog jaučiuosi kaltas (konkrečiai dėl Kėdainių atvejo), jog nepakankamai padariau, kad reikiami įstatymai būtų priimti.

Trečias dalykas. Kaip ir matėme, šiandien čia sėdinčius atsakingų institucijų vadovus, deja, bent jau ką buvo galima pastebėti, jie savo kaltės šiandien nelabai jaučia. Tas kelia nerimą ir, mano supratimu, mes turėtume užduoti tuos klausimus jiems, kodėl vis dar nėra išaiškinta, kas ką padarė negerai, galbūt vykdė aplaidžiai ir kokias atsakomybes turi prisiimti. To klausimo, mano supratimu, mes turėtume nevengti jiems kelti, bet turėtume suteikti ir jiems labai atsakingai atlikti vidinius tyrimus, ką jie šiuo metu pažadėjo daryti. Turime gerbti tas institucijas, jos atlieka vidinius tyrimus, bet labai tikiuosi, kad artimiausiu metu kaip tik šioje komisijoje jos pristatys tuos rezultatus, ir mes galėsime aptarti kaip Tautos atstovybė, ar jų atsakymai, jų požiūris, jų prisiimta kaltė ir sprendimai mus, kaip Tautos atstovus, tenkina.

PIRMININKAS. Ačiū. Gerbiamas kolega, jūs atsakėte į visus klausimus. Yra norinčių kalbėti. Už – K. Masiulis.

K. MASIULIS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, aš pradžioje repliką pasakysiu. Seimo statutas nepareigoja būti nė vienos komisijos nariu, galima nė vienos, o galima būti keliose. Tai čia...

PIRMININKAS. Galima būti keliose, bet tada niekas niekur ir nedalyvauja, ir mes nežinome, kur kas dalyvauja. Komisijos posėdžiauja vienu metu. Gerai. Prašom. (*Balsai salėje*)

K. MASIULIS (TS-LKDF). Yra galimybė suderinti, ir aš esu praeitą kadenciją buvęs trijose netgi.

O dėl reikalo esmės, na, iš tikro šita smurto situacija Lietuvoje, matyt, reikalaus nuolatinio ir ilgo mūsų dėmesio. Jeigu mes norime stiprinti dėmesį, o politiškai ir parodyti, kad Seimas skiria dėmesį, tai nereikėtų fragmentuoti, o kaip tik reikėtų koncentruoti tą dėmesį į vieną komisiją. Jeigu galvojame, kad ta komisija dar gali būti stiprinta, gal galime svarstyti tai, kad ją paverstume komitetu, jeigu jau taip reikėtų. Bet tikrai steigti dvi viena kitos funkcijas beveik dubliuojančias komisijas, vieną laikinąją, kitą nelaikinąją, būtų neprotinga ir neracionalu, nes mes paprasčiausiai iššvaistytume žmonių resursus, žmogiškuosius resursus, o tie patys klausimai būtų dubliuojami ir vienodai būtų sprendžiami dviejose vietose tuo pat metu lygiagrečiai ir ne skirtingais aspektais, o tuo pačiu aspektu. Tai tikrai taip nereikia elgtis. Tikrai protinga būtų ne orientotis į laikinosios komisijos steigimą, o orientotis į šitos komisijos funkcijų išplėtimą ir sustiprinimą, jeigu reikia, žmonėmis, papildomais žmonėmis ar kitais įgaliojimais ir panašiai.

PIRMININKAS. Ačiū. Prieš – A. Skardžius.

A. SKARDŽIUS (LSDPF). Ačiū, pirmininke. Tik pakeitus komisijos pavadinimą, nepapildžius funkcijų, be abejo, veikia ir liktų tokia, kokia jinai yra, nes vien tik pavadinimas dar nieko apie patį darbą nesako. Bet man daugiau nuogaštavimų kelia tai, kad teisėsaugos institucijos, kurias kontroliuoja parlamentinės kontrolės aspektu Teisės ir teisėtvarkos komitetas, Nacionalinio saugumo, Žmogaus teisių komitetas ir visos kitos parlamentinės kontrolės institucijos, sukurtos Seime, stauga atsibunda ir sako: mes nekontroliuojame, štai dabar kontrolę ir atsakomybę už situaciją prisiima viena naujai įsteigta komisija, pakeiskime tik jos pavadinimą, neišplėskime jos funkcijų ir turėsime laukiamą rezultatą. Na, tikrai nesipelnysime, nekraukime politinių dividendų iš nelaimės, atsitikusios Lietuvoje. Tiesiog kaip parlamentarai sąžiningai atlikime savo darbą, nes toks trumpalaikis pasipinigavimas, aš kalbu apie politinius dividendus, naudos valstybei neduoda, išskyrus savo asmeninį, sakykime, įvaizdžio kūrimą dėl rinkėjų ir visuomenės. Tad aš tiesiog susilaukau nuo tokių neapgalvotų, karštakošiškų sprendimų.

PIRMININKAS. Ačiū. Gerbiami kolegos, nėra bendro sutarimo. Balsuojame dėl įstatymo projekto Nr. XIII-340. Kas palaiko šį įstatymo projektą po pateikimo, balsuoja už, kas turi kitą nuomonę, balsuoja prieš arba susilaiko. Balsavimas pradėtas. Nutarimo projektą, atsiprašau.

Gerbiami kolegos, balsavo 92 Seimo nariai: už – 78, prieš – 6, susilaikė 8. Pritarta.

Svarstymas. K. Masiulis nori kalbėti? Atsisako. Gerbiami kolegos, ar pritariame po svarstymo, galime pritarti? Ačiū. Pritarta.

Pastraipsniui. Galime pritarti 1 straipsniui? Čia vienas žodis keičiamas. Pritariam. 2 straipsniui? Pritariam. Balsuojame dėl nutarimo projekto, kurio Nr. XIII-340. Kas pritaria nutarimo projektui, balsuoja už, kas turi kitą nuomonę, balsuoja prieš arba susilaiko. Balsavimas pradėtas.

Šio nutarimo priėmimas

Gerbiami kolegos, balsavo 92 Seimo nariai: už – 81, prieš – 1, susilaikė 10. Nutarimas priimtas. (*Gongas*)

16.46 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 24 d. nutarimo Nr. XIII-54 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komisijų pirmininkų ir jų pavaduotojų patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-341 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Darbotvarkės 2-8 klausimas – Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komisijų pirmininkų ir jų pavaduotojų patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-341. Taip pat M. Majauskas kviečiamas į tribūną. Prašau, kolega.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Pirmininke, gerbiami kolegos, aš suprantu, kad čia procedūrinis reikalas. Patvirtinus komisiją, reikia iš naujo patvirtinti pirmininką ir pavaduotoją. Tai kviečiu tą ir padaryti. Labai jums ačiū.

PIRMININKAS. Gerai. Kolegos, klausimų nėra. Ar galėtume pritarti po pateikimo? Tik vienas žodis. Ačiū. Pritarta bendru sutarimu.

Svarstymas. Galime pritarti po svarstymo? Ačiū.

Ir pastraipsniui. Ar galime pritarti 1 straipsniui? Pritarta. 2 straipsniui? Pritarta. Balsuojame. Kas pritaria nutarimo projektui Nr. XIIIIP-341, balsuoja už, kas turi kitą nuomonę, balsuoja prieš arba susilaiko. Balsavimas pradėtas. Kviečiu kolegas balsuoti.

Šio nutarimo priėmimas

Gerbiami kolegos, balsavo 92 Seimo nariai: už – 91, prieš nebalsavo niekas, susilaikė 1. Nutarimas (projekto Nr. XIIIIP-341) priimtas. (*Gongas*)

16.48 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. XIII-13 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų narių skaičiaus“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-351 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Kitas darbotvarkės klausimas – Seimo nutarimo „Dėl Seimo komitetų narių skaičiaus“ pakeitimo projektas Nr. XIIIIP-351. Kviečiu Seimo Pirmininko pirmąją pavaduotoją R. Baškienę į tribūną. Prašom, kolege.

R. BAŠKIENĖ (LVŽSF). Ačiū, gerbiamasis pirmininke. Mieli kolegos, labai prašyčiau susieti du klausimus – Nr. XIIIIP-351 ir Nr. XIIIIP-352, nes čia yra bendras tikslas, ir padėkoti kartu Seimui, kad leido šioje neeilinėje sesijoje svarstyti ir, tikiuosi, priimti šiuos Seimo nutarimus, kad nustatytume Seimo komitetų skaičiaus pasikeitimą dėl to, kad Žmogaus teisių komiteto vieną narį paprašytume ir pakviestume dirbti Kultūros komitete, kuriame, deja, jau liko tik šeši Seimo nariai. Vadovaudamasis Seimo 44 straipsnio 4 dalimi, komitetas gali veikti turėdamas tik septynis narius, o šiuo atveju Valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcija siūlo į komitetą, Kultūros komitetą, S. Tumėną, kuris yra humanitarinių mokslų daktaras, kuris kuravo kultūrą dirbdamas Šiaulių miesto savivaldybės vicemeru.

PIRMININKAS. Čia kitas klausimas, kolege. A, jūs iš karto.

R. BAŠKIENĖ (LVŽSF). Prašau jungti juos abu, kad kartu galėčiau pateikti ir pasakyti kodėl. Jis buvo labai šaunaus leidinio „Krivulė“ redaktoriaus pavaduotojas, leidinio „Šiaurės Lietuva“ redaktorius ir tikrai tai tas žmogus, kuris galėtų dirbti Kultūros komitete. Todėl, prašydami, kad S. Tumėnas būtų pasiūlytas Kultūros komitete, mes prašome iš Žmogaus teisių komiteto jo asmenį išbraukti įrašant jį kitur, o kartu pakeisti skaičius, kad Žmogaus teisių komitete būtų septyni nariai vietoj aštuonių.

PIRMININKAS. Ačiū, gerbiama kolege. Jūs pristatėt abu klausimus – ir 2-9, ir 2-10, bet mes balsuosim po vieną. Taigi pirmiausia dėl Seimo narių skaičiaus. Ar galim Seimo nutarimo projektui Nr. XIII-351 pritarti, nes nėra norinčių kalbėti? Po pateikimo pritarta.

Svarstymas. Galim pritarti? Pritarta. (*Balsai salėje*) Dabar dėl skaičiaus mes. Tiktai skaičių sumažinam, skaičių Žmogaus teisių komitete vienu, paskui prieisim prie to. Galim pritarti po svarstymo? Pritarta.

Ir, kolegos, čia vienas straipsnis: keičiamas skaičius Žmogaus teisių komitete – vietoj aštuonių bus septyni.

Balsuojame. Kas pritariate Seimo nutarimui dėl Seimo komitetų narių skaičiaus pakeitimo, projektas Nr. XIII-351, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote.

Šio nutarimo priėmimas

Gerbiami kolegos, balsavo 85 Seimo nariai: už – 84, prieš nėra, susilaikė 1. Seimo nutarimas (projektas Nr. XIII-351) priimtas. (*Gongas*)

16.51 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. XIII-14 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIII-352 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Kaip sakiau, buvo ir kitas klausimas – tai konkrečiai dėl konkrečios kandidatūros S. Tumėno. Kažkas klausė, ar jisai sutinka. Sutinkat turbūt? Sutinka. Prašau. Sutinka. Linkčioja galva. Pa-liudiju. Kolegos, galim pritarti po pateikimo? Pritarta bendru sutarimu. Ačiū.

Svarstymas. Nėra norinčių kalbėti. Galime pritarti bendru sutarimu? Pritarta. Ir taip pat čia yra du straipsniai. Ar galim 1 straipsniui?.. Galim. 2 straipsniui galim pritart? Galim.

Balsuojam. Prieš užsirašė kalbėti V. Juozapaitis. Norite prieš kalbėti? Prašau. Grįžtam tada prie svarstymo. Prašau. Priėmimo. Atsiprašau.

V. JUOZAPAITIS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, nieko neturėdamas prieš gerbiamo S. Tumėno kandidatūrą, noriu pasakyti, kad aš esu prieš tai, kad Kultūros komitete nebus nė vienos moters. Taigi kultūra be moterų negali būti kultūra.

PIRMININKAS. Svarus argumentas. (*Plojimai*) Svarus argumentas, bet čia yra tos frakcijos, kuri deleguoja mums kolegą į Kultūros komitetą, reikalas.

Balsuojame. Kas pritaria Seimo nutarimui, kurio projekto Nr. XIII-352, balsuoja už, kas turi kitą nuomonę, balsuoja prieš arba susilaiko.

Šio nutarimo priėmimas

Gerbiami kolegos, balsavo 90 Seimo narių: už Seimo nutarimą – 87, prieš nėra, susilaikė 3. Taigi Seimo nutarimas (projektas Nr. XIII-352) priimtas. (*Gongas*)

Ir kviečiu į tribūną Seimo Pirmininką V. Pranckietį. Prašom, gerbiamas kolega.

16.53 val.

Seimo narių pareiškimai

V. PRANCKIETIS. Dėkoju, pirmininke. Gerbiami kolegos, Lietuvos Respublikos parlamentinių politinių partijų susitarimas (noriu jį paskelbti) dėl bendrų veiksmų dėl nesaugios Astravo atominės elektrinės.

„Lietuvos Respublikos parlamentinės politinės partijos, reikšdamos visų Lietuvos žmonių susirūpinimą, kurį Lietuvai kelia nesaugi Astravo atominė elektrinė, statoma 40 kilometrų nuo Lietuvos Respublikos sostinės Vilniaus, pritardamos aiškiai nuostatai, kad tokia statyba yra neleistina, kurią ne vieną kartą tiek Lietuvoje, tiek tarptautiniuose forumuose yra išsakę esami ir

buvę Lietuvos vadovai – D. Grybauskaitė, V. Adamkus, V. Landsbergis, tęsdamos Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. balandžio 21 d. rezoliucijos „Dėl Černobylio atominės elektrinės avarijos 30-ųjų metinių bei Baltarusijos Astravo rajone statomos atominės elektrinės keliamo pavojaus Lietuvai ir siūlymo Vyriausybei imtis visų reikiamų veiksmų grėsmei sumažinti“ pagrindinių nuostatų įgyvendinimą, primindamos, kad šioje rezoliucijoje Seimas paragino Lietuvos Respublikos Vyriausybę nedelsiant duoti Baltarusijai aiškų politinį signalą labai tvirtai ir kategoriškai pareikšti Lietuvos Respublikos valią jokiais sąlygomis neįsileisti į Lietuvą nesaugioje Baltarusijos atominėje elektrinėje pagamintos elektros, imtis visų reikalingų veiksmų, kad nesaugios Baltarusijos atominės elektrinės statyba būtų sustabdyta ar bent jau užtikrinta, kad joje pagaminta elektros energija jokiais aplinkybėmis nepatektų į Lietuvą, nebūtų parduodama Lietuvos elektros rinkoje ir šiai nesaugiai elektrinei nebūtų leidžiama naudotis Lietuvos elektros sistemos rezerviniais pajėgumais, pabrėždamos XVII Vyriausybės programos nuostatą, kad jeigu kartu su tarptautine bendrija nepavyktų sustabdyti Astravo atominės elektrinės statybos, nepriimsime šioje elektrinėje pagamintos elektros į mūsų šalies rinką, kuo skubiau sinchronizuosime savo tinklus su Vakarų tinklais ir juos infrastruktūriškai atribosime nuo Rytų rinkos, susitaria vieningai paremti aukščiau minėtų nuostatų įgyvendinimui skirtu su Vyriausybe suderinto Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos bei elektros energijos rinkos apsaugos įstatymo projekto neatidėliotą priėmimą Seime, visomis išgalėmis išnaudoti parlamentinių partijų, parlamento, komitetų ir delegacijų tarptautinės parlamentinės diplomatijos galimybes derinant tarpusavio veiksmus ir parengiant bendrą veiksmų planą siekiant, kad prie šių Lietuvai svarbių nuostatų įgyvendinimo prisijungtų ir kitos šalys bei tarptautinės organizacijos. Iš parlamentinių partijų specialiai deleguotų atstovų sudaryti prie Seimo Energetikos komisijos specialią bendrus veiksmus koordinuojančią grupę, kuri šiuo klausimu padėtų koordinuoti bendrus Seimo institucijų veiksmus su atitinkamomis Vyriausybės ir prezidentūros institucijomis bei pilietine visuomene ir nevyriausybinėmis organizacijomis.

Lietuvos parlamentinių politinių partijų vardu – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos seniūnas R. Karbauskis, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos frakcijos seniūnas G. Landsbergis, Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos seniūnė I. Šiaulienė, Lietuvos liberalų sąjūdžio frakcijos seniūnas E. Gentvilas, frakcijos „Tvarka ir teisingumas“ seniūnas R. Žemaitaitis, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-krikščioniškų šeimų sąjungos frakcijos seniūnė R. Tamašunienė, Lietuvos žaliųjų partijos atstovas L. Balsys. 2017 m. vasario 10 d., Vilnius.“ Tiek.

PIRMININKAS. Ačiū, gerbiamas Pirmininke. (*Balsas salėje*)

Gerbiami kolegos, visi mūsų šios dienos darbotvarkės klausimai apsvarstyti. Kviečiu sugiedoti himną.

Giedamas Lietuvos valstybės himnas

Ačiū. Posėdis ir sesija baigta. (*Gongas*)

PAVARDŽIŲ RODYKLĖ

- Adamkus Valdas 70
Adomėnas Mantas 7, 26, 27, 34, 35, 36, 42, 43, 59, 60, 63
Alekna Virgilijus 7
Andrikis Rimas 60, 61, 62, 66
Anušauskas Arvydas 14, 51, 65
Armonaitė Aušrinė 42
Ažubalis Audronius 13
- Balsys Linas 13, 14, 70
Bastys Mindaugas 40, 47, 48
Baškienė Rima 7, 8, 28, 41, 42, 55, 65, 68
Bernatonis Juozas 15, 43
Bilotaitė Agnė 7
Butkevičius Algirdas 51
- Čmilytė-Nielsen Viktorija 23, 40, 41, 42, 43
- Dagys Rimantas Jonas 22, 32, 33, 34, 40, 42, 43, 46, 52
Dumbrava Algimantas 10, 26, 42, 65
- Gailius Vitalijus 56
Gentvilas Eugenijus 70
Gentvilas Simonas 59
Gražulis Petras 23, 24, 29, 30, 31, 32, 52, 56, 62, 63
Grybauskaitė Dalia 70
Grušas Gintaras 35
- Hol En (Hall Anne) 12
- Jarutis Jonas 66
Jovaiša Eugenijus 42, 43
Juknevičienė Rasa 14
Juozapaitis Vytautas 69
- Kaminskas Darius 46, 47
Karbauskis Ramūnas 40, 41, 42, 43, 70
Karoblis Raimundas 12
Kasčiūnas Laurynas 13, 42, 43, 57, 58, 59, 60
Kirkilas Gediminas 40, 60
Kubilius Andrius 54
Kukuraitis Linas 15, 22, 23, 24, 25, 26, 27
- Landsbergis Gabrielius 41, 42, 70
Landsbergis Vytautas 70
- Majauskas Mykolas 9, 11, 29, 40, 41, 42, 43, 54, 55, 56, 57, 64, 65, 66, 68
- Maldeikienė Aušra 42
Masiulis Kęstutis 13, 64, 67
Matelis Bronislovas 7
- Navickienė Monika 25, 40, 42, 54, 60, 62, 66
- Olekas Juozas 33, 34, 56, 57, 59, 64
Olševski Česlav 40, 49
- Pašilis Evaldas 20, 24, 26, 27
Pranciškus 32
Pranckietis Viktoras 7, 40, 63, 69
Pupinis Edmundas 9, 36, 37, 38, 39, 57, 58, 61, 62
Puteikis Naglis 50, 51
- Razma Jurgis 63
Rinkevičius Viktoras 24, 35, 36, 37
- Sabatauskas Julius 11, 25, 26, 37, 38, 53, 55, 56, 58, 59
Saudargas Paulius 37, 42, 43, 59
Sysas Algirdas 47, 48, 51, 52, 53, 54, 56
Skardžius Artūras 10, 43, 66, 67
Starkevičius Kazys 58, 59
Svetikaitė Rasa 8, 9, 10, 11
- Šakalienė Dovilė 10, 11, 26, 29, 33, 39, 40, 42, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 61, 63, 64, 65
Šalaševičiūtė Rimantė 22, 23, 29, 30, 40, 48, 49, 60
Šarknickas Robertas 22, 31, 32, 33
Šiaulienė Irena 9, 10, 47, 48, 61, 70
Šimonytė Ingrida 42
Širinskienė Agnė 42, 43
- Tamašunienė Rita 23, 31, 32, 46, 49, 50, 65, 70
Tomilinas Tomas 34, 35, 40
Tumėnas Stasys 68, 69
- Umbrasas Vytautas 12, 13, 14, 15
Urbšys Povilas 41, 42, 43, 62, 63
- Vareikis Egidijus 15
Veryga Aurelijus 28, 29, 32
- Žemaitaitis Remigijus 8, 50, 53, 54, 57, 58, 70
Žilinskas Rokas 63
Žiobienė Edita 17, 24, 25

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
Tel. (8 5) 239 6060, faks. (8 5) 239 6289, el. p. *priim@lrs.lt*
Interneto puslapis *www.lrs.lt*